

Stiftelsen Allmänna Barnhuset

Verksamhetsberättelse 2023

Stiftelsen
Allmänna Barnhuset

ALLA barn har rätt till goda uppväxtvillkor

Stiftelsen Allmänna Barnhuset

Döbelnsgatan 50
113 52 Stockholm

Org.nr: 802000-1072

Tel: +46 8 679 60 78
info@allmannabarnhuset.se

www.allmannabarnhuset.se

Omslagsbild: LeManna, Shutterstock
Övriga bilder: Shutterstock och Unsplash
*Barnen på bilderna i rapporten har ingen
koppling till innehållet i rapporten.*

Innehåll

Förord	5
Om Stiftelsen Allmänna Barnhuset	10
Barnkonventionen som utgångspunkt	10
Organisation	12
Styrning och ledning	12
Allmänna Barnhuset i Stockholm AB - utbildning, konferenser och bokförsäljning	14
Sätra Bruk AB	15
Sammanfattning	16
Forskning	17
Driver utvecklingsprojekt	17
Forskning	22
Bokprojektet	23
Forskningsbidrag	24
Inkomna forskningsrapporter	27
Spridning av forskning	28
Barn i den sociala barnvården	30
Vårt arbete för samhällsvårdade barns rättigheter	32
Skolfam	33
Letterbox Club Sverige	38
Rätt-ish hemma: Barnkonventionen för dig som bor i familjehem och HVB	41
Barn som anhöriga	42
Vårt arbete för barns rättigheter som anhöriga	43
BRA-samtalsmodellen	44
Arvsfondsprojektet BRA-samtal för yngre barn	49

Barn i separationer och vårdnadstvister	52
Samverkansteam och DOORS	53
Våld mot barn	55
Vårt arbete för barnets rätt till en uppväxt fri från våld och övergrepp	55
Prevalensstudie om våld mot barn 2022 – en nationell kartläggning av förekomst, riskfaktorer, hälsokonsekvenser, avslöjande och stöd	56
Prevalensstudie om föräldraskap kopplat till våld mot barn och erfarenhet av stöd till våldsutsatta barn	59
Prevalensstudie om sexuella övergrepp och våld mot barn	61
Prevalensstudie om våld mot barn med intellektuell funktionsnedsättning	64
Arbetet framöver	65
KIBB – Kognitiv Integrerad Behandling vid Barnmisshandel	66
Efter barnförhöret	70
Det fjärde rummet - stöd och behandling för barn som utsatts för våld och övergrepp	73
Uppströms	77
Mötesplatser och digitala kanaler	78
Barnrättsdagarna	79
Barnrättstorget	82
Dags att prata om	85
Digitala kanaler	87
Externa konferenser och nätverk	91
Nordiska Barnavårdskongressen	91
Centralförbundet för socialt arbete	93
Stiftelsen Karin och Ernst August Bångs minne	93
Remissvar och yttranden 2023	94

Förord

Ledstjärnan i Stiftelsen Allmänna Barnhusets arbete är visionen om att alla barn ska ha rätt till goda uppväxtvillkor. För att realisera visionen krävs att omsätta barnkonventionen i praktiken, på alla nivåer. Året startade med en resa till Genève där stiftelsen var på plats för att lyssna in när Sverige utfrågades av FN:s barnrättskommitté. Att förverkliga barnkonventionen som lag är ett ständigt pågående utvecklingsarbete som innebär en bred kompetens bland både styrelse och personal. Under 2023 har stiftelsen valt att stärka verksamheten med vår första barnrättsjurist som bistår med värdefull expertis i många delar av stiftelsens arbete.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset är mån om att sprida ringar i vattnet vad gäller kunskapsspridning genom att samla yrkesverksamma, beslutsfattare och politiker på olika mötesplatser såsom Barnrättstorget i Almedalen och Barnrättsdagarna i Karlstad. Den senare slog rekord i antalet deltagare sedan starten 2010. 1 400 personer kom för att lära mer om temat *Varje barns rätt till en uppväxt fri från våld*. Barnrättsdagarna har under året även blivit utsedda till årets mötesplats i Karlstad vilket sätter barnrättsfrågorna i strålkastarljuset på ett mycket fint sätt.

Ett ytterligare steg för att närma oss visionen är att fokusera på främjande och förebyggande arbete. Samarbeten med andra verksamheter är en del i detta, där vi bland annat genomfört en utbildning i barnkonventionen för politiker tillsammans med SKR. Vi har även samarbetat med BarnSäkert, för fortsatt spridning till fler regioner och dess kommuner. BarnSäkert modellen var även inkluderad i lanseringen av rapporten *Kraftsamling för barn som far illa* – ett samarbete med Nationella arbetsgruppen för barnhälsovård (NAG BHV) och Barnhälsovårdens nationella utvecklingsgrupp för barn som far illa/riskerar att fara illa.

Stiftelsen har rollen som nationell samordnare av Skolfam som är den bäst dokumenterade modellen för att främja en gynnsam skolutveckling för familjehemplacerade barn. Skolfam används av 42 team i 20 kommuner men vi anser att fler barn bör få tillgång till det kvalitativa stödet. Det samma gäller

för implementeringsarbetet inom projektet Fjärde rummet, vars långsiktiga mål är att tillgängliggöra stöd och behandling för alla barn som varit utsatta för våld i Sverige. Stiftelsen samverkar med ett stort antal barnahus runtom i landet i projektet och målet från vår sida är att alla barnahus ska erbjuda stöd och behandling som en del i sitt arbete.

Ett unikt arbete som fick stöd från Allmänna Arvsfonden gick i hamn under hösten 2023. Det gällde ett projekt för att utveckla Barns rätt som anhöriga där yngre barn, 3–6 år, ges möjlighet att uttrycka sina behov utifrån sina förutsättningar. Det finns få liknande projekt där barn i förskoleåldern deltagit i så stor omfattning genom hela processen. Vi är stolta över hur projektet utvecklats och ser det som en möjlig väg även för andra områden. Allt detta finns att ta del av i rapporten *När yngre barn är delaktiga – vilja, våga & genomföra*.

Barns möjligheter att få uttrycka sig och göra sin röst hörd är även grundläggande i de viktiga nationella studier vi lanserade under 2023 – kartläggningen *Våld mot barn 2022* och *Mer utsatta än andra* som togs fram i samarbete med Myndigheten för delaktighet. Vi har utvecklat vår egen Youtube kanal där ett stort antal filmer finns med och för barn om viktiga frågor.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset ser att det finns kunskapsluckor att fylla där forskning och studier behövs som fortsatt prioriterar barns och ungas delaktighet. Samverkan med andra barnrättsorganisationer, regioner och myndigheter är ytterligare en nyckel för att kunna kartlägga var systemen brister och i förlängningen stärka barns rättigheter.

Anne Marie Brodén

Anne Marie Brodén
Ordförande
Stiftelsen Allmänna Barnhuset

Cecilia Sjölander

Cecilia Sjölander
Generalsekreterare
Stiftelsen Allmänna Barnhuset

Digital lansering av rapporten Mer utsatta än andra tillsammans med Myndigheten för delaktighet (MFD).

Digital utbildning i barnkonventionen för politiker i samarbete med SKR.

Allmänna förklaringen av mänskliga rättigheter fyller 75 år.

Barnrättsdagarna tilldelas pris för årets mötesplats i Karlstad 2023.

Överlämning av den nationella kartläggningen Våld mot barn 2022.

Besök av Mocambiques barnombudsman.

Lansering av slutrapport från Arvsfondsprojektet BRA-samtal för yngre barn.

Överlämning av verksamhetsberättelsen 2022.

Planeringsdagar med stiftslens medarbetare på Sättra Bruk.

Deltagande på NFBO-konferensen på Island.

Barnrättsdagarna 2023 hade temat Varje barns rätt till en uppväxt fri från våld och slog rekord i antalet besökare med ca 1400 deltagare.

Barnrättstorget arrangerades i Almedalen den 27 juni-1 juli.

Överblick 2023

Forskning

Under 2023 har Stiftelsen Allmänna Barnhuset beviljat 1,4 miljoner i forskningsanslag till åtta projekt. Fem forskningsrapporter inkom från projekt som tidigare beviljats medel. Stiftelsen Allmänna Barnhuset har bedrivit forskning för drygt 2 miljoner kronor inom ramen för utvecklingsarbete i de fyra prioriterade områdena.

Publiceringar

Stiftelsen Allmänna Barnhuset producerar böcker, rapporter och filmer för att kunna sprida forskningsresultat, utbilda praktiker och stödja utsatta. Tre nya rapporter och en bok lanserades under året. Under 2022 har ca 14 000 publikationer laddats ned via webbplatsen. De två mest nedladdade publikationerna var de nya rapporterna; Mer utsatta än andra och Våld mot barn 2022.

Mötesplatser & digitala kanaler

Barnrättsdagarna är världens största barnrättskonferens och den ledande mötesplatsen för barnrättsfrågor. 2023 års konferens arrangerades i Karlstad CCC den 18-19 april, för ca 1400 anmälda. Temat för året var "Varje barns rätt till en uppväxt fri från våld" med fokus på barnkonventionen som lag i praktiken.

Digitala kanaler

Det mesta av verksamheten förmedlas via huvudsajten www.allmannabarnhuset.se som under 2023 hade över 37 000 besökare. Stiftelsen Allmänna Barnhuset driver även webbplatser för Sätra Bruk, Dags att prata om och Barnrättsdagarna.

Sociala medier är en viktig kanal för kunskapsspridning och ger verksamhetens målgrupper möjlighet att interagera. Stiftelsen Allmänna Barnhuset driver, utöver sin egen sida på Facebook, även enskilda sidor för Skolfam, Barnrättsdagarna och Barnrättstorget samt har konton på Twitter, LinkedIn, Instagram, Youtube och Vimeo. Våra inlägg hade en räckvidd på totalt 520 000 visningar. Under 2023 skickades även 42 nyhetsbrev ut till ca 14 000 prenumeranter.

Stiftelsens utvecklingsprojekt

BRA-samtal är en modell för att uppfylla kraven på anhöriga barns rätt till information, råd och stöd. Samtalet ska styras av barnets frågor och öppna för barnets delaktighet. Hittills har över 800 personer utbildats i modellen. Stiftelsen Allmänna Barnhuset har 2023 börjat erbjuda utbildningar även för personal inom skyddade boenden samt avslutat arvsfundsprojektet för att utveckla den för barn 3-6 år.

I arbetsmodellen Efter barnförhören erbjuder socialtjänsten hembesök samma dag som barnet hörts av polisen, för att säkerställa barnets rätt till stöd och information. Under 2023 genomfördes 22 utbildningar i Efter barnförhören där med 469 deltagare. Drygt 1300 deltagare från 177 kommuner har utbildats i metoden totalt.

Samverkansteam

Syftet med projektet är att ge ett tvärprofessionellt samordnat stöd till föräldrar och barn i samband med konflikt eller separation och öka barnets delaktighet. Organisationen MÅN har arbetat med stöd av medel från Arvsfonden för att utveckla ett stöd till fäder i separation med fokus på ett jämställt föräldraskap - ett arbete där Stiftelsen Allmänna Barnhuset deltar i projektets referensgrupp.

Dagsattprataom.se innehåller information och stödmaterial om sexuella övergrepp, våld mot barn och att leva med föräldrar som inte bor ihop. Webbplatsen riktar sig till barn, vuxna respektive yrkesverksamma och hade 36 000 besökare under 2023. På webbplatsen finns även översatt material kring sexuella övergrepp, för att kunna nå ut med viktig kunskap till målgrupper som är nya i det svenska språket.

2019 tog Stiftelsen Allmänna Barnhuset över huvudmannskapet för utvecklingen av projektet Letterbox Club Sverige, där bokpaket skickas till barn som bor i familjehem och barn som lever i familjer med långvarigt försörjningsstöd. Under 2023 deltog rekordmånga 1167 barn från 56 kommuner.

Skolfam är idag den bäst dokumenterade modellen för att främja en gynnsam skolutveckling för familjehemsplacerade barn. Skolfam hade 42 team i 20 kommuner. Varje år genomförs en kvalitetsuppföljning med syfte att följa resultatutvecklingen för de Skolfambarn som gått ut årskurs nio samt att kvalitetssäkra arbetsmodellens utförande runt om i landet. Under 2023 anordnades en nationell konferens tillsammans med Familjehemskonferensen i Göteborg med 520 deltagare.

KIBB står för Kognitiv Integrerad Behandling vid Barnmiss-handel. Genom insatsen får barn och föräldrar behandling parallellt. I slutet av 2023 hade totalt 337 personer från 66 kommuner hittills genomfört utbildningen. På uppdrag av justitieministeriet i Slovenien genomfördes även en utbildning för 19 personer.

För att öka tillgången till stöd och behandling för barn som blivit utsatta tog Stiftelsen Allmänna Barnhuset fram en modell 2019 kallad Det fjärde rummet. Stiftelsen gjorde under 2022 en projektplan för att kunna starta ett implementeringsprojekt. 2023 fick projektet medel från Brottsofferfonden för att stötta de nio projektområden som deltog under året.

Om Stiftelsen Allmänna Barnhuset

I Stiftelsen Allmänna Barnhusets reglemente beskrivs stiftelsens ändamål: att verka för god vård och uppfostran av barn som är i behov av särskild omsorg och en i övrigt förbättrad social barnavård. Stiftelsen Allmänna Barnhuset grundades 1633 och är idag en statlig stiftelse med uppdraget att bedriva, stödja eller på annat sätt främja upplysning och forskning samt pröva nya åtgärder inom området.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset lyder under Socialdepartementet och styrelsen tillsätts av regeringen. Verksamheten finansieras däremot inte av statliga anslag utan finansieras i enlighet med reglementet via avkastningen från förvaltade medel.

Barnkonventionen som utgångspunkt

FN:s konvention om barnets rättigheter, barnkonventionen, är en betydelsefull utgångspunkt i Stiftelsen Allmänna Barnhusets verksamhet i att stärka barn och ungdomar i utsatta livssituationer.

Styrelsen har tagit beslut att Stiftelsen Allmänna Barnhuset ska vara en aktiv nationell aktör för att initiera praktik, relevant och tillämpbar forskning samt utvecklingsprojekt för att göra verklig skillnad för barn i utsatta situationer. Med en tydlig prioritering och målstyrning av verksamheten bidrar Stiftelsen Allmänna Barnhuset till att barnkonventionen omsätts i praktiken. Styrelsen har pekat ut fyra prioriterade områden:

- Barnets rätt i sociala barnavården med fokus på utveckling, hälsa, skolgång, information och delaktighet.
- Barnets rätt till information, delaktighet och utveckling för det barn som har en förälder med psykisk- eller somatisk sjukdom, missbruk eller funktionsnedsättning.
- Barnets rätt till information och delaktighet samt stöd och utveckling i samband med separation eller vårdnadstvist.
- Barnets rätt till information, delaktighet, samt stöd och behandling kring våld och sexuella övergrepp.

I vårt arbete tar vi alltid hänsyn till barnets rättigheter med dess grundstenar att skydda, stödja och utveckla varje barn utifrån dess förutsättningar

och, och vårt arbete innehåller därmed alla dessa komponenter. Genom artikel 6 om barnets rätt till utveckling har vi särskilt inriktning på förebyggande och främjande insatser inom våra ovanstående områden. Flera av stiftelsens modeller och insatser bidrar till brottsförebyggande åtgärder genom att minska risken för utanförskap när barn växer upp eller lever i utsatta livssituationer.

Barn har rätt att växa upp med bästa möjliga hälsa under trygga och goda förhållanden och att skyddas mot alla former av utnyttjande och övergrepp. Barn som upplever våld eller själva utsätts för våld och sexuella övergrepp riskerar att utveckla psykisk ohälsa som påverkar deras utveckling. Barn som har en förälder med svår psykisk sjukdom eller somatisk sjukdom, missbruk och funktionsnedsättning är en annan identifierad riskgrupp.

Barn som blir omhändertagna av samhället på grund av omsorgssvikt eller av eget beteende har många gånger växt upp med erfarenheter av våld och eller sexuella övergrepp. När samhället griper in och omhändertar och placerar ett barn ska det ske utifrån barnets bästa och barnet ska ges bästa möjliga förutsättningar.

Varje barn är expert på sitt liv och en viktig del i varje människas utveckling är att få uttrycka sina upplevelser och erfarenheter och att bli tagen på allvar.

Vuxnas ansvar är att möjliggöra barnets inflytande och delaktighet genom att våga se, våga fråga, våga lyssna och agera i alla frågor som berör barn. Därför är artikel 12 om barnets rätt till inflytande och delaktighet en viktig del i alla våra målområden.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset samverkar med ett stort antal aktörer och verksamheter inom kommuner, regioner, statliga myndigheter, universitet, högskolor och idéburen sektor. Bland annat genom att stödja forskning, bedriva metodutveckling, öka kompetensen hos professionella som möter barn samt att påverka beslutsfattare.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset kommunicerar sina prioriterade frågor med stöd av fakta från forskning och praktik. Exempel på detta är Stiftelsen Allmänna Barnhusets webbplatser och sociala kanaler där vi informerar om aktuell forskning, utbildning och utvecklingsprojekt samt sprider kunskap via rapporter och filmer.

Mötesplatser som Barnrättsdagarna, arrangemang av konferenser och seminarier samt nätverksträffar och direkta dialoger med relevanta aktörer är en an-

nan form av spridning av våra prioriterade frågor.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset är förvaltare av Stiftelsen Stockholmsfonden. Enligt stadgarna ska avkastningen från Stockholmsfonden komma barn i Stockholms Stad till godo, som bidrag för sådan barnavårdande verksamhet som avses i Stockholmsfondens stadgar.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset är förvaltare av avkastningen på kapitalet i Wennerqvistska fonden. Enligt fonden ska medel gå till "invalidiserade, hjälpbehövande barn och ungdomar under 21 år, vilka ej erhålla fortlöpande understöd av kommun eller är omhändertagna av barnavårdsnämnd".

Inom ramen för Stiftelsen Allmänna Barnhuset ägs och förvaltas två fastigheter i Stockholm som en långsiktig investering för att ge betydande avkastning liksom nedanstående bolag.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har två helägda dotterbolag, Sättra Bruk AB och Allmänna Barnhuset i Stockholm AB.

Organisation

Stiftelsen Allmänna Barnhuset leds av en styrelse med en ordförande och sex ledamöter, varav tre är forskare och tre är politiker. Ordföranden och ledamöterna utses av regeringen och har en mandatperiod på fyra år. Regeringen har förordnat följande styrelse för Stiftelsen Allmänna Barnhuset fram till 31 december 2025.

Styrning och ledning

Stiftelsen Allmänna Barnhuset är moderstiftelse i en koncern med två helägda dotterbolag, Sättra Bruk AB och Allmänna Barnhuset i Stockholm AB.

För att Stiftelsen Allmänna Barnhuset ska vara en nationell aktör som bidrar med att omsätta barnkonventionen i praktiken har styrelsen fattat flera strategiska beslut. Exempelvis har styrelsen beslutat att stimulera forskning och metodutveckling inom Stiftelsen Allmänna Barnhusets egna utvecklingsprojekt. Styrelsen har beslutat att långsiktigt prioritera utveckling och spridning av följande projekt: Skolfam, Letterbox Club Sverige, BRA-samtal, Samverkansteam, Det fjärde rummet, KIBB, Efter barnförhöret, webbplatsen Dagsattprataom.se samt kunskap om våld mot barn.

Ordförande

Anne Marie Brodén

Ledamöter

Boel Andersson Gäre, Eva-Lotta Nilsson, Fredrik Lundh Sammeli, Per-Inge Lidén, Stefan Wiklund och Ulrika Heie.

Generalsekreterare

Cecilia Sjölander

Medarbetare 2023

Anders Karlbom, Anna Johansson, Agneta Ingvarsson, Amanda Nyberg, Bonnie Friedh, Carolina Jernbro, Cecilia Andersson, Ellinor Åslin Hägg, Emma Andersson, Emma Tengwall, Hans Elfström, Henna Ohranen, Janina Fryckholm, Johanna Thulin, Marianne Gabrielsson, Maj Fagerlund, Marie Grahm, Martina Marklund, Monica Achá Sonesson, Semeh Maaroufi, Susanne Björk, Solveig Dalgrund, Tuuli Wessel, Vilma Hedlund, Åsa Landberg och Åsa Lundström Mattsson.

1

Stödjer forskning

Stiftelsen Allmänna Barnhuset delar årligen ut medel till forskning som är fokuserad på barn- och ungdomsfrågor med social och psykosocial inriktning. Vi stöttar forskning som bedöms vara till nytta för samhället och/eller den sociala praktiken.

2

Driver utvecklingsprojekt

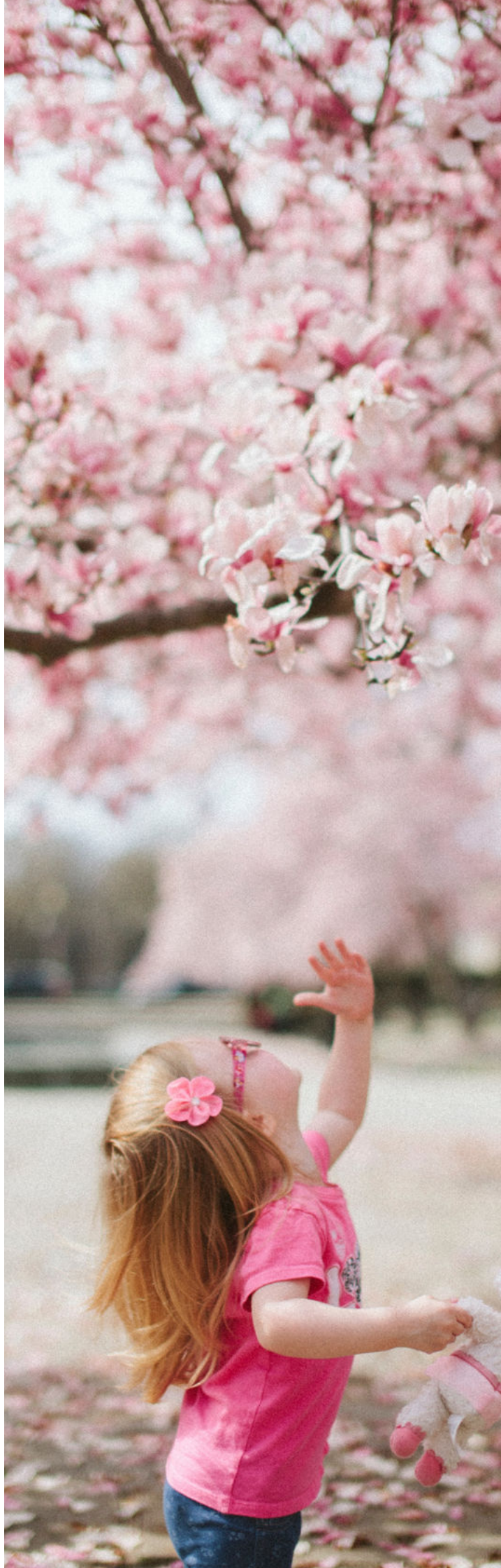
Stiftelsen Allmänna Barnhuset driver olika utvecklingsprojekt. Det kan t.ex. handla om att samla och sprida kunskap inom olika ämnesområden, stödja utvecklingsarbete av behandlingsmetoder, gruppverksamhet och socialt arbete som rör barn och ungdomar.

3

Sprider kunskap

Stiftelsen Allmänna Barnhuset ger ut böcker och rapporter i frågor som rör socialt utsatta barn och unga. Böckerna/rapporterna är huvudsakligen kunskapssammanställningar inom ett särskilt område, eller redovisningar av forskningsprojekt. Vi ordnar också konferenser, seminarier och utbildningar för att sprida kunskap från aktuell forskning.

Allmänna Barnhuset i Stockholm AB - utbildning, konferenser och bokförsäljning

Allmänna Barnhuset i Stockholm AB bedriver utbildning, konferenser och rapportförsäljning. Bolaget har sin verksamhetsgrund i det reglemente som styr moderstiftelsen, Stiftelsen Allmänna Barnhuset, att verka för god vård och uppfostran av barn i utsatta situationer. Barnkonventionen är en betydelsefull utgångspunkt i bolagets verksamhet. Bolaget styrs genom ägardirektiv som beslutas av stiftelsens styrelse.

Allmänna Barnhuset i Stockholm AB:s verksamhet delas upp i följande kategorier:

- Utbilda för att ge teoretiska kunskaper.
- Utbilda för att nå ut med praktiska färdigheter.
- Utbilda fram till licens.
- Lyfta frågor kring barnrättsperspektivet.
- Sprida resultat från Stiftelsen Allmänna Barnhusets forskning och metodutveckling.

Ordförande

Anne Marie Brodén

VD

Cecilia Sjölander

Styrelse

Anne Marie Svensson
Boel Andersson Gäre
Per-Inge Lidén

Bild på publik under Barnrättsdagarna.

Sätra Bruk AB

Sätra Bruk AB är en långsiktig investering sedan 1935 som syftar till att ge en betydande avkastning till Stiftelsen Allmänna Barnhuset. Sätra Bruk AB bedriver skogsbruk, jordbruk, kraftproduktion vid tre mindre kraftverk, förvaltning av värdepapper samt fastighetsförvaltning. Sätra Bruk ligger i Västra Götaland. Bolaget styrs genom ägardirektiv som beslutats av stiftelsens styrelse.

Under 2023 har styrelsen för Sätra Bruk AB fattat flera strategiska beslut:

- Att fortsätta sitt samarbete med Södra Skogsägarna som förvaltar skogsbruket för Sätra Bruk AB.
- Utifrån den framtagna analysen av kraftverk, turbiner och dammvallar har styrelsen fattat beslut om modernisering av styrsystem samt sammankoppling med utskov och intag för respektive kraftverk. i nya styrsystem, vilket beräknas vara klart år 2024.
- Att Herrgården med tillhörande byggnader hyrts ut i samarbete med en annan operatör.
- Under 2023 driftsattes ett nytt styrsystem för värme och ventilation samt brandlarm för Gäst- och konferensverksamheten.

Ordförande

Anne Marie Brodén

VD

Cecilia Sjölander

Ledamöter

Annika Bergman

Anne Marie Svensson

Jarl Karlsson

Per-Inge Lidén

Ulrika Heie

Suppleant: Jonas Rosman

Bild på Sätra Bruks Herrgård.

Sammanfattning

För att bidra till att barnkonventionen omsätts i praktiken har styrelsen pekat ut fyra prioriterade områden för år 2023: Barn i samhällsvård, Barn som anhöriga, Barn till föräldrar som separerar och Våld mot barn. Forskning och utvecklingsprojekt har varit grunden för spridning av kunskap på mötesplatser och i våra digitala kanaler samt deltagande i samråd, referensgrupper och svar på remisser.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har under 2023 haft myndighetssamverkan med följande aktörer: Barnafrid, Barnombudsmannen, Brottsoffermyndigheten, Jämställdhetsmyndigheten, Länsstyrelsen i Östergötlands län, Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd, Myndigheten för delaktighet, Polisen och Socialstyrelsen, Statens Medieråd.

Under året har Stiftelsen Allmänna Barnhuset svarat på elva olika remisser, deltagit i Barnrättsdelegationen och i utredningen För barn och unga i samhällsvård.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset ansöker varje år om medel för de projekt som vi anser är särskilt angelägna att prioritera, för att fylla kunskapsluckor och motverka ineffektiva arbetsmetoder. Under 2023 har Stiftelsen Allmänna Barnhuset arbetat med flera projekt där externa medel varit avgörande för genomförandet:

- Regeringen beviljade 2021 medel för planering av en nationell elevstudie kring våld mot barn. Resultatet sammanställdes i en rapport som släpptes under 2023 och överlämnades till regeringen.
- Regeringen beviljade 2023 medel för att ta fram en populärvetenskaplig rapport av Våld mot barn 2022.
- Regeringen beviljade 2021 medel för att planera och genomföra en föräldraenkätundersökning och intervjuer om föräldraskap, våld mot barn och stöd. Resultaten sammanställdes i två rapporter som överlämnades till regeringen 2023.
- Myndigheten för delaktighet beviljade 2022 Stiftelsen Allmänna Barnhuset medel för att i samarbete ta fram en fördjupningsrapport med fokus på erfarenheter av våld och sexuella övergrepp mot unga som lever med en eller flera funktionsnedsättningar eller kronisk sjukdom. Rapporten Mer utsatta än andra lanserades 2023.
- Stiftelsen Allmänna Barnhuset har 2023 beviljats medel från Brottsoffermyndigheten för att utveckla metodstöd för brottsutsatta barn inom projektet Fjärde rummet.
- Projektet BRA-samtal för yngre barn med stöd från Arvsfonden fick medel för 2019–2023, som avslutades under hösten 2023 och resultatet sammanställdes i en rapport.
- Projektet Letterbox Club Sverige beviljades 2022 medel från Kulturrådet för att kunna utveckla fler paket anpassade för mångspråk och tillgänglighet. Arbetet med att utveckla paketen har pågått under 2023.
- Projektet Letterbox Club Sverige beviljades 2023 medel från Kulturrådet för att utveckla fler paket till yngre barn samt samverkan mellan bibliotek och socialtjänst.
- World Childhood Foundation beviljade Stiftelsen Allmänna Barnhuset medel att genomföra en prevalensstudie med fokus på barn med intellektuell funktionsnedsättning anpassad gymnasieskola.

Forskning

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har under 2023 beviljat 1,4 miljoner kronor i forskningsanslag till åtta projekt, sex av dessa är nya forskningsprojekt och två är fortsättningsanslag. Alla anslag berör något av våra prioriterade områden, barn som anhöriga, barn i samhällsvård, barn som utsätts för våld och sexuella övergrepp samt barn i separationer eller vårdnadstvister. Särskilt prioriterade var våld mot barn och barn i separationer och vårdnadstvister.

Under 2023 inkom fem forskningsrapporter till Stiftelsen Allmänna Barnhuset som berörde barn i samhällsvård, barns perspektiv kring insatsen kontaktpersoner/familjer och barn i ekonomisk utsatthet och osäkra boendeförhållanden.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har inom ramen för de fyra prioriterade områdena initierat extern forskning och bedrivit egen forskning för totalt drygt 2 miljoner. Forskningen rör bland annat pilotprojektet BRA-samtal för barn 3–6 år, en utvärdering av insatsen Letterbox Club Sverige. Den egna forskningen har resulterat i rapporterna *Våld i ungas parrelationer och hedersrelaterat våld och förtryck* som skrevs i samarbete med Jämställdhetsmyndigheten, och den populärvetenskapliga rapporten *Våld är aldrig okej!*. Stiftelsen Allmänna Barnhuset har även valt att sammanställa forskning som gjorts inom ramen för barnhälsovården vilket resulterade i rapporten *Kraftsamling för barn som far illa*. Under 2023 påbörjade Stiftelsen Allmänna Barnhuset dessutom ett forskningsprojekt med fokus på Barnhusets närmare 400-åriga historia. Forskningsprojektet kommer resultera i en bok som planeras att lanseras på Barnrättsdagarna 2025.

Driver utvecklingsprojekt

Stiftelsen Allmänna Barnhuset medverkar till att förverkliga barnets rättigheter i Sverige genom flera utvecklingsprojekt inom de prioriterade områdena.

Barnets rätt i sociala barnavården med fokus på deras rätt till information, delaktighet, skydd, utveckling, hälsa och skolgång.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset är nationell samordnare av Skolfam, som idag är den bäst dokumenterade modellen för att främja en gynnsam skolutveckling för familjehemplacerade barn. Av de Skolfambarn som slutat grundskolan 2023 hade 74,5 procent behörighet till gymnasiet. Skolfam har idag 42 team i 20 kommuner. Under 2023 anordnade Skolfam den nationella konferensen i samarbete med Familjehemskonferensen i Göteborg med 520 deltagare.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har under året lämnat ett särskilt yttrande kring utredningen För barn och unga i samhällsvård (SOU 2023:66), med önskan om en mer uttalad och tydlig ambition från lagstiftaren rörande skolgång för barn och unga i samhällets vård utarbetas i den fortsatta beredningen av reformen.

Letterbox Club Sverige är en intervention med syfte att stimulera och väcka barnets lust att läsa, räkna och lära sig, genom att skicka paket med böcker, spel och skrivmaterial hem till barnet. Målgruppen är barn 4–11 år som bor i familjehem, barn som lever i familjer med långvarigt försörjningsstöd eller har öppna insatser – grupper som riskerar att få sämre resultat i skolan. Under 2019 tog Stiftelsen Allmänna Barnhuset över ansvaret att driva och utveckla projektet och antalet medverkande kommuner och barn som får ta del av insatsen har ökat varje år sedan dess. År 2023 deltog 1167 barn från 56 kommuner i Letterbox Club Sverige. Enligt de utvärderingar som gjorts i samband med projektet

har en stor majoritet av föräldrar och barn varit positiva till deltagandet i Letterbox Club, och föräldrar har uppskattat att det bidragit till goda stunder tillsammans med barnet.

Barnets rätt till information, delaktighet, skydd, utveckling i samband som anhörig till en förälder med psykisk, fysisk- eller somatisk sjukdom, missbruksproblem, funktionsnedsättning eller oväntat avlider.

BRA-samtal är en modell för att barn och unga ska få samtala om sina rättigheter och uttrycka sina behov som anhöriga. Stiftelsen Allmänna Barnhuset genomförde tio utbildningar i BRA-samtal under 2023. Digitala utbildningar i modellen har högst efterfrågan. Under 2023 har Stiftelsen Allmänna Barnhuset lanserat en särskild utbildning inriktad på personal som arbetar på skyddat boende, då det blev synligt att målgruppen hade behov av en sådan arbetsmodell under EU-projektet Efter våldet.

Hösten 2023 avslutades arvsfondsprojektet BRA-samtal för yngre barn, 3–6 år med sitt fjärde och sista år. En grundläggande del i projektet var barnens delaktighet. För att visa på de möjligheter som finns och inspirera fler att involvera barn i utvecklingsarbeten och projekt publicerades en rapport från utvecklingsarbetet, som presenterade bland annat hur projektet planerats, lagts upp och genomförts med utgångspunkt i ett barnrättsperspektiv.

Barnets rätt till information, delaktighet, skydd, utveckling, stöd och behandling i samband med när föräldrar separerar eller befinner sig i en vårdnadstvist.

Organisationen MÄN beviljades medel av Allmänna arvsfonden under 2022 för ett treårigt projekt. Syftet är att utveckla stöd till fäder i separation

där fokus ligger på ett jämställt föräldraskap och barns behov och delaktighet. Stiftelsen Allmänna Barnhuset har bidragit med expertis under uppstart och kommer att fortsatt bidra genom att delta i en referensgrupp under projektets tre år. Frågeformuläret DOORS har använts vid den inledande kontakten med papporna för att kunna erbjuda föräldraskapsstöd utifrån behov. Med stöd av frågeformuläret har de fäder som visat sig ha behov av ytterligare insatser kunnat hänvisats vidare.

Under 2023 publicerades en artikel som bygger på intervjuer gjorda av professionella med 12 män som har misstänks eller bekräftats vara våldsamma i nära relationer, där bedömningsverktyget DOORS har använts som underlag. Intervjuerna fokuserar på hur männen värderar och hanterar uppgifter om våld.¹

Kontakt hålls fortlöpande med Relationships Australia som administrerar det systematiska frågeformuläret DOORS. Detta för att ta del av nya resultat från användandet av frågeformuläret men även för att förbereda ett mottagande av barn DOORS.

Barnets rätt till information, delaktighet, skydd, utveckling, stöd och behandling i samband med våld mot barn.

För att kunna veta hur vanligt det är med våld mot barn i Sverige, är det viktigt att göra regelbundna nationella kartläggningar. Under 2022 samlades svar in från närmare sextusen elever i årskurs 9. Resultaten presenterades i rapporten Våld mot barn 2022 under 2023. Kartläggningen genomförs med stöd av beviljade medel från regeringen. Studien utgår från samma elevenkät som tidigare år, men med en del uppdaterade frågor kring våld i olika kontexter. Utöver elevenkäten har Stiftelsen Allmänna Barnhuset även genomfört en föräldrastudie som bygger på enkäter och intervjuer kring våld mot barn.

Med stöd av regeringsmedel genomförs även en enkät riktad till föräldrar och föräldraintervjuer kring våld mot barn regelbundet. Dessa resultat redovisades i början av 2023 i två olika rapporter som överlämnades till socialtjänstministern.

Under 2023 publicerades en rapport i samarbete med Myndigheten för delaktighet (MFD) som presenterade resultat kring sexuella övergrepp och sexuell exploatering mot barn med funktionsnedsättning, en grupp som visar sig ha markant större risk att bli utsatt. Studien bygger på resultat från rapporten *Unga sex och internet efter #metoo* (2021), den fjärde nationella studien om ungdomars sexualitet, utsatthet för sexuella övergrepp, sexuell exploatering och sexuell exponering via sociala medier, som genomförts med stöd av medel från regeringen. Rapporten var den mest nedladdade av Stiftelsen Allmänna Barnhusets samtliga publikationer, något som visar behov av mer kunskap om ett område där det finns få studier.

2023 startade Stiftelsen Allmänna Barnhuset ett projekt med syfte att genomföra en pilotstudie om våldsutsatthet bland elever som går i anpassad gymnasieskola. Studien är finansierad av World Childhood Foundation. Syftet med studien är att öka kunskapen om våldsutsatthet hos personer med intellektuell funktionsnedsättning.

KIBB, Kognitiv Integrerad Behandling vid Barnmisshandel, är en behandlingsmodell för familjer där fysisk barnmisshandel förekommit och föräldrar och barn bedömts kunna fortsätta ha kontakt. Det är en unik modell där barnet och föräldrarna får behandling samtidigt. Stiftelsen Allmänna Barnhuset är ansvarig för utbildning i behandlingsmetoden. En ny utbildningsomgång

startade under året och avslutades. I slutet av 2023 hade totalt 337 personer från 66 kommuner hittills genomfört utbildningen, varav 278 certifierats. På uppdrag av justitieministeriet i Slovenien genomfördes utbildning för 19 personer i CPC-CBT varav 16 certifierades.

Under 2023 fortsatte Stiftelsen Allmänna Barnhuset arbetet med att sprida arbetsmodellen Efter barnförhöret – en modell där socialtjänsten ger ett strukturerat krisstöd genom hembesök hos familjen, samma dag som barnet förhörts. Stiftelsen Allmänna Barnhuset ansvarar för utbildning i modellen under 2023 genomfördes 22 utbildningar med sammanlagt 469 deltagare, nästan dubbelt så många som året innan. Det innebär att totalt 1303 deltagare från 177 kommuner har utbildats i modellen sedan starten 2017.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset presenterade 2019 ett förslag till regeringen på modellen Det fjärde rummet, som säkerställer att barn som utsatts för våld och sexuella övergrepp får tillgång till stöd och behandling. Stiftelsen fattade beslut om att påbörja ett implementeringsprojekt kopplat till Fjärde rummet. Efter ett omfattande rekryteringsarbete har nio projektområden tackat ja till att medverka. Under hösten 2022 togs en projektplan fram som sträcker sig fram till 2025. Resultat från det ursprungliga projektet och information om modellen Det fjärde rummet och det nystartade implementeringsprojektet har spridits vid möten med barnahus, styrgrupper och ledningsgrupper och chefer från kommuner och landsting runt om i Sverige samt i olika nätverk. 2023 fick projektet medel från Brottsofferfonden för att kunna fortsätta arbetet med att stötta projektområdena.

Sprider kunskap

Under året har Stiftelsen Allmänna Barnhuset anordnat, närvarat och deltagit på olika mötesplatser, som en del i uppdraget som kunskapsspridare, både i digitala såsom fysiska format. Stiftelsen publicerar och tillgängliggör även kunskap i form av rapporter, böcker och informationsfilmer samt utbildningspaket.

Under 2023 genomförde vi totalt nio livesändningar, varav fyra var "Dags att prata om"-webbinarium och fem var digitala lanseringar av rapporter. Webinarier som sändes 2022 hade tillsammans ca 5 400 visningar. Webinarier finns även tillgängliga efter sändningen på Stiftelsen Allmänna Barnhusets webbplats och YouTube-kanal.

Mötesplatser

Barnrättsdagarna 2023 genomfördes som fysisk konferens med deltagande publik på plats i Karlstad CCC. Tema var "Varje barns rätt till en uppväxt fri från våld". Totalt 18 plenarföreläsningar, 70 föreläsningar i form av seminarier och 5 workshops genomfördes under de två dagarna för totalt 1 375 deltagare. Barnrättsdagarna 2023 slog rekord i antalet utställare som blev totalt 40 till antalet.

Skolfams årliga konferens genomfördes 2023 i samarbete med Familjehemskonferensen i Göteborg med temat "framtidens familjehemsvård". Konferensen var fullsatt och hade cirka 520 deltagare som fick lyssna till föreläsningar och seminarier om aktuell forskning och konkreta metoder.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset är medlem och representant för Sverige i det nordiska samarbetet för den Nordiska Barnavårdskongressen (NBK),

The Nordic Congress on Child Welfare, sedan 1965. Kongressen genomförs vanligtvis vart tredje år och värdskapet roterar bland medlemsländerna. Norge står på tur som värdland och planen är att genomföra nästa Barnavårdskongress under september 2024. Under 2023 har stiftelsen ingått i arbetsgruppen.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset deltar i styrelsen för Centralförbundet för Socialt Arbete (CSA).

Centralförbundet för Socialt Arbete, CSA, bildades redan 1903 för att samla de föreningar som ville hitta lösningar på den sociala frågan. Idag arbetar CSA med att på olika sätt bidra till utvecklingen av ett framgångsrikt socialt arbete. Ett av CSA:s mål är att sprida kunskap om den sociala frågan. Det gör CSA bland annat genom att publicera böcker som belyser olika aspekter av socialt arbete. CSA ger också ut socialvetenskapliga publikationer, ordnar konferenser, uppmuntrar socialpolitisk forskning och håller kontakten med utländska forskare och organisationer.

Genom våra digitala kanaler skapas möjligheten att nå ut med kunskap till verksamhetens målgrupper och följare på flera plattformar, vilket under pandemin har varit än mer angeläget. Stiftelsen Allmänna Barnhuset sprider kontinuerligt information om pågående verksamhet via sociala medier och webbplatsen, genom publikationer, bilder och texter om verksamheten samt relevanta nyheter. Interaktiviteten och antal följare i sociala våra sociala kanaler ökade även under 2023. Stiftelsen Allmänna Barnhuset har i dagsläget kanaler på Facebook, Instagram, LinkedIn, X, YouTube och Vimeo.

Publikationer

Det mesta av verksamheten förmedlas via huvudsajten www.allmannabarnhuset.se. Under året har webbplatsens besökare laddat ner ca 14 000 av Stiftelsen Allmänna Barnhusets publikationer. Vi sprider också kunskapen vidare ut till en större krets via våra sociala kanaler, där följarna ständigt ökar för varje år och blir alltmer interaktivt engagerade.

Följande tio publikationer spreds mest under 2023 räknat på antal nedladdade, beställda och utdelade (nya publikationer 2023 är fetade):

1. **Mer utsatta än andra (1091)**
2. **Våld mot barn 2022 (1031)**
3. Våga se, våga agera (776)
4. BarnSäkert slutrapport (755)
5. **När ett barn varit utsatt för våld (482)**
6. Att intervjua barn - vägledning för socialsekreterare (480)
7. Våld mot barn 2016 (420)
8. Dags att prata om sexuella övergrepp – handledning till skolans personal (412)
9. Unga, sex och internet efter #metoo (365)
10. **Föräldraskap, våld och stöd (357)**

10 publikationer som spreds mest under 2023

Mer utsatta än andra

Våld mot barn 2022

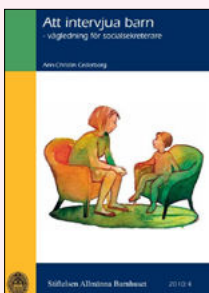
Våga se, våga agera

BarnSäkert slutrapport

När ett barn varit utsatt för våld

Att intervjua barn

Våld mot barn 2016

Dags att prata om sexuella övergrepp - handledning

Unga, sex och internet efter #metoo

Föräldraskap, våld och stöd

Forskning

Stiftelsen Allmänna Barnhusets uppdrag består i att utveckla och stödja metod- och kunskapsutveckling för att stärka barn och ungdomar i socialt utsatta situationer. En viktig del i detta uppdrag är att stödja forskning och utveckling för att säkerställa att metoder och modeller som används i arbetet med barn utformas efter bästa tillgängliga kunskap.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset stödjer forskningsprojekt inom området för barn i utsatta livssituationer. På så sätt kan metoder tas fram, utvärderas och implementeras. Allt vårt arbete bedrivs med utgångspunkt i barnkonventionens bestämmelser. De projekt som beviljas medel ska därmed ha ett tydligt barnrättsperspektiv, men också innebära nytta för praktiken och de professionella som verkar inom den. Forskningsansökningarna bereds av Stiftelsen Allmänna Barnhuset, i nära dialog med en forskargrupp och styrelsen. Beslut om forsk-

ningsanslag fattas av styrelsen. Ansökningsförfarandet samt handläggningen sköts via databasen DigiPlant, i ansökningssystemet SBS Manager.

För att kunskap som genereras inom forskningen ska bidra till förändring krävs att den når ut till praktiken. En viktig del i arbetet är därför att aktivt vara med och sprida kunskapen, vilket görs genom att anordna konferenser, seminarier och webinarier, och att publicera forskningsrapporter och populärvetenskapliga versioner av rapporter.

Bokprojektet

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har sedan år 2022 ett pågående forskningssamarbete med Tema Barn, Institutionen för Tema, Linköpings universitet rörande en bok om Stiftelsen Allmänna Barnhusets historia. Behovet av en bok motiveras av att en samlad historik om Stiftelsen Allmänna Barnhusets historia saknas, att det är en statlig stiftelse som angått och angår många människor, och att den historiska utvecklingen är viktig att känna till för att strategiskt driva Stiftelsen Allmänna Barnhuset vidare i framtiden. Boken ska kunna fungera i såväl breda utbildningssammanhang såväl som en introduktion till Stiftelsens arbete.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har ett avtal med Tema Barn, Institutionen för Tema, Linköpings universitet rörande huvudredaktörer till boken. För framtagande av boken har även ett antal medförfattare, forskare, anlitats som arvoderas av Stiftelsen Allmänna Barnhuset. Ett redaktionsråd etablerades redan år 2021 på Stiftelsen Allmänna Barnhuset som har ett nära samarbete med huvudredaktörerna på Tema Barn, Institutionen för Tema, Linköpings universitet.

Resultat

Under 2023 har Stiftelsen Allmänna Barnhuset upphandlat och skrivit avtal med Stockholmia Förlag. I september 2023 samlades huvudredaktörer, redaktionsråd och samtliga författare på Sättra Bruk för en gemensam diskussion och återkoppling på samtliga texter. Därefter har varje författare fortsatt att bearbeta sina texter till boken.

Arbetet framåt

Under 2024 kommer redaktionsrådet läsa samtliga texter och ge sina synpunkter till huvudredaktörerna, manuskriptet kommer även lämnas över till Stockholmia Förlag för formgivning. Boken kommer att lanseras på Barnrättsdagarna 2025.

Forskningsbidrag

De forskningsmedel som Stiftelsen Allmänna Barnhuset delar ut rör forskning om barn- och ungdomar i utsatta livssituationer; till exempel barn i samhällsvård, barn i riskmiljöer eller våld mot barn. Projekt där barn och ungas delaktighet prioriteras välkomnas särskilt. De projekt som beviljas medel bör ha ett tydligt barnperspektiv, vara till nytta för det praktiska arbetet med barn i utsatta livssituationer och/eller tillföra ny kunskap eller nya metoder med relevans för arbete med barn i utsatta livssituationer.

Under 2023 beslutade Stiftelsen Allmänna Barnhusets styrelse att särskilt prioritera ansökningar inom fokusområdena separationer och vårdnadstvister samt våld mot barn. Utifrån de riktlinjer och kriterier som Stiftelsen Allmänna Barnhusets styrelse beslutat om beviljades åtta projekt forskningsanslag år 2023, fördelade på sex nya forskningsprojekt och två fortsättningsanslag.

Fortsättningsanslag är större anslag för en studie som redan kan vara påbörjad eller som definitivt genomförs under kommande år. Övriga anslag ges antingen för att sökande ska ha möjlighet att förbereda en studie genom att exempelvis skriva en ansökan till en större anslagsgivare, eller för att genomföra en forskningsstudie av mindre omfattning eller en delstudie i ett större forskningsprojekt.

Forskningsprojekt som fått fortsättningsanslag

Child-check, screeningverktyg för att i akutsjukvården identifiera våldsutsatta barn

Huvudsökande:

Louise Laurell, Lunds universitet

Sjukvårdens akutmottagningar har stora patientflöden. Barnmisshandel är svårt att upptäcka där då det oftast inte är den primära kontaktorsaken. Information om ev. barn i hushållet och våldsut-satthet i hemmet efterfrågas sällan. "Child-check (CC)" är i Holland validerade beslutsstöd för personal i akutsjukvård. Dessa kan identifiera vuxna vårdsökande med riskfaktorer som för barnet innebär ökad risk för misshandel. Om den vård-sökande är barn kan de identifiera barn som riskerar fara illa. Vi vill intervjua socialsekreterare och vårdpersonal vid Skånes 5 akutsjukhus med traumakompetens kring användning av beslutsstöden "CC" och "CC paediatric" samt utvärdera resultatet av införandet.

Adoption, vårdnadsöverflyttning och återföreningsprincipen. En förändrad familjehemspolitik och styrningen av familjehemsvården

Huvudsökande:

Judith Lind, Linköpings universitet

Syftet med projektet är att undersöka hur kunskaper som eventuellt kan tolkas som en uppluckring av återföreningsprincipen förmedlas till och tas emot av socialtjänsten. Projektet är en fortsättning på ett planeringsprojekt finansierat av Allmänna Barnhuset och data har samlats in genom att följa Socialstyrelsens arbete med regeringsuppdraget att höja kunskapen om nationella adoptioner inom familjehemsvården. Denna unika datainsamling möjliggör en analys på mikro-nivå av hur förutsättningarna ser ut för att ett paradigmskifte på politisk nivå får genomslagskraft i socialtjänstens arbete med att skapa stabila placeringar för barn.

Forskningsprojekt som fått planeringsanslag

Att förlora en förälder på två sätt: Barns upplevelser av att ha en frihetsberövad förälder i samband med en vårdnadstvist

Huvudsökande:

Tove Wahlund, Karolinska Institutet

Projektet rör kombinationen av två riskfaktorer för barns utveckling: att ha en frihetsberövad förälder samtidigt som barnets föräldrar är i en vårdnadstvist. Barn med dessa dubbla riskfaktorer utgör en utsatt grupp. Det finns idag begränsad kunskap om deras upplevelser och behov av stöd och det saknas riktat stöd från samhällets sida. Projektet kommer att undersöka barns upplevelser av denna kombination av riskfaktorer i en kvalitativ studie. Kunskapen som genereras kan utgöra ett första steg för att kunna stötta dessa barn bättre och minska risk för negativa effekter för barn som riskerar att förlora en förälder på två sätt. I nästa steg kan en stödintervention för barngruppen utvecklas.

Barn som bevittnar våld

Huvudsökande:

Sven Tryggved, Högsolan i Gävle

Intresset för barn som bevittnat våld är stort och 2021 infördes barnfridsbrott i lagstiftningen. Genom systematisk uppföljning analyseras i denna studie orosanmälningar till socialtjänsten om barn som bevittnat våld – vem gör orosanmälan, vilka insatser görs och vilka uppföljningsmöjligheter finns. Projektet bygger på registerdata från Gävle kommun, åren 2018-2022. Årligen gjordes 5000-6000 orosanmälningar, varav 7-12 procent utgörs av anmälningar om att barn bevittnat våld. Kompletterande intervjuer genomförs med personal inom socialtjänsten. Register- och intervjudata ger fördjupad kunskap som kan ligga till grund för interventioner och i förlängningen leda till förbättringar för dessa barn.

Ett tryggt LSS-boende: En studie för att förebygga våld, tvångs- och begränsningsåtgärder mot barn och unga med funktionsnedsättning

Huvudsökande:

Charlotte Petersson, Malmö universitet

Det finns idag en ökande risk för att barn med funktionsnedsättning som bor på LSS-boenden i Sverige kan utsättas för våld, kränkningar och tvångs- och begränsningsåtgärder av personalen. För att förebygga sådana företeelser och skapa trygga LSS-boenden syftar detta forskningsprojekt till att få en djupare kunskap om och förståelse för de omständigheter, värderingar och mekanismer som bidrar till att våld och tvångsåtgärder från yrkesverksamma utövas och reproduceras gentemot barn. Studien har en kvalitativ ansats där individuella semistrukturerade intervjuer och fokusgrupper genomförs med chefer, handläggare och omsorgspersonal som arbetar med barn på gruppboenden i insatser enligt LSS.

Familjehemsplacerade ungdomars psykiska ohälsa: Förekomst och utveckling över tid 2002-2022

Huvudsökande:

Hilma Forsman, Stockholms universitet

Placerade barn och unga är en högriskgrupp för psykisk ohälsa, men den nationella kunskapen om psykisk ohälsa bland barn och unga i pågående samhällsvård är begränsad. Baserat på analyser av data om totalt ungefär 100 000 ungdomar, syftar detta projekt till att undersöka självskattade psykologiska och psykosomatiska hälsobesvär bland familjehemsplacerade ungdomar jämfört med ungdomar som lever i andra familjetyper. Genom att undersöka förekomsten av besvär och dess utveckling över tid ämnar projektet bidra med kunskap som kan leda till förbättringar av hälsoomhändertagandet av denna särskilt utsatta grupp.

Forskningsprojekt som fått beviljat att genomföra en mindre studie

Bibliotek och socialtjänst i samverkan för barns bästa

Huvudsökande:

John Brauer, Örebro Universitet

Projektet syftar till att kartlägga samverkan mellan folkbibliotek och socialtjänst riktad mot barn och unga i Sverige. Material till projektet samlas in via enkäter till samtliga svenska folkbibliotek samt uppföljande intervjuer med företrädare inom verksamheter där den studerade samverkansformen förekommer. Projektet kan bidra till att dels öka kunskapen om i vilken omfattning samverkan sker, samt dels att öka förståelsen för hur samverkan kan gagna barn och unga i Sverige.

Barnfridsbrott – psykisk ohälsa bland ungdomar som upplevt hot om våld, kränkningar eller fysiskt/sexuellt våld mellan vuxna i sin familj

Huvudsökande:

Sanna Maria Tiikkaja, Uppsala universitet

Unga som upplever våld i familjen är en stor och särskilt utsatt grupp med sämre hälsa. Syftet med studien är beskriva gruppen unga som upplevt våld inom familjen samt att undersöka skillnader i förekomst av psykisk ohälsa bland unga som upplevt våld inom familjen, jämfört med de som inte upplevt våld. Studien avser visa på skyddsfaktorer som påverkar sambandet mellan upplevelser av våld och psykisk ohälsa. Data baseras på Liv & Hälsa Ung undersökningen 2023 i Sörmland, med elever i årskurs 9 samt årskurs 2 på gymnasiet. Eleverna har anonymt svarat på en enkät med frågor om livsvillkor, levnadsvanor och hälsa, samt om de upplevt hot om våld, kränkningar eller fysiskt våld inom sin familj.

Inkomna forskningsrapporter

I Stiftelsen Allmänna Barnhusets forskningsdatabas, som är tillgänglig på allmannabarnhuset.se, finns samtliga beviljade och avslutade forskningsprojekt sedan år 2008 samlade. Till varje projekt hör en slutrapport, en populärvetenskaplig sammanfattning och, i de fall så finns, publikationer eller vetenskapliga artiklar som projektet bidragit till/alternativt mynnat ut i. Under 2023 har följande slutrapporter och/eller vetenskapliga publikationer inkommit.

1. Mikael Skillmark. Slutrapport. Barns delaktighet i problemformuleringen vid kontakt med socialtjänstens öppenvård. Syftet med studien var att analysera hur personal inom socialtjänstens öppenvård hanterar serviceinsatsers villkor och gränser i möten med barn och deras familjer.
2. Ulrika Levander. Slutrapport. En trygg bas – en studie för att främja små placerade barns psykiska hälsoutveckling. Syftet med studien var att öka kunskapen om hur små placerade barns stödbehov ser ut och hur deras psykiska hälsoutveckling kan stärkas.
3. Maria Eriksson & Héléne Lagerlöf. Slutrapport. BRA-samtal för barn i ekonomisk utsatthet och osäkra boendeförhållanden. Resultaten visar att BRA-samtal som samtalsmodell betraktat är en användbar modell i möte med målgrupperna barn i ekonomisk utsatthet och osäkra boendeförhållanden inklusive skyddat boende.
4. Fredrik Falkenström. Slutrapport samt vetenskapliga publikationer. Effekter av mentaliseringsbaserad behandling i familjehemsvård. Det övergripande syftet med behandlingsstudien var att undersöka verk samma mekanismer och effekter av behandling i förstärkt familjehemsvård i en relations- och mentaliseringsorienterad modell, och hur relationsfaktorer sammanhänger med utfall av behandlingen.
5. Kerstin Svensson. Slutrapport samt vetenskaplig publikation. Kontaktpersoner och kontaktfamiljer - ur barnens och andra involverades perspektiv för att skapa förståelse för insatsernas programteori, dvs. de grunder som ligger bakom socialtjänstens användande av insatserna, och vilken plats barnens perspektiv har i denna med fokus på hur insatserna kontaktperson och kontaktfamilj uppfattas och beskrivs utifrån de olika berördas perspektiv utifrån barnens delaktighet.

Spridning av forskning

Stiftelsen Allmänna Barnhusets arbetar aktivt för att lyfta forskning som beviljats medel och som visat intressanta forskningsresultat inom ramen för verksamhetens prioriterade områden. Detta kan göras i olika format för att nå de målgrupper som stiftelsen anser har nytta av forskningsresultaten.

Resultat

Under 2023 var det flertalet rapportlanseringar som skedde genom webinarier.

Rapporten *Våld mot barn 2022 – En nationell kartläggning* lanserades i maj. Kartläggningen genomförs regelbundet var femte år sedan 2006 av Stiftelsen Allmänna Barnhuset i samarbete med forskare från Karlstad universitet, varav den senaste i samarbete även med Linnéuniversitetet. Kartläggningarna möjliggör det att följa utvecklingen regelbundet bland annat kring hur utbrett våldet är, hur det sker och vilka riskgrupper som finns. Det ger en tydlig bild av vilka insatser som ännu behövs för att säkra barnets rättigheter till en trygg uppväxt fri från våld. Lanseringen hade 1 000 visningar under 2023 och rapporten laddades ned 936 gånger under året.

I januari lanserades föräldrastudierna kring våld mot barn; *Föräldraskap, våld och stöd* och *När ett barn varit utsatt för våld*. Rapporterna bygger på en enkät till föräldrar respektive föräldraintervjuer. Studier om föräldrars våld mot barn har genomförts regelbundet vart femte år, likt kartläggningen om våld mot barn. Rapporterna har en viktig roll för att sprida kunskap om hur stöd till familjer där våld mot barn förekommit kan förbättras. Lanseringen hade 940 visningar under 2023. Den förra rapporten laddades ned 355 gånger och den senare 482 gånger från webbplatsen under året.

Ovanstående studier genomfördes med stöd av regeringsmedel och överlämnades i samband med lanseringarna.

Rapporten *Mer utsatta än andra* som fokuserar på våld och övergrepp mot barn med funktionsnedsättning lanserades i februari tillsammans med MFD. Rapporten är en fördjupningsrapport som utgår från studien *Unga, sex och internet efter #metoo* som lanserades 2022. Lanseringen hade 760 visningar under 2023 och rapporten laddades ned 1 091 gånger under året.

Under året har Stiftelsen Allmänna Barnhuset haft regelbundna möten med ansvariga för Barn-Säkert för att diskutera behovet av en nationell samordningsfunktion för införande och uppföljning av modellen, för att kunna bibehålla kvalitet och följsamhet och därigenom bidra till en mer jämlik hälsovård för barn.

I november lanserades rapporten *Kraftsamling för barn som far illa - Strukturerade metoder inom barnhälsovården för att identifiera psykosociala riskfaktorer*, som presenterar fem olika strukturerade metoder, bland annat BarnSäkert, som används inom svensk barnhälsovård för att identifiera psykosociala riskfaktorer med fokus på våldsutsatthet och som är kopplade till barn som far illa/riskerar att fara illa. Lanseringen hade fram till årsskiftet ca 400 visningar och rapporten laddades ned 130 gånger och beställdes i 54 exemplar.

Under 2023 påbörjades ett arbete med att ta fram en bok, *Trauma med suddiga konturer*, som baseras på forskning som stiftelsen gett medel till kring psykisk sårbarhet hos yngre familjehemsplacerade barn samt hur familjehemsvården ska kunna bemöta och stödja barnet och familjehemmet.

Arbetet framöver

Under 2024 kommer vi lansera fler forskningsrapporter. Bland annat tre rapporter som bygger på Våld mot barn 2022; en populärvetenskaplig version kartläggningen för att tillgängliggöra resultaten för en bredare målgrupp, en fördjupningsrapport i samarbete med Jämställdhetsmyndigheten som baseras på enkätsvaren kring våld i ungas parrelationer och hedersrelaterat våld och förtryck samt en sammanställning av resultat som fokuserar på barn som är anhöriga och deras utsatthet för våld.

Diskussioner med projektet BarnSäkert kommer att fortsätta under 2024 kring möjliga vägar framåt för att kunna trygga BarnSäkert-modellens fortsatta utveckling.

Boken *Trauma med suddiga konturer* kommer att lanseras under hösten 2024.

Stiftelsen kommer under 2024 bevaka och vid behov lyfta annan aktuell forskning och kunskap som rör temaområdena genom särskilda webinarier.

Barn i den sociala barnavården

Sverige är på många sätt ett bra land att växa upp i, även för barn i utsatthet som av olika orsaker behöver samhällets vård och stöd. Samtidigt har missförhållanden i olika delar av samhällsvården framkommit i granskningar från olika aktörer under lång tid. Det handlar bland annat om att samhällsvårdade barn rycks upp från trygga placeringar, inte får information, inte kan överklaga beslut, utsätts för våld, övergrepp och nekas sjukvård. Detta i sin tur gör att barn i samhällsvård far illa på ett antal avgörande livsområden, till exempel har de sämre skolresultat och en sämre somatisk-, psykisk- och tandhälsa än andra barn.

I årskurs 9 hade till exempel 11 procent av barn som aldrig samhällsvårdats inga eller låga betyg, jämfört med cirka 50 procent (34–65 %) bland unga som varit i samhällsvård någon gång under uppväxten upp till 15 års ålder. Skillnaderna ökar också i takt med barnets stigande ålder.² Den senaste siffran gällande samhällsvårdade barns gymnasiebehörighet är från 2015, då hade cirka 56 procent av alla samhällsvårdade barn behörighet till gymnasiet.³ Att jämföra med ett rikssnitt samma år på 85,6 procent. Rikssnittet för behörighet till gymnasiet har sedan dess legat stabilt, år 2023 nådde 85 procent behörighet till gymnasiet.⁴ En indikation på att även rikssnittet för samhällsvårdade barn ligger stabilt på en betydligt lägre nivå än rikssnittet.

Det finns förstås flera orsaker till att samhällsvårdade barn presenterar sämre än andra barn i skolan. Vi vet att antalet placeringar påverkar barnets skolgång och har ett samband med låga betyg i årskurs 6. Trots detta kan barn i samhällets vård uppleva ett stort antal omplaceringar under sin uppväxt. Antalet placeringar hänger ihop med

hur länge under uppväxten barnet varit placerat. Av långtidsplacerade barn har drygt 60 procent haft tre eller fler placeringstillfällen. Cirka 7–8 procent har haft tio eller fler placeringar.⁵ Det förekommer till och med att långtidsplacerade barn har upp till trettio placeringar.

Hälsan hos barn i samhällsvård är sämre än hos jämnåriga i föräldrars vård, i princip oavsett ur vilken aspekt man undersöker och det ser ungefär likadant ut i hela världen, om än med en viss variation.⁶ I en svensk studie där hälsan hos 120 barn i åldrarna 0–17 år som nyligen placerats i samhällsvård bedömdes av en erfaren barnläkare framgick att 51 procent av barnen behövde remitteras vidare till fortsatt vård, antingen för nyupptäckt ohälsa eller uppföljning av tidigare ohälsa som inte hade behandlats. Vidare var 40 procent av flickorna och 33 procent av pojkarna som deltog i studien överviktiga och vaccinationsgraden var 86 procent för barnen i förskoleålder och bara 68 procent för barnen i åldersspannet 7–17 år. Varannan 7–17-åring hade så dålig tandhälsa att den gick att se med bara ögonen.⁷

2. Socialstyrelsen (2023). Instabilitet bland barn och unga placerade i heldygnsvård enligt SoL och LVU. Placeringsmönster t.o.m. år 2020 bland barn och unga födda 1990–2004.

3. Socialstyrelsen (2016). Individ- och familjesorg. Lägesrapport 2016.

4. Skolverket (2023). Slutbetyg i grundskolan – våren 2023.

5. Socialstyrelsen (2023). Instabilitet bland barn och unga placerade i heldygnsvård enligt SoL och LVU. Placeringsmönster t.o.m. år 2020 bland barn och unga födda 1990–2004.

6. Stiftelsen Allmänna Barnhuset, I föräldrars ställe: Om förutsättningar och insatser för barn och unga i samhällsvård, Rikard Tordön, 2021. Sid. 20.

7. Stiftelsen Allmänna Barnhuset, I föräldrars ställe: Om förutsättningar och insatser för barn och unga i samhällsvård, Rikard Tordön, 2021. Sid. 20; Kling S., Vinnerljung B. och Hjern A. (2016). Somatic Assessments of 120 Swedish Children Taken into Care Reveal Large Unmet Health and Dental Care Needs. Acta Paediatrica, International Journal of Paediatrics. 2016; DOI: 10.1111/apa.13304.

Samhällsvårdade barn har samma rätt till kontakt med sin familj, yttrande-, informations-, mötes-, tanke- och religionsfrihet, privat- och familjeliv, levnadsstandard, utbildning, information, hälso- och sjukvård, rehabilitering samt vila, lek och fritid som andra barn. Ett barn som inte kan bo kvar i sin hemmiljö har också rätt till särskilt skydd och stöd från staten enligt artikel 20 i Barnkonventionen.

I artikel 28 i Barnkonventionen framgår barnets rätt till utbildning och i artikel 29.1 fastställs den individuella och subjektiva rätten till en bestämd kvalitet på utbildningen. Målet med utbildningen ska enligt barnrättskommittén vara att utveckla det enskilda barnets personlighet, anlag och färdigheter med hänsyn till det faktum att varje barn har unika egenskaper intressen, färdigheter och behov av lärande.⁸

Enligt artikel 24 har barnet rätt till bästa möjliga hälso- och sjukvård och rehabilitering. Enligt Barnrättskommittén är barns olika rättigheter ouppslösligt förbundna med och beroende av varandra. Barns rätt till hälsa är inte bara viktig i sig. Att rätten till hälsa förverkligas är nödvändigt för att barnet ska kunna åtnjuta alla de andra rättigheterna i konventionen. Dessutom är rätten till hälsa beroende av att många andra rättigheter i konventionen förverkligas.⁹

Samhällsvårdade barn omfattas förstås även av Barnkonventionens grundprinciper om icke-diskriminering (artikel 2.1), barnets bästa (artikel 3), liv och utveckling (art. 6) och rätten att uttrycka sina åsikter och få dem beaktade (artikel 12). Det faktum att samhällsvårdade barn både har sämre hälsa och presterar sämre i skolan än andra barn pekar på att staten inte fullt ut klarar av sitt uppdrag att skydda, uppfylla och respektera rättigheterna för dessa barn i enlighet med Barnkonventionen.

I sina senaste rekommendationer till Sverige från mars 2023 uppmanar Barnrättskommittén Sverige att genomföra "riktade politiska åtgärder och

program för [...] att utrota diskriminering av barn i missgynnade situationer, bland annat barn [...] barn i alternativ omvårdnad."¹⁰

Kommittén uttrycker också djup oro över rapporter om användningen av tvångsåtgärder i alternativa omvårdnadsmiljöer, trots de lagändringar som gjorts på senare tid, och rekommenderar att konventionsstaten: (a) Vidtar lagstiftningsåtgärder för att uttryckligen förbjuda användningen av isolering, avskiljning och fastspänning av barn i alternativa omvårdnadsmiljöer, och säkerställer att all personal får utbildning i vårdmetoder som inte inbegriper tvång; (b) Säkerställer att barn har tillgång till konfidentiella, barnvänliga och oberoende klagomålsmekanismer för rapportering av ärenden, särskilt inom alternativ omvårdnad.¹¹

Vidare rekommenderar Barnrättskommittén, i förhållande till barn i samhällsvård, bland annat att konventionsstaten:

- a) Säkerställer att barn kan uttrycka sina åsikter och hörs inför beslut som rör placering i alternativ omvårdnad och under hela deras vistelse, att det finns tillgängliga och barnvänliga kanaler för rapportering och upprättelse vid våld eller övergrepp mot barn under omvårdnad, och att placeringsbesluten omprövas med jämna mellanrum;
- b) Stärker rättssäkerheten inom hela Statens institutionsstyrelses (SiS) verksamhet, bland annat genom att komma till rätta med tillämpningen av tvångsåtgärder och våld, och säkerställer att alla barn i alternativ omvårdnad får individanpassad vård, däribland regelbunden tillgång till psykiatriskt stöd;
- c) Utökar antalet yrkespersoner som arbetar med familjer och barn och stärker deras kapacitet, särskilt socialarbetare, för att säkerställa ett individanpassat stöd, för att öka deras medvetenhet om särskilda behov hos barn i alternativ omvårdnad, och för att garantera respekten för barns åsikter;
- d) Tilldelar tillräckligt med ekonomiska, tekniska och mänskliga resurser till socialtjänsten och förbättrar deras samarbete med utbildnings- och hälso- och sjukvårdsmyndigheter;

8. CRC/GC/2001/1, Punkterna 9 och 10.

9. CRC/C/GC/15, 2013, Punkt 7

10. CRC/C/SWE/CO/6-7, Punkt 17 (b)

11. CRC/C/SWE/CO/6-7, Punkt 23.

- e) Säkerställer tillgången till familjevård, särskilt för mycket små barn, stärker familjevårdssystemet, bland annat genom regelbunden översyn av placeringar, och tillhandahåller fortbildning, stöd och rådgivning för familjehem och föräldrar till barn som återvänder till sina familjer efter att ha varit placerade i alternativ omvårdnad;
- f) Skärper åtgärderna för att tillhandahålla utbildning, färdigheter och möjligheter för återintegrering i samhället och självständigt boende för barn som lämnar alternativ omvårdnad.¹²

I förhållande till utbildning rekommenderar Barnrättskommittén att Sverige säkerställer att barn i missgynnade grupper, inklusive barn i samhällsvård, har lika tillgång till god utbildning, till exempel genom att tilldela de resurser som krävs för att säkerställa en god och tillgänglig offentlig utbildning samt minska och förebygga antalet barn som hoppar av och är frånvarande från skolan, baserat på en analys av de bakomliggande orsakerna.¹³

Vårt arbete för samhällsvårdade barns rättigheter

Stiftelsen Allmänna Barnhuset utgår i sitt arbete från Barnkonventionen utifrån vilken vi kontinuerligt i olika sammanhang och skrifter, i enlighet med barnkonventionen och barnrättskommitténs rekommendationer, lyfter rätten till en likvärdig utbildning och skolgång, rätten till likvärdig hälsa, oberoende klagomekanismer och rätten till skydd mot våld och övergrepp för samhällsvårdade barn.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har under året besvarat ett antal remisser på området bland annat: Från delar till helhet. Tvångsvården som en del av en sammanhållen och personcentrerad vårdkedja (SOU 2023:5), Utökade befogenheter på särskilda ungdomshem och LVM-hem (Ds 2023:20) samt En översyn av regleringen om frihetsberövande påföljder för unga (SOU 2023:44). Stiftelsen Allmänna Barnhuset har även bidragit med expertis i

statliga utredningar. Rikard Tordön, forskare och därefter Cecilia Sjölander, generalsekreterare på Stiftelsen Allmänna Barnhuset, har till exempel deltagit i utredningen För barn och unga i samhällsvård (SOU 2023:66).

Forskning och beprövad erfarenhet visar att det är möjligt att vända samhällsvårdade barns låga skolresultat genom riktade insatser för att kompensera ojämlika externa faktorer. Men det krävs oftast att olika professioner arbetar sida vid sida för att på ett systematiskt sätt stärka och hjälpa barnet. Därför driver och samordnar Stiftelsen Allmänna Barnhuset två förebyggande insatser med fokus på inlärning och skolrelaterad utveckling för barn i den sociala barnavården, Skolfam och Letterbox Club Sverige.

Vi stöder också konkreta projekt för att öka samhällsvårdade barns delaktighet, information och inflytande, till exempel genom Rätt-ish hemma. Vi stöder även forskning och bedriver påverkansarbete genom att besvara remisser, lämna in underlag och delta i som expert i utredningar som gäller barn i samhällsvård.

12. CRC/C/SWE/CO/6-7, Punkt 29.

13. CRC/C/SWE/CO/6-7, Punkt 38 a-b.

Skolfam

Alla barn har rätt till en god utbildning enligt artikel 28 i Barnkonventionen. Barn som bor i familjehem lämnar grundskolan med lägre skolresultat än andra barn. Att klara skolan är den viktigaste kända skyddsfaktorn för att motverka framtida problem. Forskning visar att för barn som går ut årskurs nio med behörighet att söka till gymnasiet halveras riskerna att hamna i utanförskap som vuxen.

Skolfam bygger på grundprinciperna tvärprofessionell och tvärsektoriell samverkan, prevention, mätbarhet och barnets delaktighet. Modellen syftar till att stärka förutsättningarna för utveckling av skolresultat och därigenom också bättre livschanser och framtidsmöjligheter för dessa barn. Visionen är att alla barn i familjehem i Sverige ska ges likvärdiga möjligheter att nå sin skolpotential och gå ut nionde klass med behörighet att söka till ett nationellt gymnasieprogram. Skolfams arbetsgång beskrivs mer ingående i manualen som finns tillgänglig på allmannabarnhuset.se/skolfam/rapporter-och-styrdokument-skolfam/

Skolfam är ett verktyg för kommuner att leva upp till skollagens kompensatoriska uppdrag och socialtjänstlagens krav på trygghet, jämlikhet och aktivt deltagande i samhällslivet. Stiftelsen Allmänna Barnhuset prioriterar arbete med barn i samhällsvård högt och har därför valt att ge stöd till denna arbetsmodell.

Offentlig statistik av hur hög andel av gruppen barn i familjehem som uppnår behörighet till gymnasiet har inte publicerats sedan 2016 så det är svårt att presentera en aktuell jämförelse av Skolfams resultat i förhållande till andra barn i familjehem. Jämfört med de ca 86 procent av alla barn som når behörighet når ca 75 procent av barnen med Skolfam behörighet till gymnasiet. Det är betydligt fler än det vi känner till från Socialstyrelsens och Skolverkets undersökning 2015–2016. Då uppnådde 52 procent av pojkarna respektive 60 procent av flickorna i familjehem behörighet till gymnasiet.¹⁴

Bakgrund

Skolfam startade i Helsingborg år 2005. Sedan 2008 har Stiftelsen Allmänna Barnhuset haft en aktivt stödjande roll i etableringen av Skolfam i Sverige. Stiftelsen Allmänna Barnhuset har sedan 2013 tagit ansvar för att utveckla, kvalitetssäkra, följa upp och sprida arbetsmodellen i Sverige. Stiftelsen Allmänna Barnhuset har understött arbetet genom att organisera och leda en nationell styrgrupp, anställa en nationell samordnare, kontinuerligt utveckla manual och ramverk, utbildning av ny personal samt att årligen följa upp resultat och kvalitet i nationella enkäter och årsrapporter. I dessa årsrapporter redovisas barnens uppnådda skolresultat, teamets organisation och eventuella förändringar och utmaningar. Skolfams styrgrupp består av ledamöter från de fyra regionerna Norr, Syd, Ost och Väst.

Skolfams arbetsmodell är manualstyrd och förebyggande. Den är idag den bäst dokumenterade svenska modellen för att främja en gynnsam sko-

lutveckling för familjehemplacerade barn.¹⁵ Genom att kartlägga barnens styrkor och svårigheter och sedan samverka med skolan och familjehemmet går det att ge barnen det stöd de kan behöva för att klara av grundskolan och därmed kunna studera vidare. Kartläggningen innehåller pedagogiska test av läs- och skrivfärdigheter och matematik samt psykologiska tester. Barnens utveckling följs med regelbundna möten under grundskoletiden, där barnet, familjehemmet och lärare tillsammans med teamets psykolog, specialpedagog och socialsekreterare ser till att barnen ges rätt stöd. I modellen görs barnen delaktiga bland annat genom att erbjudas vara med på de möten skolfamteamet har med skola och familjehem.

Skolfam finns idag med 42 team i 20 svenska kommuner (se kartan på sidan 36).

Resultat

Syftet med den årliga kvalitetsuppföljningen är att kunna följa resultatutvecklingen för de barn som gått ut årskurs nio med Skolfam samt att kvalitets-säkra arbetsmodellens utförande runt om i landet. Resultaten sammanställs i en årlig rapport.

Sedan starten 2005 har totalt 1845 barn kartlagts minst en gång i något skolfamteam, varav 1626 i de nu aktiva teamen. Av dessa har 884 barn även fått en andra uppföljande kartläggning. Barnen som har Skolfaminsats är 6-16 år och 2023 var genomsnittsåldern 11,5 år.

Av de 482 barn som hittills har slutat grundskolan med Skolfam, hade 359 behörighet till åtminstone gymnasieskolans yrkesförberedande program vid examen i åk 9. Det motsvarar 74,5 procent. I sju av skolfamkommunerna var i andelen barn med gymnasiebehörighet 85 procent eller mer, det vill säga minst i nivå med alla Sveriges grundskoleelever.

Alla kommuner med Skolfam klarar inte av att möta efterfrågan av barn som uppfyller kriterier för att få påbörja Skolfam. I augusti 2023 fanns

14. Socialstyrelsen. (2016). Individ- och familjeomsorg. Lägesrapport 2016. <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2016-2-22.pdf>

15. Stiftelsen Allmänna Barnhuset. (2021). Skolfams årsrapport 2021.

Bild från Skolfam- och Familjehemskonferensen 2023 i Göteborg.

379 barn i kö till Skolfam. Att det finns kö till de flesta Skolfamteam är problematiskt eftersom en kötid innebär att insatsen påbörjas senare vilket riskerar att leda till en mer begränsad effekt av Skolfam. Dessutom blir barn som hinner uppnå för hög ålder för att tillhöra målgruppen helt utan insatsen. Även andra avgränsningar som kommuner gör på grund av kapacitetsbrist leder till ojämlika insatser för målgruppen. De vanligaste principerna för prioritering vid underkapacitet är kötid, som tio team tillämpar, följt av en geografisk avgränsning i någon form, med sju team. I ramverket finns rekommendationer som tagits fram utifrån etiska principer och beprövad erfarenhet som en hjälp att prioritera vid underkapacitet.

Som en del av kvalitetsuppföljningen självskattar skolfamteamen bland annat samverkan, barns delaktighet och metodtrogenhet. Högst skattas barnets delaktighet och metodtrogenhet, dvs. i vilken utsträckning man bedömer att manualen följs. De vanligaste avstegen när det gäller metodtrogenhet handlar om urval som behöver göras beroende på underdimensionering av teamen.

Aktiviteter 2023

Under året har arbete med att revidera innehållet i manualens psykologiska och pedagogiska kartläggning färdigställts. Spannet mellan kartläggning ett och två har fått en ökad flexibilitet och professionen ges ett ökat utrymme till viss valbarhet mellan olika föreslagna instrument. Nytt är att psykologen ges möjlighet att mäta symtom på traumarelaterad stress som en del av kartläggningen. Arbetet med revideringen har skett i dialog mellan styrgruppen, utsedda arbetsgrupper och med inspel från experter och forskare.

Utvecklingsdagar för såväl team som ledningspersoner har hållits. Teman för teamens dagar på Sättra Bruk var problematisk skolfrånvaro och facilitering och det var en arbetsgrupp från region Ost som deltog i planeringen. Utvecklingsdagarna för ledningspersoner innehöll arbete kring hur Skolfam ska förhålla sig till de yngre barnen och trauma. Under utvecklingsdagarna som pågick under totalt två veckor deltog 126 personer.

Skolfamkonferensen arrangerades i år i ett samarbete med Familjehemskonferensen i Göteborg

och temat var framtidens familjehemsvård. Konferensen vänder sig främst till yrkesverksamma som på något sätt kommer i kontakt med familjehemsvården. Syftet är att erbjuda ny värdefull kunskap för att barn i familjehem ska få så goda chanser som möjligt att lyckas i livet. Årets tema var *Morgondagens familjehemsvård*. Programmet bestod av föreläsningar i plenum samt fem olika pass med valbara seminarier. Stiftelsen Allmänna Barnhuset presenterade Skolfam samt Letterbox Club Sverige. Konferensen var uppskattad och blev fullsatt med 520 deltagare.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset är även delaktig i de regionmöten som två gånger per år arrangeras på fyra platser i Sverige. Där möts skolfamteam från respektive geografisk region och utbyter erfarenheter och behandlar frågor från den nationella styrgruppen.

Spridning och påverkansarbete

Alla ordföranden för social- och grundskolenämnder eller motsvarande fick i början av året ett mejl från Stiftelsen Allmänna Barnhuset med information om Skolfam. Även högst ansvarige chef inom motsvarande förvaltningar fick mejl. Samtliga fick även en inbjudan till webinarium där mer information gavs. Stiftelsen har under året haft kontakt med ytterligare tre kommuner som visat intresse för Skolfam.

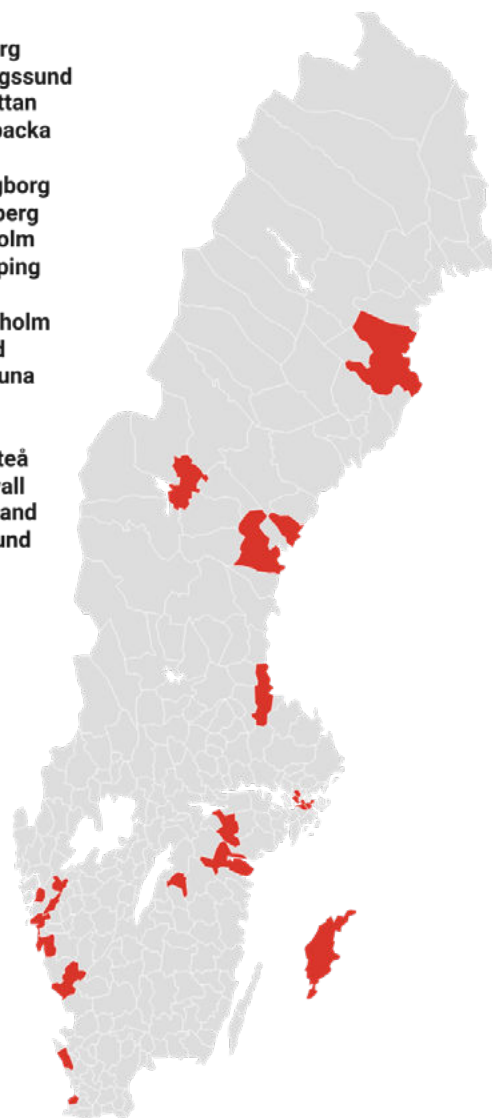
Skolfam har även marknadsförts på de konferenser som Stiftelsen Allmänna Barnhuset haft utställarplats på under året.

En rapport som syftar till att sprida kunskap om Skolfam, *Jag vill klara skolan*, publicerades i slutet av oktober 2023 och laddades ned 339 gånger samt delades ut i 130 tryckta exemplar. Rapporten skickades digitalt till samtliga ordförande och vice ordförande i Sveriges samtliga social- och utbildningsnämnder samt i fysiska exemplar med ett följebrev till utvalda riksdagspolitiker i social- och utbildningsutskotten samt till medlemmarna i

Riksdagens tvärpolitiska barngrupp. I samband med att rapporten släpptes publicerades även en artikel i Dagens Samhälle och webinariet *Hur kan vi öka möjligheten för barn i familjehem att lyckas i skolan?* arrangerades. Fokus i webinariet var att presentera och diskutera olika perspektiv på frågan om hur barn i familjehem kan lyckas i skolan.

Kommuner med Skolfam 2023

Ale
Göteborg
Stenungssund
Trollhättan
Kungsbacka
Malmö
Helsingborg
Falkenberg
Stockholm
Norrköping
Nacka
Katrineholm
Gotland
Sollentuna
Mjölby
Gävle
Skellefteå
Sundsvall
Härnösand
Östersund

Arbetet framåt

Stiftelsen Allmänna Barnhuset finansierar den nationella samordningen av Skolfam som möj-

16. CRC/C/SWE/CO/6-7, avsnitt 17

17. CRC/C/SWE/CO/6-7, avsnitt 29

18. CRC/C/SWE/CO/6-7, avsnitt 38

19. CRC/C/SWE/QPR/6-7, avsnitt 27

liggörs en regelbunden översyn av manualen och övrig kvalitetssäkring. En styrgrupp som består av representanter från de fyra geografiska regionerna i Sverige leder utvecklingen av Skolfam tillsammans med Stiftelsen Allmänna Barnhusets generalsekreterare och den nationella samordnaren. Under våren kommer utvecklingsdagar för såväl skolfamteam som lokala ledningspersoner för Skolfam att arrangeras och finansieras av Stiftelsen Allmänna Barnhuset.

I januari 2023 kom Barnrättskommittén med nya rekommendationer till Sverige. Där står bland annat att Sverige rekommenderas att ta itu med skillnaderna som finns mellan kommuner så att en likvärdig tillgång till utbildning av god kvalitet kan säkerställas.¹⁶ Sverige uppmanas också att tillhandahålla kontinuerlig utbildning, stöd och rådgivning för fosterfamiljer.¹⁷ Precis som i föregående rekommendationer uppmanas Sverige att säkerställa en likvärdig tillgång till utbildning av god kvalitet för barn i missgynnade grupper, däribland barn i alternativ vård och barn från socioekonomiskt utsatta familjer.¹⁸

I enlighet med de nya rekommendationerna, och för att säkerställa varje barns rätt till en god utbildning, ser Stiftelsen Allmänna Barnhuset fortsatta behov av en utökad implementering av Skolfam. 878 barn hade tillgång till i Skolfam 2023 vilket är omkring ca 10 procent av målgruppen.

Skolfam finns i sex av de nio största kommunerna i Sverige och utökas succesivt i flera av dem. Men ingen av de 185 minsta kommunerna i landet har Skolfam. Detta blir en utmaning i förhållande till Barnrättskommitténs kritik av Sverige avseende likabehandling av barn.¹⁹ De barn som är placerade i familjehem i kommuner av mindre storlek bör ha samma rätt till Skolfam som barn boende i större kommuner.

Det finns exempel på kommuner som delar på ett skolfamteam och kommuner som har ett halvt

team. Skolfam skulle kunna organiseras och implementeras för att underlätta för fler mindre kommuner att ge placerade barn insatsen. Med stöd av ekonomiska medel skulle Stiftelsen Allmänna Barnhuset kunna projektleda en utvecklingsmodell kring samverkan mellan kommuner. Då skulle fler barn i familjehem ges samma möjligheter som andra barn att söka till gymnasiet. Tänkbara former är kommunalförbund mellan flera kommuner med eller utan regionen som part som gemensamt kan driva ett eller flera skolfamteam.

Förfam

Vi vet att för varje extra år av Skolfam som ett barn får ökar skolresultatet vilket bekräftar att Skolfam, precis som andra insatser, ger större effekt ju tidigare den påbörjas. I det svenska skolsystemet sätts insatser dessvärre ofta in sent i skolgången, då gapet mot jämnåriga kamrater hunnit växa och misslyckandena blivit många. I tre av skolfamkommunerna pågår pilotarbeten med "Förfam", språkstödjande och skolförberedande insatser för barn i förskoleålder med grund i Skolfams arbetsätt. Ytterligare fyra kommuner ligger i startgroparna för att börja arbeta med familjehemsplacerade förskolebarn.

Det är förhållandevis få barn i förskoleålder som är placerade i familjehem, knappt hälften av antalet i grundskoleålder, men för den gruppen skulle en insats göra att förutsättningar för att lyckas i skolan stärks. Arbetet med yngre barn i familjehem kan bidra till att eventuella svårigheter tidigt fångas upp och de kan börja skolan med ett bättre utgångsläge som ytterligare ökar möjligheterna att lyckas i skolan.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har tagit initiativ till ett nätverk mellan kommunerna som utvecklar Förfam eller planerar att börja med Förfam. Stiftelsen har som ambition att ta ett ansvar i att ta fram en manual även till Förfam och ansvara för kvalitetsutveckling om medel för detta ges.

Letterbox Club Sverige

Studier visar att det finns tydliga samband mellan dåliga skolresultat och framtida psykosociala problem. Barn som bor i familjehem eller lever i familjer med långvarigt försörjningsstöd riskerar ofta att få sämre skolresultat än andra barn. Därför är det viktigt att ge dessa barn extra stöd, för att de ska få samma rätt och möjlighet till utveckling som alla andra.

Letterbox Club Sverige är en insats vars främsta målgrupper är barn i familjehem eller barn i familjer som har försörjningsstöd, men vissa kommuner använder den även till barn med svaga kunskaper i svenska språket och barn med andra insatser från socialtjänsten. Syftet är att stimulera och väcka barnens nyfikenhet och lust att läsa, räkna och lära sig, genom att skicka paket med böcker, spel och skrivmaterial till barnen.

Enligt barnkonventionen har varje barn rätt till utbildning och utveckling²⁰, vilket är grunderna i Letterbox Club. Konventionsstaterna ska sprida barnböcker så att barnet har tillgång till information och material som främjar välmående och hälsa.²¹ I barnets rätt till utbildning ska barnet stå i centrum och undervisningsmetoderna ska anpassas för barns skiftande behov. Utbildningen ska vara barnanpassad, inspirerande och motiverande för det enskilda barnet.²² Barnrättskommittén påtalar att åtgärder behöver vidtas för att motverka skillnaderna och förbättra utbildningsresultaten för bland annat barn i missgynnade socioekonomiska situationer.²³

Insatsen Letterbox Club Sverige kan vara ett grundläggande stöd i att skapa lust till lärande, då stimulans via paketen sker i hemmet som en förstärkning av den utbildning barnet får i skolan. Om nyfikenhet eller lust uppstår ökar barnets förutsättningar att nå goda skolresultat. Under de år som Letterbox Club har utvecklats i Sverige har utvärderingar och studier visat på att det är en

insats som både barn och föräldrar tycker om att delta i. Det beskrivs också att barnen känner sig utvalda och uppmärksammade när de får paket och att det hos många barn väcks en nyfikenhet att använda materialet i paketen. En hel del föräldrar beskriver att deltagandet i Letterbox Club Sverige bidrar till interaktion och gemensamma aktiviteter mellan dem och barnet.

Bakgrund

Letterbox Club startade i England för drygt 18 år sedan och är idag en insats som ca 13 000 barn i England årligen deltar i. Under uppbyggnaden av *The Letterbox Club* i England gjordes flera studier och utvärderingar. Sammanlagt deltog nästan 1000 placerade barn. Sammanfattningsvis var de deltagande barnen över lag nöjda med paketen och dess innehåll. Dessutom kände de sig speciella och utvalda när de deltog i projektet. Upplevelserna var att projektet hade förbättrat relationer och gett barn och familjehemsföräldrar gemensamma aktiviteter. Barnens kunskaper i matematik och läsning testades och visade lovande förbättringar i matematik och tydliga förbättringar i läsning. I England är det organisationen BookTrust som idag distribuerar Letterbox Club. De har uppdrag att utveckla och bibehålla kvaliteten på paketen och samverkar med universitetet i Leicester där Letterbox Club började utvecklas. Hösten 2023 gjorde BookTrust en utvärdering som återigen visade att barnen är väldigt nöjda med Letterbox club.

20. Barnkonventionen, art. 28 e

21. Barnkonventionen, art. 17 c

22. Barnrättskommitténs allmänna kommentar nr 1, 2001, ss. 5-6

23. CRC/C/SWE/QPR/6-7, punkt 27 a

Letterbox Club har funnits i Sverige sedan 2014. Först genom pilotprojekt och metodutveckling och de senaste åren genom en spridning över hela landet. Det finns paket i fyra olika nivåer för barn i åldrarna 4–11 år. Sedan 2021 finns även paket för barn med arabiska eller somaliska som modersmål, ett paket för barn med läs- och skrivsvårigheter och en *Toolbox*, en slags verktygslåda, till föräldrarna.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har sedan 2014 drivit utvecklingen av Letterbox Club Sverige. För att kunna erbjuda Letterbox Club Sverige med god kvalitet till många barn behövs en organisation som kan distribuera paketen och utveckla Letterbox Club Sverige. Hösten 2019 tog Stiftelsen Allmänna Barnhuset över organisationen av Letterbox Club Sverige från FoU Social välfärd i Jönköpings län och har sedan dess huvudansvaret för genomförande och utveckling.

Resultat

För varje år som gått sedan Stiftelsen Allmänna Barnhuset tog över organisationen av Letterbox Club Sverige har antalet barn som deltagit ökat. Under 2023 deltog 1167 barn från 56 kommuner, återigen ett rekord. I oktober 2023 fick kommunerna möjlighet att svara på en enkät om hur de upplever att barn och föräldrar tar emot LBC. Paketen är mycket uppskattade och efterlängtrade av barnen. Under 2022 gjordes en mindre studie av forskare på Stockholms universitet. Studien visade att Letterbox-paketen ger upphov till gemensamma stunder, närhet och nya erfarenheter både språkligt och på andra sätt. Sammantaget kan det stötta såväl läsutveckling som identitetsutveckling. Tidigare utvärderingar som gjorts av Stiftelsen Allmänna Barnhuset har visat att drygt 86 procent av både barn och föräldrar har varit positiva till Letterbox Club.

Försäljning och distribution av Letterbox Club Sverige sker genom utbildningsbolaget Allmänna Barnhuset i Stockholm AB, medan utvecklingsar-

betet sköts av Stiftelsen Allmänna Barnhuset. Liksom tidigare år har fokus varit att öka kännedomen om Letterbox Club Sverige genom sociala kanaler, nyhetsbrev och konferenser. Stiftelsen Allmänna Barnhusets nya webbplats har förtydligat arbetet med Letterbox Club Sverige. Riktade utskick har gjorts till kommuner under 2023.

På Skolfam- och Familjehemskonferensen 2023 genomfördes ett seminarium där Letterbox Club Sverige presenterades med fokus på att berätta om utvecklingen som skett 2023 och vad som kommer att ske 2024. I oktober 2023 öppnade anmälan till Letterbox Club Sverige för omgång 2024. 2024 finns möjlighet att även anmäla barn i åldern 4–5 år då det nya paketet tagits fram under 2023.

Samverkan mellan bibliotek och socialtjänst

Under 2023 fortsatte Stiftelsen Allmänna Barnhuset att hålla i ett nätverk för bibliotekarier och socialsekreterare inom bibliotek och socialtjänst som är intresserade av att dela idéer och tankar om hur man kan samverka för att stödja barns läs- och skrivutveckling. De som medverkar i nätverket tipsar Stiftelsen Allmänna Barnhuset om samverkan som pågår eller som ska starta. Denna information finns att ta del av på den hemsida som skapats för spridning av hur lokal samverkan mellan bibliotek och socialtjänst kan göras. Stiftelsen har gett forskningsmedel till ett projekt vid Örebro universitet som syftar till att kartlägga samverkan mellan folkbibliotek och socialtjänst riktad mot barn och unga i Sverige. Material till projektet samlas in via enkäter till samtliga svenska folkbibliotek samt uppföljande intervjuer med företrädare inom verksamheter där den studerade samverkansformen förekommer. Projektet är tänkt att bidra till att dels ge ökad kunskap om i vilken omfattning samverkan sker, dels ge ökad förståelse för hur samverkan kan gagna barn och unga i Sverige.

Medel från Kulturrådet

Sedan tidigare har Kulturrådet beviljat medel för att fortsätta utveckla Letterbox Club Sverige med syfte att nå fler barn. Bland annat har mångspråkspaket tagits fram och i samband med detta genomfördes ett webinarium i mars med fokus på flerspråksinlärning med 270 visningar under 2023. Nya medel har tilldelats från Kulturrådet för att ytterligare utöka paket till barn i åldrarna 4–5 år. Under 2023 har projektgrupper arbetat med att ta fram material för dessa paket. Nya spel har formgivits och böcker har valts ut. Ett webinarium genomfördes i december 2023 med fokus på vikten av tidiga insatser för barns språkutveckling. Detta har haft 350 visningar.

Arbetet framöver

Med inspiration från metoden Skolfam har arbete med skolförberedande insatser riktade till förskolebarn, Förfam, påbörjats. Det är en handfull kommuner med Skolfam som bedriver eller planerar pilotarbeten riktade till förskolebarn. Här finns möjlighet att inkludera Letterboxpaketet för de yngre barnen.

Med medel från Kulturrådet kommer utvecklingen under 2024 att fortsätta. Letterboxpaketen för barn 4–5 år kommer att anpassas med material och böcker på annat modersmål än svenska, arabiska och somaliska. Vi kommer också att pröva en samverkan med familjecentraler för att nå de barn som inte går i förskola.

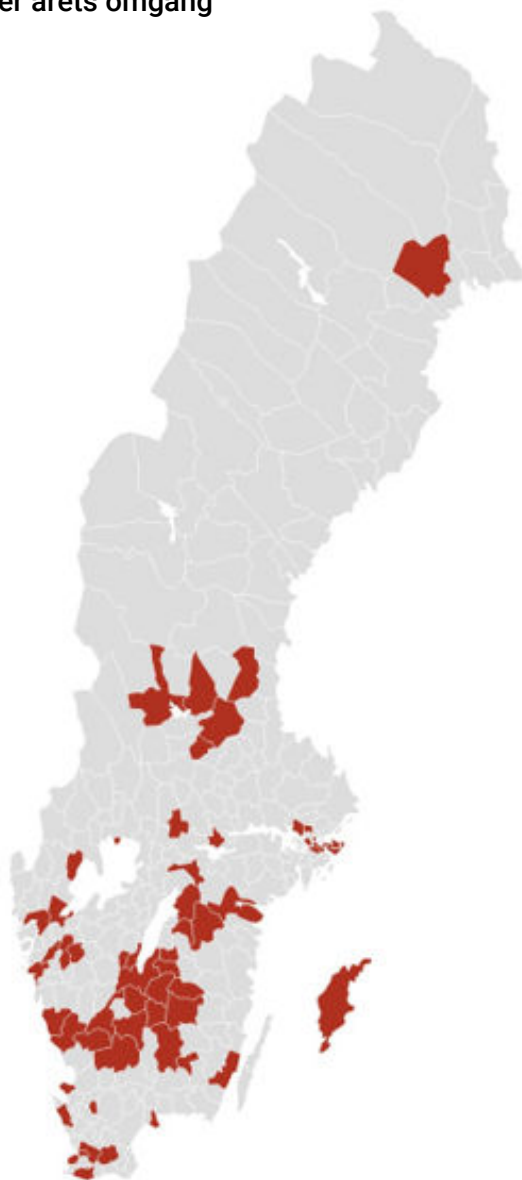
Letterbox Club sprids alltmer över landet och det arbetet fortsätter, vi ser att nya kommuner tillkommer även om vissa som varit med tidigare avstår. Trots ett år som innebär utmanande ekonomi för många kommuner så är intresset fortsatt stort.

Det finns olika idéer på hur Letterbox Club Sverige kan och behöver utvecklas framöver. Paket behöver tas fram för både äldre och yngre barn än de som nu tillhör målgruppen. En önskan finns att så småningom ha paket för barn i åldrarna 0–13 år.

Våra spridningsaktiviteter kommer att fortsätta under 2024 och arbetet med att samla goda exempel för samverkan mellan bibliotek och socialtjänst kommer att ske under året.

Letterbox Club Sverige 2023

Kommuner som hade deltagande barn under årets omgång

Rätt-ish hemma: Barnkonventionen för dig som bor i familjehem och HVB

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har varit en samarbetspart i föreningen Knas Hemmas treåriga arvsfondprojekt, Rätt-ish hemma, som avslutades i början av 2022. Syftet med projektet var att skapa en nationell utbildning riktad till barn och unga som är samhällsplacerade idag. Det handlar om att barn och unga ska få god kännedom om sina rättigheter, ha goda möjligheter att påverka villkoren kring sin placering och känna sig delaktiga och få sina röster hörda. De ska även få kunskap om vart de kan vända sig om något inte fungerar som det är tänkt i placeringen. Projektets målgrupp, barn och ungdomar 12–20 år som just nu är i en placering, har varit delaktiga i att utforma utbildningen.

Nu efter projektets slut ska den färdiga utbildningen, "Dina rättigheter som placerad" spridas nationellt för att kunna nå så många placerade ungdomar som möjligt. Utbildningspaketet säljes till kommuner och socialtjänst, samt nationellt via familjehemsutbildningarna.

Arbetet framöver

För att stödja spridningen av Rätt-ish hemma har Stiftelsen Allmänna Barnhuset erbjudit sig att finansiera utbildningen i tre kommuner. Knas Hemma kommer att åka till Sundsvall, Trollhättan och Malmö och på plats genomföra utbildningspaketet till en grupp barn/ungdomar i respektive kommun. Stiftelsen Allmänna Barnhuset följer med intresse genomförandet. Under 2024 kommer vi att följa arbetet med de kommuner inom Skolfam som erbjudits att ta del av Rätt-ish hemmautbildningen.

Barn som anhöriga

Det är tretton år sedan bestämmelse infördes i hälso- och sjukvårdslagen (5 kap 7 §) för att säkerställa att barn och unga får information och stöd när en förälder har en allvarlig sjukdom eller andra svårigheter. Men fortfarande uppmärksammas barns behov som anhöriga inte systematiskt.

FN:s barnrättskommitté rekommenderar att Sverige investerar i preventiva åtgärder, tar tag i de underliggande orsakerna till suicid och psykisk ohälsa bland barn, och säkerställer att barns perspektiv inkluderas i utvecklingen av de insatser som de har tillgång till. Det gäller även att minska och förebygga antalet barn som hoppar av och är frånvarande från skolan, baserat på en analys av de bakomliggande orsakerna. Kommittén rekommenderar vidare att Sverige säkerställer att alla berörda yrkespersoner som arbetar med och för barn systematiskt erhåller lämplig utbildning i barns rätt att höras och att få sina åsikter beaktade.²⁴

Det är svårt att säkert uppskatta hur många barn som är anhöriga under sin uppväxt och mörkertalet är stort. Många barn, det kan handla om närmare 30 procent, växer upp med föräldrar som har någon form av kronisk fysisk sjukdom och drygt 3 procent drabbas under uppväxten av att en förälder dör. Att förlora en förälder under uppväxten är en mycket svår påfrestning för ett barn och kan få stora konsekvenser både på kort och lång sikt.²⁵

Det gäller även barn med en förälder med en psykisk sjukdom eller ett missbruk. En studie visade att 8 procent hade minst en förälder som vårdats på grund av psykisk sjukdom och/eller missbruk av alkohol eller narkotika. Siffran stiger till 17 procent om de personer inkluderas som vårdats

i öppen vård på grund av missbruk eller psykisk ohälsa samt har dömts för rattfylleri eller narkotikabrott. Om föräldrar med mildare former av psykisk ohälsa och riskbruk av alkohol och/eller narkotika inkluderas så är det sannolikt att närmare hälften av barnen i Sverige är berörda under någon period av barndomen.²⁶

Utsatthet för våld är en annan risk för barn som är anhöriga. Det är mer än dubbelt så vanligt att barn som lever med en vuxen med missbruksproblem, psykisk sjukdom, suicidproblematik och/eller kriminalitet är utsatta för våld av vuxna och mer än tio gånger vanligare att vara multiutsatt (utsatt för 3-5 former av våld) i jämförelse med övriga barn.²⁷

Många barn och unga som har en förälder som är allvarligt sjuk eller har andra svårigheter känner en stor oro och ensamhet. Det påverkar deras skolgång, hälsa och utveckling, men också deras möjlighet till en meningsfull fritid, lek och vila.²⁸ Av unga med missbrukande föräldrar är det mer än dubbelt så många som går ut grundskolan med ofullständiga betyg.²⁹

24. CRC/C/SWE/CO/6-7

25. Bergman, A-S., Hanson, E. (2014): Barn som anhöriga när en förälder avlider. En kunskapsöversikt om effekt av metoder för stöd till barn.

26. Hjern A, Manhica HA (2013): Barn som anhöriga till patienter i vården - hur många är de?

27. Jernbro, C. Landberg, Å. Thulin, J. (2023) Våld mot barn 2022 – en nationell kartläggning.

28. Socialstyrelsen, 2013-6-6. Barn som anhöriga. Konsekvenser och behov när föräldrar har allvarliga svårigheter, eller avlider.

29. Hjern A, Berg L, Rostila M & Vinnerljung B (2014): Barn som anhöriga: hur går det i skolan? Stockholms universitet/Karolinska Institutet.

Vårt arbete för barns rättigheter som anhöriga

Barn som har föräldrar med allvarlig sjukdom eller andra svårigheter är barn i risk. Det finns stora vinster att göra ur ett förebyggande perspektiv både för barnen och samhället om det kan fångas upp och få det stöd som de behöver. För att säkerställa utvecklingen på området anser Stiftelsen Allmänna Barnhuset att det behöver finnas en särskild nationell plan och strategi för att barn som är anhöriga uppmärksammas. Det behöver även avsättas ekonomiska och organisatoriska medel för att omsätta skyldigheten att uppmärksamma barn när de är anhöriga enligt hälso- och sjukvårdslagen, socialtjänstlagen och barnkonventionen så att det görs systematiskt och inte är

något som kan väljas bort. För att öka förutsättningarna att målgruppen uppmärksammas och för att främja samverkan mellan aktörer bör en motsvarande bestämmelse förs in i Socialtjänstlagen och Skollagen som i HSL 5 kap. 7§.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset vill med sitt arbete bidra till att alla barn som tillhör målgruppen, oavsett vilken sjukdom eller svårighet förälder har, behöver få ett eget erbjudande om information, råd och stöd. Det gäller även yngre barn. Det är barnets rätt att få komma till tals och beredas möjlighet att uttrycka sina behov.

BRA-samtalsmodellen

BRA-samtal är en arbetsmodell för att barn och unga ska få uttrycka sitt behov av information och stöd när de är anhöriga. Målgrupp är barn 7-18 år som har en förälder eller annan vuxen omsorgsperson med missbruks- eller spelproblem, psykisk sjukdom, psykisk- eller intellektuell funktionsnedsättning, en allvarlig fysisk sjukdom/skada, eller som dör. Det gäller även när en förälder har utsatt barnet eller någon annan närstående för våld.

Modellen BRA-samtal togs fram inom ramen för utvecklingsarbetet BRA, Barns Rätt som Anhöriga som startades 2011, för att stärka implementeringen av bestämmelsen i hälso- och sjukvårdslagen (HSL 5 kap. 7§) och ge stöd till personal från landsting/regioner samt kommuner och idéburna organisationer i hur de kan gå till väga när de uppmärksammar barns rätt som anhöriga.

”Det unika med BRA-samtal som samtalsmodell är att den är utvecklad explicit för att stärka barns delaktighet och att den utgår från barnets egen definition av situationen och behov av information. Den utgör därför ett viktigt komplement till samtalsmetoder som har fokus på den information som barn lämnar.”³⁰

Barnets delaktighet och rätt att komma till tals enligt artikel 12 i barnkonventionen är en röd tråd. Den vuxnes roll är att lyssna och skapa förutsättningar för barnet att uttrycka sig med hjälp av modellens samtalsverktyg. I ett BRA-samtal får barnet möjlighet att berätta hur det är hemma, i skolan och på fritiden samt lyfta frågor och funderingar som rör föräldrarnas svårighet. Det gör det möjligt för barnet att få individuellt anpassad information och tips om olika former av hjälp och stöd utifrån sina behov. Om barnet/familjen har behov av mer omfattande insatser kan de länkas

vidare till andra verksamheter. Det är centralt att alla barn som tillhör målgruppen får information om sina rättigheter och ett eget erbjudande om samtal med en person utanför familjen.

BRA-samtal är utvecklat för att öka barnets delaktighet och handlingsutrymme i sitt liv. Utvärdering av modellen visar att den dialog som äger rum under samtalen kan göra det lättare för barnet att förstå sin situation och göra den mer hanterbar. Det bidrar även till att öka barnets handlingsutrymme.³¹ Forskare som utvärderat utvecklingsarbetet ser också en viktig funktion för den starka betoning på barns rättigheter som görs i samtal med barn, att de stärker barnets position. Det gäller också modellens fokus på det enskilda barnet som ”gjort att åtminstone en del av barnen tagit med sig upplevelsen att hen är en viktig person, vilket bidragit till upplevelsen av mening; att det varit meningsfullt att delta i BRA-samtalen.”³²

Även den ambition som finns att barn ska styra samtalen ser ut att kunna fungera. En studie som gjordes 2018 av ljudinspelade BRA-samtal visade både att det är möjligt att använda BRA-samtal så att samtalen i relativt hög grad styrs av barnen och att BRA-samtal kan fungera väl för att kartlägga barnets situation och ge individuellt anpassad information.³³

30. Eriksson, M. Lagerlöf, H. (2023) BRA-samtal för barn i ekonomisk utsatthet & osäkra boendeförhållanden - en pilotstudie, s. 7.

31. Eriksson, M. (2014) Barns rätt som anhöriga BRA: Utvärdering av ett utvecklingsarbete.

32. Eriksson, M. (2014). s. 22.

33. Eriksson, M. (2018). Användningen av BRA – Barns rätt som anhöriga.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset erbjuder en tvådagarsutbildning i BRA-samtal och har sedan 2013 utbildat ca 800 personer. Det krävs inga förkunskaper för att gå utbildning i BRA-samtal och modellen kan användas både av personal som har vuxna som primär målgrupp och personal som arbetar med barn och familj. Det kan vara professioner inom hälso- och sjukvård, socialtjänst, skola, idéburen sektor och trossamfund. Modellen kan även användas av personal som möter barn på skyddade boenden och i samhällsvård. Däremot är BRA-samtal inte utvecklad för att användas av personal som enbart arbetar med att utreda barn inom socialtjänst eller hälso- och sjukvård.

Utbildning i BRA-samtal erbjuds digitalt eller fysiskt under två heldagar med ca 4 veckors mellanrum. Det går också att beställa utbildning i BRA-samtal för en grupp, antingen digitalt eller på plats hos beställaren. Undervisningsformen är föreläsningar, dialog, övningar och rollspel. För att få intyg och körkort för BRA-samtal krävs 100% närvaro och att ha provat BRA-samtal i den egna praktiken eller i ett rollspel.

Resultat

BRA-samtal har under ett antal år prövats och utvecklats för en ny målgrupp – personal i skyddat boende. Ett pilotprojekt, som även omfattade barn i osäkra boendeförhållande och ekonomisk utsatthet, pågick under perioden 2019-2022 och utvärderades av forskare från Marie Cederschiöld högskola. Resultatet publicerades under våren 2023 i rapporten *BRA-samtal för barn i ekonomisk utsatthet & osäkra boendeförhållanden - en pilotstudie* (Eriksson, M., Lagerlöf, H.).

När det gäller slutsatser av hur BRA-samtal fungerar i praktiken, kan de framför allt dras från det underlag som samlats in från skyddat boende. En genomgång av de ljudinspelade samtalen pekade på att modellen ser ut att fungera väl i den kontexten och att den är möjlig att använda som den är tänkt, det vill säga för att stärka barns delaktighet och utgå från barnets egen definition av situationen och behov av information. Personal ansåg även att BRA-samtal kunde underlätta för barn

att ta upp och sätta ord på sådant som har med andra områden i livet att göra utöver situationen med våld i familjen. De svårigheter som beskrevs av personal gällde till exempel att det var lätt som vuxen att ta över samtalet och att rättigheter kan bli abstrakta och svåra att förklara.

Det visade sig däremot svårt att praktiskt genomföra projektet inom ramen ekonomiskt bistånd. Även om det fanns acceptans och förtroende för modellen hos personalen så fanns det flera utmaningar med att erbjuda BRA-samtal i en myndighetsutövande kontext. Det fanns en upplevelse av motstånd och tveksamhet hos familjer till erbjudandet om BRA-samtal för deras barn. De preliminära slutsatser som kan dras är att det behövs ett mer utvecklat arbete med rekrytering för att nå barnen, till exempel att introducera BRA-samtal tidigt under familjens kontakt med socialtjänsten. Slutsatsen blir att de fortfarande återstår att pröva om och på vilket sätt BRA-samtal kan användas av myndighetsutövande socialtjänst.

När det gäller skyddat boende finns vissa utvecklingsbehov, till exempel att anpassa modellen till yngre barn som är en stor målgrupp för skyddade boenden – något som redan pågår. Annars överväger de positiva resultaten.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset integrerar sedan 2023 barn som kommer till ett skyddat boende i målgruppen för BRA-samtal. Att ha en utbildning riktad till en särskild verksamhet är en ny satsning som prövas. Anledningen till den särskilda satsningen var verksamhetens medverkan i EU-projektet Efter Våldet (2021–2022), som visade att det fanns ett stort intresse för BRA-samtal på skyddade boenden.

"Alla boenden som tar emot barn behöver det här! Det är ett så himla bra verktyg att ha när barnen kommer för att scanna av hur barnet mår och vad de sitter med för funderingar. Är det mycket tunga tankar så behöver barnet få hjälp att avlastas ifrån det och BRA-samtalen är så himla bra där."

- Deltagare från en kvinnojour

Utbildade i BRA-samtal

Sammanlagt genomfördes tio utbildningar i BRA-samtal under 2023, med 153 deltagare från hela landet, alltifrån Malmö i söder till Boden i norr. Året inleddes med en digital uppdragsutbildning av Region Sörmland för personal inom hälso- och sjukvården. Under hösten hölls den första av två digitala uppdragsutbildningar för 24 deltagare från hälso- och sjukvården i Region Västra Götaland. En uppdragsutbildning genomfördes för Järva Stadsdelsförvaltning i Stockholm. Stiftelsen Allmänna Barnhuset genomförde även sju öppna utbildningar, en i Stockholm och sex digitala, varav en var särskilt riktad till personal i skyddat boende.

Det är de digitala utbildningarna i BRA-samtal som har högst efterfrågan vad gäller både öppna utbildningar och uppdragsutbildningar. Möjligheten att gå utbildningen digitalt är något som många deltagare framhåller som positivt då de slipper logistik med resor. En majoritet är mycket nöjda med utbildningen, nedan finns citat från deltagare utbildningar i BRA-samtal under året.

"Tycker att jag sparade mycket restid och pengar på att göra en digital utbildning."

.....

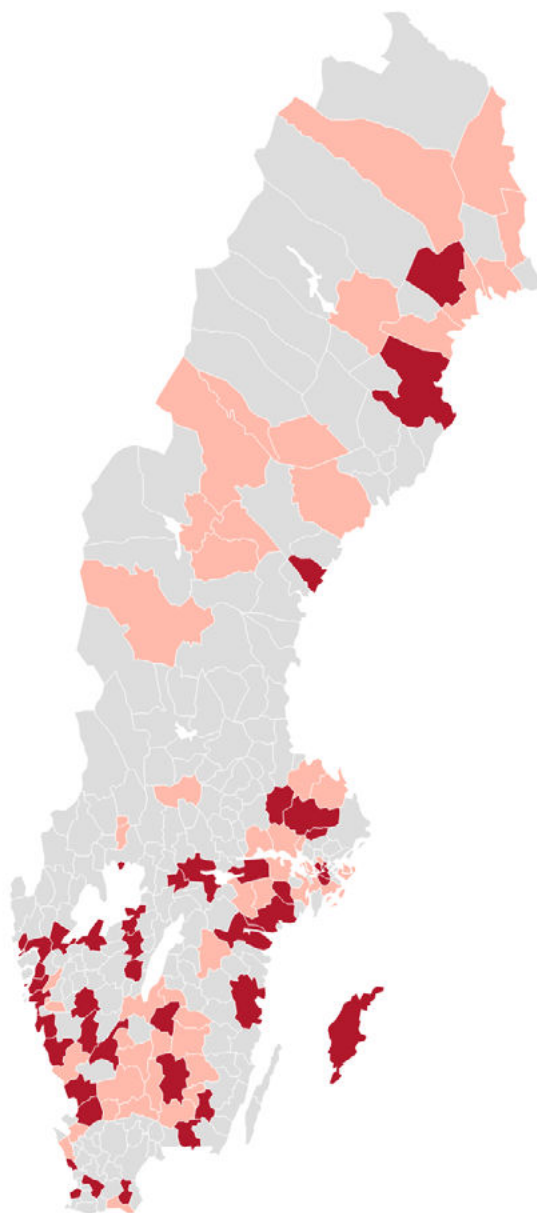
"Fantastiskt bra utbildare. De var pedagogiska, intresserade, kunniga och aktiva. Bra variation och stort plus till all interaktion. Kursen känns seriös och utbildarna har förväntningar på deltagarna."

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har ett riktat nyhetsbrev, ett så kallat boosterbrev, som erbjuds till alla som är utbildade i BRA-samtal. Med boosterbrevet vill vi uppmuntra de som gått utbildningen att fortsätta arbeta med BRA-samtal, sprida information om modellen och vikten av att uppmärksamma barn när de är anhöriga på sina arbetsplatser. Brevet innehåller intervjuer med personal som använder BRA-samtal i sitt arbete, samt information om vad som händer inom ut-

Utbildade i BRA-samtal 2023

Geografisk spridning av utbildad personal

■ Utbildade under 2023 ■ Utbildade sedan 2013

vecklingsarbetet Barns rätt som anhöriga på Stiftelsen Allmänna Barnhuset. Utskickerna innehåller också alltid tips på böcker och annat som händer på området barns rätt som anhöriga. Under 2023 gjordes tre utskick av boosterbrev till ca 600 pre-

numeranter. Utbildade får även inbjudan till en stängd Facebook-grupp där både utbildare och utbildade kan dela med sig av tips och råd samt har möjlighet att ställa frågor till nätverket. Gruppen har strax över 100 medlemmar.

Hösten 2022 utkom en omarbetad version av BRA-guiden som även föranledde vissa förändringar i samtalsverktygen cirklarna, i informationsbroschyren och i utbildningen. För att utvärdera förändringarna genomfördes en enkätundersökning och en mindre intervjustudie under juni-augusti 2023. Genom enkäten och intervjuerna speglas en mycket positiv uppfattning om BRA-modellens utbildningsmaterial. Deltagarna är nöjda med alla delar av utbildningsmaterialet, och materialet används i relativt hög utsträckning. Resultatet av enkäten att de flesta har fortsatt stöd av guiden efter utbildningen och att den ger en god grund för att börja använda BRA-samtal. En klar majoritet (85 %) instämde i påståendet att guiden var lättläst och språkligt enkel.

Nätverk för BRA utbildare

I februari hölls en ledarutbildning i BRA-samtal med fyra deltagare, tre från Region Östergötland samt en intern till Stiftelsen Allmänna Barnhuset.

En nätverksträff för BRA utbildare genomfördes på Sättra Bruks Herrgård under två halvdagar i oktober med tio BRA utbildare från olika verksamheter runt om i landet och Stiftelsen Allmänna Barnhusets egen personal som arbetar med samtalsmodellen. Dagarna ägnades åt presentation av de samtalsverktyg som tagits fram inom Arvsfondsprojektet BRA-samtal för yngre barn för att utveckla och anpassa modellen för 3-6 åringar. Därefter hölls en workshop där deltagarna fick komma med förslag och feedback inför att Stiftelsen Allmänna Barnhuset ska ta fram en utbildning i modellen BRA-samtal för 3-6 åringar.

Spridning

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har under året arbetat strategiskt för att nå ut med kunskap till olika målgrupper bland annat om hur BRA-samtalsmo-

BRA-utbildare på nätverksträff på Sättra Bruks Herrgård 2023.

dellen kan stärka barnets rätt som anhörig. Det har skett via olika mötesplatser, nationella konferenser, föreläsningar och rundabordssamtal.

Under Almedalsveckan hölls seminariet *Barns rätt som anhöriga – hur verkar vi för att deras rättigheter ska tillgodoses?* för att lyfta de svårigheter personal inom hälso- och sjukvård har med att fullfölja skyldigheten att uppmärksamma barn som är anhöriga. I panelsamtalet diskuterades vad som behöver hända för att denna fråga ska komma upp på dagordningen och vad som behöver hända.

Efter seminariet hölls ett rundabordssamtal med representanter från regional och kommunal nivå på Gotland. Det diskuterades vilka utmaningar som finns i arbetet med barn som är anhöriga och vilket stöd som finns regionalt och kommunalt. Deltagarna fick också lyfta vilka behov och möjligheter de själva såg i arbetet med denna målgrupp.

På årets Barnrättsdagar i Karlstad i april hölls två seminarier inom ramen för utvecklingsarbetet Barns rätt som anhöriga; seminariet *BRA-samtal för barn i skyddat boende* som presenterade hur modellen kan fungera i skyddade boenden och hur den kan bli en resurs för de barn som kommer dit samt seminariet *Barn som anhöriga till en förälder som utövar våld* om hur professionella kan verka för att deras rätt till information, råd och stöd tillgodoses, vilka professioner som ska uppmärksamma och när det ska ske.

I samband med SKR:s digitala konferens "Barnrättsperspektivet inom ekonomiskt bistånd och inom vuxenenheter i socialtjänsten – i teori och praktik" erbjöd Stiftelsen Allmänna Barnhuset en föreläsning om BRA-samtal och om försöket att pröva modellen för barn i ekonomisk utsatthet.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset föreläste om BRA-samtalsmodellen på Anhörigriksdagen i Karlstad och MR-dagarna i Helsingborg.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset föreläste även om barns rätt som anhöriga, BRA-samtal och den viktiga roll personalen har i att uppmärksamma och erbjuda information och hjälp till anhöriga barn för psykiatri i Region Halland och för ett team som arbetar med patienter med progredierande och dödliga neurologiska sjukdomar vid Hudinge Sjukhus.

Arbetet framöver

Det är väldigt roligt att intresset är fortsatt stort för att gå utbildning i BRA-samtal och i takt med att efterfrågan stiger kommer vi fortsätta öka utbudet på utbildningar. Vi kommer även fortsätta att erbjuda utbildningar i BRA-samtal för personal i skyddat boende under 2024.

Barnrättsdagarna 2024 har temat "Barns rättigheter när föräldrar har svårigheter" vilket blir en viktig arena för oss att både sprida det arbete som vi på Stiftelsen Allmänna Barnhuset gör inom området Barns rätt som anhöriga, nätverka med andra som arbetar med området samt sprida information om utbildning i BRA-samtal.

Arbetet med att stärka barns rättigheter som anhöriga och bidra med Stiftelsen Allmänna Barnhusets kunskap på området kommer att fortsätta i olika nätverk och i Almedalen. I januari 2024 är ett möte planerat med utredningen *Stärkt stöd till anhöriga* (S 2023:5) som bland annat har i uppdrag att analysera och vid behov lämna förslag på åtgärder som säkerställer ett ändamålsenligt stöd till anhöriga som är barn.

Det pågående arbetet med att kvalitetssäkra och utvärdera BRA-modellen kommer att fortsätta och tidigare utbildade i BRA-samtal kommer att börja erjudas digitala uppföljningstillfällen som sker regelbundet under året. Under 2024 kommer även arbetet med att förbereda en ny flik på Dagsattprataom.se för temaområdet Barn som anhöriga fortsätta, genom att ansöka om medel för att kunna ta fram material och information i samarbete med andra organisationer samt barn och yrkesverksamma som tillhör målgruppen.

Arvsfondsprojektet BRA-samtal för yngre barn

I Sverige saknas det för närvarande riktade metoder eller verktyg för att uppmärksamma och prata med barn i förskoleåldern för att inventera deras behov när de är anhöriga. När målgruppen är yngre barn handlar det främst om metoder inriktade på föräldrastöd och anknytningen mellan barn och föräldrar/vårdnadshavare.³⁴ Målgruppen för BRA-samtal har sedan start varit barn 7-18 år. De uppföljningar som gjorts visar att modellen har kunnat användas av barn i hela åldersspannet, men det har också varit tydligt att yngre barn kan behöva kommunikationsverktyg som är mer visuella och möjliggör för fler uttryckssätt. För att anpassa och utveckla modellen BRA-samtal för yngre barn, 3-6 år, sökte och beviljades Stiftelsen Allmänna Barnhuset medel från Allmänna arvsfonden till ett treårigt projekt som startade i november 2019. Projektet förlängdes med anledning av pandemin till och med oktober 2023.

Målsättningen med utvecklingsprojektet BRA-samtal för yngre barn var att, med utgångspunkt i BRA-modellen, skapa kommunikationsverktyg anpassade för barn 3-6 år när de är anhöriga. Barnets delaktighet och rätt att komma till tals enligt artikel 12 i barnkonventionen var en utgångspunkt i projektet, varför barn involverades i olika delar genom hela processen. Det centrala temat i aktiviteterna var kommunikation, där barnen tillsammans med vuxna i projektet prövade och undersökte olika uttryckssätt och verktyg för kommunikation. Arbetet dokumenterades genom fotografering, film- och ljudupptagningar, anteckningar och reflektionsprotokoll, samt i form av material som medverkande barn skapat.

Projektet genomfördes både tillsammans med barn som kan sägas tillhöra en så kallad normal population, förskolebarn, och tillsammans med barn som tagit del av insatser som riktar sig till yngre barn som är anhöriga. De samarbetsparter som förmedlade kontakten med föräldrar och

barn var Norlandia Förskolor³⁵ samt två idéburna aktörer: Ersta Vändpunkten som arbetar med anhörigstöd för barn och unga som lever i eller har vuxit upp i en familj med beroendesjukdom, samt Randiga Huset som arbetar med stöd till barn och familjer som har förlorat eller kommer att förlora en nära och viktig person.³⁶

Under samtliga projektår var mötena med barn i centrum, men på lite olika sätt. Det första året bestod till stor del av planering och förberedelser. Projektets teoretiska grund skrevs fram, med tyngdpunkt på yngre barn som aktörer och rättighetsbärare, och det gjordes även en sammanställning av studier och projekt som involverat barn. Samarbetet med en förskola startades upp, inledningsvis med löpande planeringsmöten med förskolans ledning och ett informationsmöte för hela förskolans personalgrupp. Planen var att projektgruppen också under en period skulle vara på förskolan och bli bekanta med verksamheten, barnen och personalen, men det hindrades av pandemin. Istället planerades aktiviteter med temat barnets rättigheter, som personalen genomförde med barnen och dokumenterade. Materialet från aktiviteterna bearbetades till en animerad film om barnets rättigheter, som kom att användas med barn under hela projektiden.³⁷ I en lucka av att restriktionerna temporärt lättade under pandemin genomfördes en workshophelg med tio barn i åldrarna 4-7 år på Ersta Vändpunkten, som skulle fungera som en uppstart inför deltagande i referensgruppen.

Även projektår två präglades av anpassning och omställning med anledning av pandemin. Förskolan som ingick i projektet bytte ägare, vilket föranledde att samarbete med en ny förskola startades upp. Projektet förankrades med ledning och personal på den nya förskolan, och löpande information gavs till föräldrar. Informationsfilmer och blädderhäften togs fram för att informera

34. Nka (Nationellt kompetenscentrums anhöriga). <https://anhoriga.se/metoder-och-verktyg/barn-som-anhoriga/>

35. Projektet inleddes i samarbete med en förskola som under det första projektåret blev uppköpt av Norlandia AB, vilket föranledde ett byte till en annan förskola i koncernen som samarbetet fortsatt med de följande åren.

36. erstadiakoni.se/verksamheter/socialt-stod-och-omsorg/anhorigstod-vid-beroende/ersta-vandpunkten/, randigahuset.se

37. Johan Andréasson, Hectornado AB.

barn om projektet, både för rekrytering och sedan fortsatt för de medverkande barnen. Genom digitala lösningar i kombination med att pedagoger genomförde skapande aktiviteter på plats med barnen så kunde utforskandet i projektet fortgå. Temat för aktiviteterna var corona, där barnen utforskade frågeställningar med hjälp av bland annat rollspel, fotografering och collage. I de digitala mötena användes en handdocka i form av en snigel som ett sätt att skapa kontakt och engagera. Utifrån det arbetet skapades bland annat en animerad film om barnets rätt till information om corona, där förskolebarnens frågor, kunskaper och undersökande låg till grund.

Det var först under projektår tre som projektgruppen kunde vara på plats på förskolan. Under en tioveckorsperiod genomfördes aktiviteter på förskolan tillsammans med barn i två olika grupper, en med barn som var tre-fyra år och en med barn som var fem-sex år. Ambitionen var att gemensamt utforska kommunikation mellan barn och vuxna, och aktiviteterna planerades löpande med utgångspunkt i den riktning barnen satte. Träffarna hade en start- och slutpunkt i grupp som satte ramarna, men kärnan i aktiviteterna var tiden då barnen gavs möjlighet att sitta enskilt med en vuxen. Aktiviteterna planerades vecka för vecka, för att kunna följa det som barnen gav uttryck för. En mängd olika kreativa uttryckssätt användes i utforskandet, bland annat med tema känslor, lek och rättigheter. Träffar med barn i referensgruppen på Ersta Vändpunkten genomfördes också löpande, och en ny referensgrupp med barn som förlorat en förälder startades upp. Träffarna med barn gav ett stort materialunderlag i form av reflektionsprotokoll, filmer, bilder, ljudupptagningar och annat som barnen skapat.³⁸

Resultat projektår 4

Syftet med det sista projektåret var formgivning och produktion av kommunikationsverktygen. Fyra potentiella kreatörer intervjuades, där resultatet blev ett beslut om att fortsätta med den ani-

matör som redan var anlitad för att ta fram filmer inom ramen för utforskandet med barnen. Efter som en del av materialet skulle vara mer taktilt så anlidades ytterligare en kreatör med inriktning mot textil formgivning.

Först togs provisoriska testvarianter av kommunikationsverktyg fram, med utgångspunkt i sammanställningar och analyser av dokumentationen från tidigare projektår. De verktygen prövades sen i dialog med förskolebarnen och referensgrupperna. Verktöget bearbetades och omformades under årets gång utifrån barnens synpunkter och hur de använde sig av materialet – vad som var användbart i kommunikationen, vad som engagerade barnen, vad som väckte frågetecken eller ointresse och så vidare.

Det verktyg som slutligen togs fram bestod av flera olika delar, både fysiska och digitala. Dels en tygfigur, BRA-kaninen, som skulle fungera som en sorts följeslagare till barnet och som återkom i det övriga materialet, samt en låda med lock (21x21 cm) som dels var formgiven som kaninens hus, men som även fungerade som förvaring av verktygsdelarna. Därtill utformades känslelokort med kaninen, en bok som skulle fungera som introduktion till samtalen och flera olika utskrivbara delar att använda i samtalen. Som ett ytterligare steg i att introducera barn till BRA-samtal togs även en animerad informationsfilm fram. För att beskriva för personal hur materialet kan användas skrevs en guide med uppdelning i fyra samtalsdelar: introduktion, samtal om barnets rätt att må bra, samtal om barnets rätt att få veta samt en avslutning.

Slutåterkopplingen till de barn som medverkat i projektet under årens gång gjordes i form av en animerad film om vad arbetet resulterat i, som följdes av introduktionsfilmen till BRA-samtal.

För att visa på värdet och de möjligheter som finns i kreativt, utforskande arbete tillsammans med barn i utvecklingsprocesser, och inspirera fler att

³⁸. För en mer fullständig beskrivning av aktiviteterna under projektet se Stiftelsen Allmänna Barnhusets rapport (2023). När yngre barn är delaktiga – vilja, våga & genomföra.

involvera barn i utvecklingsarbeten och projekt publicerades i november en rapport från utvecklingsarbetet – *När yngre barn är delaktiga – vilja, våga & genomföra*. I rapporten presenteras bland annat hur projektet planerats, lagts upp och genomförts med utgångspunkt i ett barnrättsperspektiv. Två avsnitt lyfter röster från medverkande barn respektive föräldrar. Rapporten laddades ned 269 gånger och beställdes/delades ut i 152 tryckta exemplar.

Redan innan projektets slut påbörjades planeringen av en pilot för att pröva de nya samtalsverktygen för barn 3-6 år i en forskarledd utvärdering. En utlysning av forskningsmedel gjordes under våren och i december antogs en forskare för att genomföra studien. Under hösten gjordes även rekrytering av personal som är utbildade i BRA-samtal (ca 20 personer) från olika verksamheter för att delta i piloten.

Arbetet framåt

Den nämnda piloten planeras att starta våren 2024 och kommer pågå under ett år. Den huvudsakliga forskningsfrågan avser hur BRA-samtalens relevans och hjälpsamhet upplevs för 3-6-åriga barn i situation som anhörig, utifrån barnens eget, föräldrars, samt utförares perspektiv, och vad som skulle behöva förändras för att öka dess relevans och hjälpsamhet. Inledningsvis kommer personal som deltar att gå en första testversion av utbildningen i BRA-samtal för barn 3-6 år. Personalen kommer sedan att pröva verktygen med barn och föräldrar i sina verksamheter. Såväl personal, föräldrar och barn är informanter i datainsamlingen. Syftet med piloten är att göra en uppföljning av hur kommunikationsverktygen fungerar i praktiken genom enkäter, intervjuer och analyser av inspelade BRA-samtal. Den kvalitativa och kvantitativa datan analyseras och sammanställs, så att både statistik och kvalitativ innehållsanalys utgör grunden för utvärderingens resultat. Vid pilotens avslut kommer den utsedda forskaren att presentera utvärderingens resultat i en rapport.

Barn i separationer och vårdnadstvister

Långvariga och svåra konflikter mellan föräldrar kan påverka barnets utveckling negativt.³⁹ Barn riskerar att fara mycket illa, den livsviktiga leken och skolarbetet blir lidande och kamratrelationerna påverkas. Forskning, utvecklingsarbeten och erfarenheter från praktiker visar att separerade föräldrar och föräldrar i separation med djupare konflikter eller med belastningar såsom våld, missbruk eller psykisk ohälsa inte blir tillräckligt hjälpta av det stöd som samhället idag erbjuder och kan vara i behov av ytterligare stöd. Det tar sig uttryck i att föräldrar återvänder gång på gång till socialtjänstens familjerätt, de söker sig till domstolen för att få sina konflikter hanterade i en tvist och orosanmälningar görs till socialtjänsten med barnavårdutredningar som följd.

Ett arbete med att förbättra barnets situation i separationer och vårdnadstvister är att verka för att barnets bästa beaktas i alla beslut som rör barn, artikel 3. Att barn ska skyddas från all form av våld, artikel 19, är central. Stiftelsen Allmänna Barnhuset omvärldsbevakar och agerar på nationell nivå, för att synliggöra behov av förbättringar samt pekar på möjliga vägar framåt. Det innebär ett arbete i linje med artikel 4, att varje stat ska ta ansvar för att uppfylla barnets rättigheter. Artikel 8 som beaktar barnets rätt till sin identitet och släktförhållanden och artikel 11 om olovligt bortförande är i hög grad relevant i detta område.

Barnrättskommittén rekommenderar konventionsstaterna att ge vägledning och utbildning till alla relevanta personer som är ansvariga för att fastställa barnets bästa inom alla områden och att detta intresse beaktas i första hand. Kommittén rekommenderar att konventionsstaten säkerställer att principen om barnets bästa konsekvent tillämpas i lagstiftningsrelaterade, administrativa och rättsliga förfaranden och betonar särskilt när det gäller föräldrars vårdnad och umgänge.⁴⁰

Kommittén noterar att barns åsikter inte systema-

tiskt beaktas i beslut som påverkar dem och att de flesta kommuner saknar strukturer för att säkerställa att barn deltar i beslutsfattandet. Därmed rekommenderar kommittén att Sverige Säkerställer att alla barn kan uttrycka sin åsikt och höras i alla beslut som påverkar dem, inklusive i domstol och administrativa förfaranden och i beslut som rör bland annat vårdnad, boende och umgänge utan krav på föräldrars eller vårdnadshavares samtycke. Sverige rekommenderas att anta relevanta ändringar i lagstiftningen för att säkerställa att barns åsikter hörs och beaktas i beslut som rör vårdnad, boende och umgänge.⁴¹

Kommittén noterar att ett barnrättsperspektiv saknas i föräldrabalken (1998) och rekommenderar att konventionsstaten ser över lagstiftningen för att säkerställa tillräckliga garantier för att ett barnrättsperspektiv beaktas vid tvister mellan föräldrar, däribland rätten att höras, och att Sverige överväger att ge barn ett separat ombud. Vidare rekommenderas Sverige säkerställa att barns åsikter beaktas i beslut om boende och umgänge, bland annat genom att säkerställa att berörda yrkespersoner har expertis i hur man förhör barn och bedömer barns berättelser.⁴²

39. Bergman & Rejmer 2017, Rejmer 2003, SOU 2017:6 Se barnet!

40. CRC/C/SWE/CO/6-7 punkt 18

41. CRC/C/SWE/CO/6-7/Punkt 20

42. CRC/C/SWE/CO/6-7/Punkt 28

Samverkansteam och DOORS

Bakgrund

Under 2014–2017 drev Stiftelsen Allmänna Barnhuset försöksverksamheten ”Samverkansteam för barn och föräldrar i samband med separation”. Målet var att utveckla bättre anpassade arbetsmodeller som involverade både föräldrar och barn i processen i syfte att uppnå en trygg relation mellan barn och föräldrar. Att föräldrar och barn är i behov av samordnade insatser lyftes i SOU 2011:51 *Fortsatt föräldrar – om ansvar, ekonomi och samarbete för barnets skull*. Mot den bakgrunden kunde utvecklingsarbetet drivas med medel från socialdepartementet.

Fokus var att så långt som möjligt komma in tidigt, innan konflikten eskalerat. Målgruppen var barn och föräldrar som behövde stöd och insatser i samband med konflikt och/eller separation. I projektet arbetade man fram en tvärprofessionell samverkan i s.k. samverkansteam och prövade det systematiska frågeformuläret DOORS (Detection Of Overall Risk Screen). Formuläret är framtaget av ett forskarteam i Australien som utifrån en kartläggning av kunskap om vad som kan utgöra risker för barns utveckling i samband med föräldrars separation, har arbetat fram ett screeningverktyg. Det består av frågor som ställs till varje förälder som rör föräldraförmåga, separationen, barns mående, våldsutsatthet och våldsutövande. DOORS gav underlag och information om vilket stöd som barn och föräldrar behövde och önskade och av samverkansteamet erbjöd föräldrar och barn samordnat stöd och särskilt fokus låg vid att stärka barnets delaktighet. Försöksverksamheten innebar att nya arbetssätt prövades i fem pilotkommuner med syfte att ge ett tvärprofessionellt samordnat stöd till föräldrar och barn i samband med konflikt eller separation.

Resultat

För att fortsatt verka för att barn med separerade föräldrar utvecklas gynnsamt har två utvecklings-

spår fördjupats under 2023. Samarbetet med organisationen MÄN har resulterat i att organisationen beviljats medel av Allmänna arvsfonden och ett treårigt projekt har genomfört sitt första år. Syftet med projektet är att utveckla stöd till fäder i separation där fokus ligger på ett jämställt föräldraskap och barns behov och delaktighet. Stiftelsen Allmänna Barnhuset har bidragit med expertis i en referensgrupp. Frågeformuläret DOORS har använts vid den inledande kontakten med papporna för att kunna erbjuda föräldraskapsstöd utifrån behov. Med stöd av frågeformuläret har de fäder som DOORS resultatet indikerar behov av ytterligare insatser eller vägledning från andra aktörer identifierats och kunnat hänvisats vidare.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset bjöds under 2021 in för att bidra i ansökan om ett tvärvetenskapligt forskningsprogram med avsikt att starta ett brett forskningsprojekt med finansiering från Forte i fältet barn i konfliktfyllda separationer och vårdnadstvister. Medel för program beviljades inte från Forte under 2022 eller 2023, däremot har vissa delar av forskningsprojektet kunnat startats med stöd från mindre utlysningar. Forskare vid Karolinska institutet klinisk neurovetenskap har startat upp en longitudinell registerstudie. Arbetet i forskningscirkeln planerar att utvecklas till att utgöra en kontaktyta mellan forskare med projekt inom fältet separation och vårdnadstvister.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset bidrar fortlöpande med resultat från Samverkansteam, DOORS och kontakter från drygt tio års utvecklingsarbete inom fältet. Där ingår att förmedla vetenskapliga artiklar baserade på resultat från Samverkansteam. Därutöver har Stiftelsen bidragit i Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöds arbete med att revidera kunskapsstöd om boende, vårdnad och umgänge och lämnat synpunkter inför publicering av en nordisk forskningsantologi på temat barn i vårdnadstvister. Stiftelsen Allmänna

Barnhuset deltog även i en hearing som arrangerades av Riksdagens civilutskott där Samverkans-team och DOORS presenterades.

Kontakt hålls fortlöpande med Relationships Australia som administrerar DOORS. Detta för att ta del av nya resultat från användandet av frågeformuläret men även för att förbereda ett mottagande av ett DOORS för barn. Vid kontakt under hösten framkom att DOORS för barn nu används i Australien med goda preliminära resultat.

Slutrapport för Samverkans-team (2018) spreds genom 61 nedladdade exemplar under 2023. Skriften *Barn med föräldrar på olika håll* beställdes i 165 exemplar och laddades ner 184 gånger.

Arbetet framöver

Barnrättskommittén noterar i sina senaste kommentarer till Sverige att det saknas en strategi för barnets rättigheter i föräldrabalken. Därför rekommenderas Sverige att se över lagstiftningen för att säkerställa tillräckliga garantier för att barnets bästa ska beaktas i fall av vårdnadstvis-

ter, där ingår rätten att bli hörd och uttrycka sina åsikter. Sverige uppmanas också att överväga om det är möjligt att tillhandahålla separat representation av barn. Sverige bör också se till att barns åsikter beaktas på ett korrekt sätt i beslut om boende och umgänge, bland annat genom att se till att sakkunskap finns när det gäller att intervjua barn och bedöma barns berättelser och att rättsväsendet ska ha kapacitet att göra bedömningar av barnets bästa.⁴³ Vidare anser kommittén att Sverige bör se till att principen om barnets bästa tillämpas konsekvent i administrativa, rättsliga och lagstiftningsförfaranden när det gäller vårdnad och umgänge.⁴⁴

I enlighet med de senaste rekommendationerna finns ett fortsatt fokus på att undersöka möjligheterna för Stiftelsen Allmänna Barnhuset att axla rollen som nationell samordnare och därmed få förutsättningar att stötta kommuner i ett utvecklingsarbete där de erbjuder barn och deras föräldrar samordnat stöd utifrån behov i samverkans-team. Här ingår att fördjupa användandet av DOORS samt att pröva DOORS för barn i Sverige.

43. CRC/C/S/CO/6-7. Punkt 20a, 28a+b.

44. CRC/C/S/CO/6-7. Punkt 18a

Våld mot barn

Alla barn har rätt till en uppväxt fri från våld. Trots att nästan alla i Sverige, både vuxna och barn, kraftigt tar avstånd från alla former av våld mot barn så utsätts över 57 procent av barn för våld från vuxna eller jämnåriga. Drygt åtta procent av barnen är utsatta för 3-5 former av våld där en vuxen varit förövare. Mycket arbete återstår för att säkerställa att alla barn i landet blir skyddade från att utsättas för våld under sin uppväxt.

Våld mot barn är ett stort folkhälsoproblem som innebär påtagliga konsekvenser för såväl enskilda barn och deras anhöriga som för samhället i stort. Barn som utsätts för våld löper ökad risk för en lång rad av beteendemässiga, fysiska och psykiska hälsoproblem. Våldsutsatthet kan ge både kortsiktiga och långsiktiga konsekvenser och kan få stor påverkan på hela barnets liv. Barn som utsätts för våld löper också en ökad risk att i sin tur utsätta andra.

Barnrättskommittén rekommenderar Sverige att stärka kunskaps- och utbildningsprogram, för att öka medvetenheten om våld och sexuella övergrepp bland såväl allmänhet som skolpersonal, personal inom hälso- och sjukvården, socialtjänsten och andra personer som arbetar med barn. Vidare rekommenderar man att Sverige skärper åtgärderna för att säkerställa att barn som utsätts för våld och övergrepp får tillgång till information om rättsmedel och övergripande stöd för att undvika sekundär viktigmisering och att lagstiftning som säkerställer samordning och kvalitetssäkring av barnahus insatser antas.⁴⁵

Vårt arbete för barnets rätt till en uppväxt fri från våld och övergrepp

Stiftelsen Allmänna Barnhuset gör nationella kartläggningar och sprider kunskap om våld och övergrepp till beslutsfattare och personer som arbetar med barn. Under 2023 släppte Stiftelsen Allmänna Barnhuset inte mindre än fem rapporter som innehåller fakta och forskning om våld mot barn. Lättillgänglig information om våld som är riktad

till barn, föräldrar och yrkesverksamma finns tillgängligt på webbplatsen Dagsattprataom.se samt i filmer och broschyrer. Stiftelsen Allmänna Barnhuset erbjuder även stöd till regioner och kommuner att öka våldsutsatta barns tillgång till stöd och behandling genom implementering av modellen Fjärde rummet, som syftar till att säkerställa att alla barn som utsätts för våld får tillgång till stöd och behandling och i metoder som Efter barnförhöret och KIBB (Kognitiv Integrerad Behandling vid Barnmisshandel).

FN:s samtliga medlemsländer har med Agenda 2030 antagit 17 globala mål för hållbar utveckling. Delmål 16.2 innebär att eliminera övergrepp, utnyttjande, människohandel och alla former av våld eller tortyr mot barn. 2016 initierade FN ett globalt partnerskap för att eliminera våld mot barn, där Sverige har utsetts till vägvisarland och åtagit sig att påvisa framgångsrika lösningar för att eliminera våld mot barn i olika miljöer.

I den föreslagna nationella strategin *En uppväxt fri från våld*⁴⁶ presenteras fem långsiktiga mål: 1) Våld mot barn ska förebyggas, 2) Barns våldsutsatthet ska upptäckas, 3) Barn ska få det skydd och stöd samt den behandling de har rätt till, 4) Barns rättigheter i brottmålsprocessen ska tillgodoses samt 5) Kunskaps- och metodutvecklingen ska stärkas.

Mot bakgrund av detta ser Stiftelsen Allmänna Barnhuset ett stort behov att fortsätta utveckla, utvärdera, förankra och sprida metoder inom området, bedriva och stötta forskning samt sprida kunskap för att möjliggöra varje barns rätt till goda livsvillkor.

45. CRC/C/SWE/CO/6-7. Punkt 26.

46. SOU 2022:70 En uppväxt fri från våld – En nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn.

Prevalensstudie om våld mot barn 2022 – en nationell kartläggning av förekomst, riskfaktorer, hälsokonsekvenser, avslöjande och stöd

Det är viktigt att försöka ta reda på hur vanligt våld mot barn är. Det ger förutsättningar för att förebygga, skydda och stötta. Officiell statistik om antalet polisanmälningar eller anmälningar till socialtjänsten ger viss information – men ingen bild av hur många barn som verkligen är utsatta eftersom våld mot barn relativt sällan kommer till myndigheternas kännedom. När toleransen för våld minskar ökar anmälningarna till socialtjänst och polis, vilket vi sett de sista decennierna i Sverige.

Sedan 2006 har Stiftelsen Allmänna Barnhuset i samarbete med Karlstad universitet genomfört nationella kartläggningar av våld mot barn var femte år. Kartläggningarna har gjorts med beviljade medel av regeringen och resultaten har redovisats i flera rapporter under åren 2000, 2006, 2011, 2016 och nu 2022. Genom att med jämna mellanrum ha genomfört undersökningarna med samma metodik har Sverige idag en alldeles unik kunskapsbas vad gäller attityder till och utsatthet för många olika former våld mot barn inklusive multiutsatthet. Det gör det också möjligt att göra jämförelser över tid och upptäcka förändringar vad gäller förekomst av våld mot barn.

Resultaten från rapporterna har också spridits till en bred publik genom populärvetenskapliga rapporter, fördjupningsrapporter och animerade filmer. De nationella studierna har legat till grund för en rad initiativ och förbättringar lokalt, regionalt och nationellt samt utgjort underlag för dialoger med Socialdepartementet Justitiedepartementet, Utbildningsdepartement och Arbetsmarknadsdepartementet. Berörda myndigheter under respektive departement har genom åren tilldelats regeringsuppdrag som byggt på analyser från de nationella elevstudierna. Dessutom har studierna gett underlag till vetenskapliga artiklar och doktorsavhandlingar.

Resultat

På uppdrag av regeringen släpptes en ny rapport om våld mot barn i mars 2023. Den togs fram i samarbete med forskare från Karlstad universitet och Linnéuniversitet. I studien Våld mot barn 2022⁴⁷ fick 5 820 elever i årskurs nio svara anonymt på frågor om våld från vuxna och jämnåriga under hela uppväxten. Det övergripande syftet med studien var att följa upp de tidigare elevstudierna om våld mot barn avseende förekomst, attityder till uppfostningsvåld, riskfaktorer, avslöjande och stöd. Unikt för kartläggningen är att sju olika former av våld har inkluderats vilket ger en helhetsbild av barns och ungdomars våldsutsatthet. Enkäten innehöll för första gången frågebatteri om våld i ungas parrelationer och fördjupade frågor om hedersrelaterat våld. Andra nya frågeområden var umgänge med våldsutövande föräldrar samt frågor om våldsutsatthet och sociala relationer under Covid-19.

47. Jernbro, C., Landberg, Å., & Thulin, J. (2023). Våld mot barn 2022: En nationell kartläggning.

Resultaten från Våld mot barn 2022 visade att över 57 procent av eleverna hade varit utsatta för någon form av våld av vuxen och/eller jämnårig under sin uppväxt och 40 procent hade varit utsatta för våld där en vuxen varit förövare. Det var 16 procent av eleverna som var multiutsatta, utsatta för 3-7 former av våld begått av vuxna och/eller jämnåriga. Andelen elever som hade utsatts för någon form av våld av en vuxen någon gång under uppväxten är oförändrad sedan den senaste undersökningen. Däremot framkom förändringar gällande enskilda former av våld. En minskning sågs vad gällde fysiskt våld av vuxen och upplevt våld mellan vuxna i familjen. Sexuella övergrepp var den form som ökat allra mest, men även försummelse, psykiskt våld begått av en förälder hade också ökat.

I studien framkom att de främsta riskfaktorerna för våld är funktionsnedsättning eller kronisk sjukdom hos barnet, dålig familjeekonomi, att bo mestadels med endast en förälder samt missbruk, psykisk sjukdom, suicidproblematik och kriminalitet hos föräldrarna. Det var relativt få våldsutsatta som berättat om våld och övergrepp för en professionell person. Vidare visar studien brister i bemötande samt tillgång till stöd och behandling efter att våldet avslöjats. Långt ifrån alla elever som själva upplevde att de behövde stöd hade fått det och en betydande andel av de som sökt professionellt stöd var missnöjda.

Under året har en fördjupningsrapport om våld i ungas parrelationer och hedersrelaterat våld och förtryck tagits fram på uppdrag av och i samarbete med Jämställdhetsmyndigheten. Målsättningen med samarbetet är framtagande av en populärvetenskaplig rapport som särskilt fokuserar på de enkätsvar från unga, som syftar till att bidra i kunskapsläget gällande killars våld mot tjejer och våld i ungas parrelationer samt hedersrelaterat våld och förtryck. Frågor som ska besvaras är i vilken utsträckning har ungdomarna upplevt våld i en parrelation och hur skiljer det sig mellan

könen? Vilka former av våld i parrelation är vanligast? Vilka är riskfaktorerna för våld i parrelation? I vilken utsträckning lever ungdomar med oskuldsnorm och begränsningar i val av framtida partner? Hur stor andel av dessa ungdomar är våldsutsatta samt hur påverkar ytterligare faktorer (till exempel icke binär könsidentitet och funktionsnedsättning) risken för våldsutsatthet?

Över 57 procent av eleverna hade varit utsatta för någon form av våld av vuxen och/eller jämnårig under sin uppväxt.

Utifrån beviljade medel av regeringen har en populärversion av forskningsrapporten Våld mot barn 2022 tagits fram. Trots tidigare stora insatser minskar inte omfattningar av våld mot barn i Sverige. Få barn berättar om våld för professionella och en stor andel av de barn som ändå söker stöd är missnöjda med den hjälp de får. En bred informations satsning har potential att förebygga våld mot barn och att förbättra de insatser de erbjuds. Regeringen anser att det är angeläget att följa och sprida kunskap om förekomsten av våld och andra kränkningar mot barn för att kunna uppmärksamma förändringar som sker i samhället och anpassa våldsförebyggande åtgärder därefter.

Spridning

Rapporten "Våld mot barn 2022" lanserades i samband med ett webinarium som hade 1000 visningar under 2023. I samband med webinariet överlämnades rapporten till socialtjänstminister Camilla Waltersson Grönvall. Resultaten från rapporten har spridits brett. Resultaten har bland annat presenterats på Barnrättsdagarna 2023, NFBO-kongress (Nordisk förening mot barnmisshandel och omsorgssvikt) på Island och Länsstyrelsens seminariedag Våld ur ett livslopp-

48. Jernbro, C., & Landberg, Å. Våld i ungas nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. Jämställdhetsmyndigheten, Stiftelsen Allmänna Barnhuset.

sperspektiv. Rapporten har laddats ned 936 gånger och beställts i 95 tryckta exemplar.

I samband med rapporten togs en animerad film fram för att kunna sprida resultaten i bland annat sociala kanaler, som hade 900 visningar under 2023 via vår Youtube-kanal.

Arbetet framöver

Under januari 2024 kommer en fördjupningsrapport om våld i ungas parrelationer och hedersrelaterat våld och förtryck⁴⁸ lanseras i samarbete med Jämställdhetsmyndigheten. Utifrån bevilja-

de medel av regeringen har också en populärvetenskaplig rapport av forskningsrapporten Våld mot barn 2022 tagits fram (Våld är aldrig okej!). Rapporten kommer lanseras i mars 2024 tillsammans med två animerade filmer om våld i ungas parrelationer och barns röster om våld samt ett utbildningspaket med åtta föreläsningar med diskussionsfrågor. Resultaten kommer fortsätta att spridas via seminarier och nationella och internationella konferenser, såsom Barnrättsdagarna och ISPCAN (The International Society for the Prevention of Child Abuse & Neglect).

Rapporten "Våld mot barn 2022" lanserades i samband med ett webinarium. Medverkande i bild f.v.: Lena Larsson, Björn Tingberg, Carolina Jernbro och Åsa Landberg.

Prevalensstudie om föräldraskap kopplat till våld mot barn och erfarenhet av stöd till våldsutsatta barn

I den kartläggning om våld mot barn som genomförs regelbundet på uppdrag av regeringen ingår en enkät riktad till föräldrar och föräldraintervjuer. Föräldrastudierna ger viktig information om föräldrars uppfostringsstrategier, bruk av våld i uppfostran och attityder till våld. Då studier om föräldrars våld mot barn har genomförts regelbundet (2000, 2006, 2011, 2017 och 2022) kan trender över tid följas. Att därutöver fånga föräldrarnas röster är viktigt för att bidra med kunskap om hur stöd till familjer där våld mot barn förekommit kan förbättras.

Syftet med enkätstudien var att följa upp tidigare föräldrastudier om våld i uppfostran genom att undersöka förekomst av olika former av våld mot barn inklusive partnervåld, attityder till våld i uppfostringssyfte, risk- och skyddsfaktorer för våld samt undersöka hur Covid-19 pandemin påverkat föräldraskapet. Ett ytterligare syfte var att undersöka behovet och erfarenheterna av föräldraskapsstöd.

Webbenkätstudien riktad till 4 000 slumpmässigt utvalda föräldrar med barn mellan 1 och 12 år genomfördes under hösten 2021. Fyra påminnelser gjordes och det inkom 985 svar, vilket motsvarar en svarsfrekvens på närmare 25 procent.

Syftet med intervjustudien var att undersöka erfarenheter av stöd till våldsutsatta barn och deras familjer utifrån ett föräldraperspektiv. Under 2021 och 2022 genomfördes 13 intervjuer med 14 föräldrar som främst rekryterats genom socialtjänsten i olika kommuner och några av landets Barnahus. Inklusionskriterierna för deltagande i studien var att föräldern hade ett barn som varit utsatt för någon form av våld. Våldet kunde vara utövat av en vuxen eller en jämnårig, det kunde vara en närstående eller en främling för barnet. Intervjuerna tog mellan 45 minuter och 70 mi-

nuter. Vid intervjuerna användes en intervjuguide med frågeområden kring våldsutsatthet, upptäckt, vägen till stöd samt stöd. Intervjuerna transkriberades ordagrant och därefter analyserats med hjälp av kvalitativ innehållsanalys.

Resultat

Rapporterna från enkätstudien *Föräldraskap, våld och stöd* och intervjustudien *När ett barn varit utsatt för våld – Föräldrars berättelser om våldets konsekvenser och vägen till stödinsats* lanserades i januari 2023 genom ett webinarium och överlämning till socialtjänstministern. Därefter har resultaten spridits i olika forum, bland annat på Barnrättsdagarna. Den förra rapporten har laddats ned 360 gånger och den senare har laddats ned 492 gånger från webbplatsen under 2023.

I enkätstudien framkom att nästan var fjärde förälder hade utsatt barnet för någon form av våld inklusive försummelse det senaste året. Psykiskt våld och emotionell försummelse var de vanligaste formerna av våld. Vidare visade resultaten att cirka 16 procent av föräldrarna, majoriteten kvinnor, hade varit utsatta för fysiskt och/eller psykiskt våld i nära relation. Resultaten visade också att majoriteten av föräldrarna kände sig trygga i föräldrarollen, men var femte upplevde ett behov av professionellt stöd i sitt föräldraskap.

I intervjustudien framkom föräldrarnas erfarenheter om hur vägen till stöd för barnet och familjen sett ut, vad stödet innehållit och hur de uppfattat barnets mående. Det framkom att våldet fått olika konsekvenser för barnen där några barn har drabbats av ångestattacker, sömnsvårigheter, självskadebeteende, ätstörningar och svårigheter att hantera skolan. Föräldrarnas röster visar en ojämlik tillgång till stöd för våldsutsatta barn. Många gånger var tillgången till stöd beroende av förälderns insats, men flera föräldrar uppgav

att de saknade kunskap om var de kunde söka stöd för sitt barn. I några fall hade det resulterat i mångåriga kamper för att erhålla stöd för barnet och föräldrarna har fått göra olika uppoffringar i sin vardag för att möta barnets behov. Föräldrarna önskar ett holistiskt utformat stöd som ser till hela familjens behov. Föräldrarna vill också ha kunskap om hur de ska möta sitt barn på bästa sätt efter barnets våldsutsatthet.

Arbetet framåt

Under 2024 kommer resultaten fortsätta att spridas på olika sätt. Resultaten från föräldrastudien kommer bland annat presenteras på en internationell konferens ISPCAN (The International Society for the Prevention of Child Abuse & Neglect).

Resultaten från de bägge föräldrastudierna kommer lyftas in i Stiftelsen Allmänna Barnhusets

projekt Fjärde rummet som bedrivs tillsammans med flera barnahus i Sverige. Barnahus är en samverkansform vid misstanke om brott mot barn. Myndigheter samlas under ett tak och samordnar utredningar och insatser. Det innebär att barn får komma till en trygg och barnvänlig plats i stället för att slussas runt mellan olika myndigheter. Resultaten i föräldrastudierna tydliggör vikten av samverkan mellan olika verksamheter, en sammanhållen vårdkedja och verksamheter och professionella som kan bemöta och stötta familjer i att hitta rätt stöd utifrån behov. Föräldrarnas upplevelser ger stöd till Fjärde rummet-modellen och dess fokus på Barnhusen som kunskapscentrum med samordnings- och samverkansansvar kring tillgängliga resurser inom stöd och behandling.

Prevalensstudie om sexuella övergrepp och våld mot barn

Enligt barnkonventionen har varje barn rätt att växa upp utan våld, och målet är att allt våld mot barn ska upphöra. Det är viktigt att försöka ta reda på hur vanligt våld mot barn är, det ger förutsättningar för att förebygga, skydda och stötta.

Med stöd av beviljade medel från regeringen samlade Stiftelsen Allmänna Barnhuset under 2020–2021 in material till den fjärde nationella studien om ungdomars sexualitet, utsatthet för sexuella övergrepp, sexuell exploatering och sexuell exponering via digitala medier. Studien var en uppföljning av tre tidigare kartläggningar av omfattningen av sexuella övergrepp mot barn och sexuell exploatering av barn. Kartläggningen genomfördes i samarbete med forskare från Marie Cederschiöld högskola.

I studien besvarade elever i slumpmässigt utvalda gymnasieskolor en anonym enkät, om erfarenheter av utsatthet under hela barndomen. De fick också frågor om hälsa, om vem de berättat för och om vilket stöd de fått. Enkäten innehöll även nya frågor om bemötande efter att ha avslöjat sexuella övergrepp, användande av och attityder till pornografi, attityder till #metoo och ungdomars erfarenhet av hedersrelaterat våld och förtryck. Genom att enkäten var anonym kunde även barn och unga som inte kommit i kontakt med myndigheter få möjlighet att komma till tals. Svaren ger därför en mer rättvisande bild av läget än vad antalet anmälningar till polis och socialtjänst gör. Genom att ställa samma frågor med jämna mellanrum kan förekomsten av sexuella övergrepp och sexuell exploatering av barn följas över tid. Resultaten sammanställdes i rapporten *Unga, sex och internet efter #metoo*.⁴⁹

I studien uppgav var fjärde elev att de någon gång under sin uppväxt utsatts för någon form av sexuellt övergrepp. Sist undersökningen genomfördes 2016 var det var femte elev. Flickor var betydligt

mer utsatta än pojkar, drygt var tredje flicka uppger att hon varit utsatt för övergrepp under sin uppväxt. Det är liksom i tidigare undersökningar tydligt att det främst är jämnåriga som tar emot förtroenden från de som utsatts för sexuella övergrepp. Att de jämnåriga sällan för det de fått höra vidare är tydligt, men detsamma tycks gälla även för till exempel föräldrar eller vuxna professionella, eftersom endast en liten andel av övergreppen var anmälda till polis eller socialtjänst. Eftersom så få utsatta barn kommer till myndigheternas kännedom är det unikt att få ta del av erfarenheterna även från de ungdomar som ännu inte berättat för vuxna eller för professionella. Resultaten i rapporten kan användas som underlag i alla verksamheter som möter barn och unga, både för att förebygga utsatthet och för att ge de barn och unga som redan utsatts stöd, rehabilitering och skydd.

49. Svedin, C.G., Landberg, Å., & Jonsson, L. (2021). Unga, sex och internet efter #metoo. Stiftelsen Allmänna Barnhuset.

Med stöd av regeringen publicerade Stiftelsen Allmänna Barnhuset 2022 en populärvetenskaplig version av rapporten, *Det gäller en av fyra*. Syftet med den populärvetenskapliga rapporten är att bidra till att förebygga och upptäcka utsatthet samt att förbättra bemötandet efter upptäckt genom att nå ut till en bredare målgrupp som innefattar yrkesverksamma som möter barn och allmänheten.⁵⁰

Under 2022 lanserades ett digitalt utbildningsmaterial kopplat till resultaten i rapporten, som ger kunskap om sexuella övergrepp mot barn, sexuell exploatering självskadebeteenden och utsatthet på nätet. Utbildningen vänder sig till personal inom socialtjänst, hälso- och sjukvård, skola/förskola eller ideell sektor, och består av korta informationsfilmer med tillhörande diskussionsfrågor. Syftet med utbildningen är att öka kunskapen hos vuxna som möter barn och unga i sitt arbete och därmed ge stöd i kontakter med barn och unga. I materialet finns även en handledning för skolpersonal med

praktiska exempel och metoder som kan underlätta det konkreta arbetet med barn och unga.

Resultat

Under 2023 publicerades rapporten *Mer utsatta än andra – om våld och övergrepp mot barn med funktionsnedsättningar*⁵¹ i samarbete med Myndigheten för delaktighet. Rapporten redovisar fördjupade resultat från *Unga, sex och internet efter #metoo*.

Studien visar att funktionsnedsättning närmast fördubblade sannolikheten för att ha blivit mobbad, psykiskt misshandlad, fysiskt misshandlad eller att ha blivit utsatt för sexuella övergrepp. Det mer än fördubblade risken att ha blivit utsatt för sexuell exploatering. Ungdomar med neuropsykiatriska eller psykiatriska tillstånd var särskilt utsatta. Rapporten lanserades vid ett webinarium och har spritts vid ett antal föreläsningar, till exempel på Barnrättsdagarna och på NFBO:s (Nordisk förening mot barnmisshandel och omsorgssvikt) konferens på Island.

50. Landberg, Å., Svedin, C.G., & Jonsson, L. (2022). Det gäller en av fyra. Fakta om barn, sexuella övergrepp och sexuell exploatering i Sverige 2020–2021. Stiftelsen Allmänna Barnhuset.

51. Svedin, C.G., Landberg, Å., & Jonsson, L. (2023). Mer utsatta än andra – om våld och övergrepp mot barn med funktionsnedsättningar. Stiftelsen Allmänna Barnhuset.

- *Unga, sex och internet efter #metoo* har under 2023 beställts i 7 tryckta exemplar och laddats ner 358 gånger.
- *Det gäller en av fyra* har beställts i 142 tryckta exemplar och laddats ner 347 gånger.
- *Mer utsatta än andra* har laddats ner 1091 gånger.
- Den digitala utbildningen om sexuella övergrepp hade ca 100 besökare under 2023.

Skärmbild från den digitala utbildningen.

Arbetet framöver

Under 2024 kommer resultaten från studien att fortsätta att spridas. Planeringen inför en ny studie kommer att påbörjas.

Det digitala utbildningspaketet om sexuella övergrepp mot barn kommer att kompletteras med material under 2024 om våld mot barn. Dessa

kommer under 2024 att spridas via projektet Fjärde rummet till medverkande projektområden. Utbildningspaketet kommer även att lyftas fram i den kunskapsbank kring stöd och behandling som utvecklas inom projektet.

Förebyggande arbete behöver ske på olika nivåer och inkludera många olika aktörer, såsom hälso- och sjukvård, förskola, skola, elevhälsa, polis, socialtjänst och idéburna organisationer. Det är viktigt att involvera både vuxna och barn och unga själva i det förebyggande arbetet:

- Psykisk sjukdom, missbruk, kriminalitet och hedersnormer bland föräldrar behöver förebyggas tidigt då risken för att barnet kommer utsättas för våld är särskilt stor.
- Det behövs bättre utbildning om våld mot barn bland professionella som möter barn i sitt yrke för att de lättare ska kunna identifiera våldsutsatta och agera.
- Alla barn behöver få direkta frågor som handlar om våldsutsatthet så att de lättare kan berätta.
- Det behövs tydlig information till både vuxna och barn och unga om vart de kan vända sig om ett barn är utsatt eller behöver stöd.
- Stödet och bemötandet behöver förbättras så att barn känner tillit och vågar berätta.
- Tillgång till stöd och behandling behöver finnas över hela landet, och barn och deras familjer behöver erbjudas behandling direkt då våld avslöjas.
- Barn har rätt till information och vi måste säkerställa att informationen når alla barn. Vi kan inte utgå från att alla föräldrar vet, och kan informera sina barn – i synnerhet inte när barnens föräldrar är de som utsatt barnet för våld.
- För de flesta barn är förskola och skola en viktigt och naturlig plats för att få information.
- Information behöver ges återkommande så att inget barn riskerar att bli utan.

Prevalensstudie om våld mot barn med intellektuell funktionsnedsättning

Alla barn har rätt till en uppväxt fri från alla former av våld. Enligt artikel 16 i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning ska alla ändamålsenliga lagstiftnings-, administrativa, sociala, utbildnings- och andra åtgärder vidtas för att förhindra och skydda barn och personer med funktionsnedsättning mot alla former av utnyttjande, våld och övergrepp inom och utanför hemmet. Kommittén för rättigheter för personer med funktionsnedsättning har kritiserat Sverige för bristen på statistik och rekommenderar att man utvecklar forskningen och insamlingen av uppgifter och statistik om våld mot barn med funktionsnedsättning.^{52, 53}

Bakgrund

Det finns ungefär 300 000 barn med funktionsnedsättningar i Sverige.⁵⁴ Internationella och nationella studier har visat att risken för att utsättas för våld är betydligt större bland barn med funktionsnedsättningar. Utifrån de få svenska studier som genomförts framkommer det att risken för att utsättas för våld är ungefär dubbelt så hög för barn med funktionsnedsättningar jämfört med andra barn.^{55, 56} Den senaste nationella elevstudien om våld mot barn⁵⁷ visade att barn med funktionsnedsättningar är utsatta för alla former av våld i större utsträckning än övriga barn. Det omfattar fysiskt och psykiskt våld, upplevt våld mellan vuxna, sexuella övergrepp, försummelse, mobbning och våld i egen parrelation. De är också mer utsatta för allvarligt våld och fler former av våld. Det var nästan fyra gånger så vanligt med multiutsatthet (utsatt för 3–7 typer av våld) bland elever med någon funktionsnedsättning/sjukdom i jämförelse med övriga.

I tidigare genomförda nationella elevstudier om våld innefattas endast de barn och unga som går i vanlig grund- eller gymnasieskola. De elever som är placerade i annan skolform, till exempel anpassad skola, är inte med i studierna. De barn och unga som har en intellektuell funktionsnedsättning, eller som på annat sätt har funktionsnedsättningar som innebär svårigheter att kommunicera, finns därför inte representerade i den forskning som tidigare presenterats. Det finns därmed en risk att de mest utsatta missas.

I juli 2023 startade därför Stiftelsen Allmänna Barnhuset ett projekt med syfte att genomföra en pilotstudie om våldsutsatthet bland elever som går i anpassad gymnasieskola. Studien är finansierad av World Childhood Foundation. Det övergripande syftet med studien är att öka kunskapen om våldsutsatthet hos personer med intellektuell funktionsnedsättning. Studiens delmål innefattar att utveckla och utvärdera enkät/datainsamlingsverktyg, studieinformation och förfarande. Det andra delmålet är att undersöka förekomsten av olika former av våld som ungdomar i anpassad gymnasieskola utsatts för under uppväxten.

Resultat

Arbetet med projektet påbörjades i juli 2023. Under det första halvåret låg fokus på att utveckla och anpassa den enkät som ska användas i studien samt att planera genomförandet av studien. En arbetsgrupp med personer med expertkompetens inom området formerades i augusti 2023 och har träffats för två arbetsdagar under hösten 2023. Gruppen består av representanter från Myndigheten för delaktighet, Marie Cederschiölds högskola,

52. Kommittén för rättigheter för personer med funktionsnedsättning. (2014). Sammanfattande slutsatser avseende Sveriges första rapport.

53. Committee on the Rights of the Child. (2023). Concluding observations on the combined sixth and seventh periodic reports of Sweden. Hämtad 2023-11-13: https://www.barnombudsmannen.se/globalassets/dokument/publikationer/crc_c_swe_co_6-7_51663_e.pdf

54. Myndigheten för delaktighet. (2023). Hämtad 2023-11-13: <https://www.mfd.se/resultat-och-uppfoljning/kunskapsunderlag/funktionshinderspolitikens-utveckling/foraldrar-till-barn-med-funktionsnedsattning/>

55. Svedin, C. G., Jonsson, L., & Landberg, Å. (2016). Om barn med funktionsnedsättning i Sverige och deras utsatthet för våld och kränkningar En systematisk kunskapssammanställning om utsattheten för våld och kränkningar mot flickor och pojkar med funktionsnedsättning. Stiftelsen Allmänna Barnhuset.

56. Svedin, C.G., Landberg, Å., & Jonsson, L. (2023). Mer utsatta än andra- om våld och övergrepp mot barn med funktionsnedsättningar. Stiftelsen Allmänna Barnhuset.

57. Jernbro, C., Landberg, Å., & Thulin, J. (2023). Våld mot barn 2022. Stiftelsen Allmänna Barnhuset.

Dart (Sahlgrenska Universitetssjukhuset), FUB och SPSM. Flera revideringar av den ursprungliga enkäten har gjorts under hösten av projektmedarbetare tillsammans med arbetsgruppen. Förslag på bildstöd till enkäten har tagits fram, främst med fokus på att illustrera skalsteg. Arbetet med att formulera och tillgänglighetsanpassa enkätfrågorna kommer att fortsätta under 2024.

Studiens upplägg har planerats och utvecklats från den ursprungliga projektplanen i vilken enkätundersökningen skulle genomföras med elever med lindrig intellektuell funktionsnedsättning. Under hösten fattades ett beslut att även elever med måttlig intellektuell funktionsnedsättning ska ingå i studien, och att anpassning av enkät och informationsmaterial kommer att ske i två steg. Ett samarbete med ett konsultföretag som är experter på tillgänglighetsanpassning och genomförande av forskningsstudier och datainsamling tillsammans med personer med intellektuell funktionsnedsättning har inletts. Detta företag kommer att tillsammans med Stiftelsen Allmänna Barnhuset arbeta vidare med anpassning av enkäten och vara behjälpliga med uppsättning av

enkäten i ett digitalt system. De kommer även att hålla i en arbetsgrupp med personer med intellektuell funktionsnedsättning som kommer att ge input på och testa informationsmaterial och enkät.

Arbetet framöver

Under 2024 kommer arbetet med att tillgänglighetsanpassa och utveckla den enkät som ska användas i datainsamlingen att fortsätta. Studiens forskningsledare och projektledare kommer tillsammans med arbetsgruppen och konsultföretaget att arbeta fram en initial tillgänglighetsanpassning av enkäten. Tillgänglighetsanpassning kan bland annat innebära, men inte begränsas till, anpassningar i språk, utseende, vilken typ av frågor som kan ställas, förklaringar till skalsteg, hur enkäten kan fyllas i, möjlighet att få text uppläst samt inkludering av bildstöd.

Vidare kommer informationsmaterial om både studien och om våld att utvecklas. Deltagarna i studien (ungdomar i anpassad gymnasieskola) behöver få information om studien som är anpassad utifrån deras nivå och kommunikationssätt. Information och material kopplat till detta kommer arbetas fram av projektgruppen, i samarbete med arbetsgrupperna, för att säkerställa att informationen är tillgänglig och anpassad.

Underlag för att skriva etikansökan har samlats in från samarbetspartners under hösten 2023. Etikansökan kan inte sändas in förrän en första anpassad version av enkäten, informationsmaterial och studieinformation finns varför etikansökan kommer att sändas in under våren eller sommaren 2024.

Under hösten 2024 kommer den anpassade enkäten/datainsamlingsverktyget och informationen att granskas och testas av 4–6 gymnasieungdomar med lindrig intellektuell funktionsnedsättning. Gruppen ska rekryteras via intresseorganisationer, projektgruppens kontakter och Stiftelsen Allmänna Barnhusets sociala kanaler.

KIBB – Kognitiv Integrerad Behandling vid Barnmisshandel

Barnrättskommittén är oroad över den höga förekomsten av våld mot barn, att alla barn inte har tillgång till kvalificerat stöd och en otillräcklig förmåga hos yrkesverksamma att upptäcka och hantera våld mot barn. De uppmanar Sverige att vidta åtgärder så att alla barn som utsatts för våld i och utanför hemmet utreds och hanteras på ett lämpligt sätt och säkerställa att barn har tillgång till stöd för att förhindra sekundär traumatisering.⁵⁸

Nationella kartläggningar som genomförts av Stiftelsen Allmänna Barnhuset i flera omgångar tyder på att fysisk barnmisshandel i Sverige har minskat över tid, men minskningen har avtagit sedan 2011 och den allvarliga fysiska misshandeln har inte minskat.⁵⁹ KIBB har visats vara en effektiv behandling vid fysisk barnmisshandel i de fall barnet bedöms kunna fortsätta leva med eller träffa den våldsutövande föräldern.⁶⁰

Bakgrund

Antalet polisanmälda fall av brott mot barn har ökat sedan 1982 från ca 1 000 till 24 502 misshandelsbrott mot barn under 18 år 2022. En långsiktig ökning som sannolikt beror på ökad medvetenhet om konsekvenserna av våld och ökad benägenhet att anmäla och som planat av de senaste åren. Barnmisshandel kommer vanligtvis till myndigheternas kännedom i samband med att barn berättat, visat symtom eller haft skador till följd av misshandel eller att någon bevittnat misshandeln.

En majoritet av de barn som konstaterats vara utsatta för våld och övergrepp fortsätter bo kvar i familjen. I Sverige erbjuds sällan specialiserad behandling för barn som blivit fysiskt misshandlade och traumatiserade inom familjen. Vanligtvis erbjuds barn och familj samma insatser som familjer med andra svårigheter. Det saknades länge evidensbaserade metoder för att stoppa våldet i famil-

jerna, trots att det varit väl dokumenterat att fysisk misshandel har långtgående negativa effekter för barn och att våld ofta förs över till nästa generation.

Mot bakgrund av detta har Stiftelsen Allmänna Barnhuset sedan 2006 i samarbete med forskare implementerat och utvärderat en behandlingsmodell för familjer där det förekom barnmisshandel. Modellen Combined Parent-Child Cognitive Behavioral Therapy (CPC-CBT) har utarbetats av Melissa Runyon vid Cares Institute, New Jersey, USA, och prövats i USA med lovande resultat. I Sverige kallas behandlingsmodellen för KIBB – Kognitiv Integrerad Behandling vid Barnmisshandel.

En pilotstudie 2010–2011 visade lovande resultat även i Sverige. 2012 erhöll Stiftelsen Allmänna Barnhuset medel hos Folkhälsomyndigheten för att i samarbete med forskarna genomföra en större forskningsstudie, utbilda svenska utbildare och utbilda fler behandlare i KIBB. En slutrapport visade 2015 att barnens traumasymtom hade minskat signifikant, liksom föräldrarnas utövande av våld. Föräldrarnas mående hade också förbättrats genom en signifikant minskad grad av depression.⁶¹ Efter projektets slut 2015 har Stiftelsen Allmänna Barnhuset fortsatt att utbilda behandlare i KIBB.

Linnéuniversitetet har i samarbete med Linköpings universitet fortsatt forskningen om KIBB. 2017 publicerades en implementeringsstudie.⁶² 2019 presenterades den första svenska avhandlingen om KIBB av Johanna Thulin. I den konstaterades att KIBB ledde till att våldet minskade, att relationen mellan barn och förälder förbättrades och att barnens traumasymtom minskade eller

58. CRC/C/SWE/CO/6-7 Punkt 25 och 26.

59. Jernbro, C & Jansson, S (2017) Våld mot barn 2016 – en nationell kartläggning, Stiftelsen Allmänna Barnhuset.

60. Thulin, J. (2019). Putting words to child physical abuse: Possible consequences, the process of disclosure, and effects of treatment. From children's perspectives. Doctoral Thesis. Växjö, Linnaeus University Press.

61. Stiftelsen Allmänna Barnhuset. (2015) Slutrapport KIBB projektet: Kognitiv Integrerad Behandling vid Barnmisshandel 2013 – 2015. Stiftelsen Allmänna Barnhuset.

62. Kjellgren, C., Nilsson, D., Thulin, J. (2017). Implementering av en strukturerad behandlingsmodell vid barnmisshandel – ett tioårsperspektiv. Socialmedicinsk Tidskrift. 94. 457-466, 476

försvann helt. Effekterna bestod även ett halvår efter behandlingen. KIBB uppskattades av deltagande barn och kan sägas ha utgjort en vändpunkt från ett liv i rädsla för våld till att kunna leva utan rädsla.⁶³ KIBB har visat sig fungera bra och ge goda effekter även för barn till föräldrar födda utanför Norden.

Resultat

Intresset för utbildningen har varit stort från olika delar av landet och även andra länder i Europa. Kvalitetssäkring av utbildning och handledning har varit i fokus under 2023.

Under 2023 avslutades den 13:e utbildningsomgången av KIBB med 24 deltagare. I september startade en 14:e utbildningsomgång med 24 deltagare. I 14 kommuner utökas antalet KIBB-behandlare och i 6 kommuner startades helt nya KIBB-team.

EU-projektet PROMISE 3, som drivs av Europeiska Barnahusnätverket sedan 2020, avslutades under 2022.⁶⁴ I projektet utbildade Stiftelsen Allmänna Barnhuset personal från andra europeiska länder i CPC-CBT i två utbildningsomgångar med sammanlagt 39 deltagare. På uppdrag av Justitieministeriet i Slovenien har Stiftelsen Allmänna Barnhuset också genomfört och avslutat CPC-CBT-utbildning av 19 personer i Ljubljana under 2023.

Samverkan med utbildarna och forskarna har fortlöp under året. I september hölls ett nationellt nätverksmöte för KIBB-behandlare med 59 deltagare på plats. I november hölls en digital nätverksträff för utbildade utanför Sverige. Nationell samordnare för KIBB har även deltagit på regionala nätverksträffar i Skåne och Linköping.

Vid årsskiftet skickades en enkät ut till alla som avslutat eller hade pågående svensk utbildning i KIBB. 239 personer var nåbara via de e-postadresser de angett under utbildningen. De 153 som svarade hade erbjudit KIBB på 38 orter i Sve-

rige till drygt hundra familjer under 2023.

De fick också besvara en anonym enkät om deras erfarenheter av KIBB som metod. Totalt svarade 127 på enkäten. De svarande kommer från olika utbildningsomgångar från 2007 fram till 2023. 50 procent har avslutat sin utbildning före 2020. De flesta som arbetar med KIBB tyckte att de gör det i fungerande team, med adekvat handledning och enligt manualen. De flesta tyckte att chefer och kollegor är positiva. Många fick feedback från dem de samarbetar med. Nästan alla instämde i att KIBB är en värdefull behandlingsform, och att den verkar hjälpa föräldrar att sluta använda våld. De angav också många andra goda effekter av behandlingen enligt följande citat:

"Tryggare föräldraskap."

.....
"Att föräldrar och barn kommer varandra närmare och kommunicerar bättre, det blir ett öppnare klimat och tar bort skuld från barnen."

Andra effekter som lyftes utifrån föräldrarna var bättre psykiskt mående hos förälder efter KIBB. Att KIBB har ett tydligt barnfokus syns i kommentarerna:

"I behandlingen med KIBB är det barnen som är huvudpersonerna. I utredningarna tar de vuxna fortfarande mest plats."

.....
"Barnen får en helt annan delaktighet och förståelse och kan använda sig av sina nya kunskaper i många olika sammanhang."

Några nämner också vinsten av att hela familjen deltar i behandlingen:

"Det kan komma fram saker som behöver jobbas med den förälder som inte är våldsutövare"

.....
"Att komma som syskon i behandling är en ny del i arbetet för mig och det ser jag ger mervärde. Jag bedömer att det ger större/snabbare effekt att träffa alla i familjen samtidigt."

63. Thulin, J. (2019). Putting words to child physical abuse: Possible consequences, the process of disclosure, and effects of treatment. From children's perspectives. Doctoral Thesis. Växjö, Linnaeus University Press.

64. www.childrenatrisk.eu

I en del familjer kan man inte genomföra hela behandlingen men även där lyfts positiva erfarenheter av KIBB:

"Även om KIBB inte fullföljs så öppnar det upp för familjen att prata om det som är jobbigt och svårt. Både barn och vuxna får en större medvetenhet och användbara verktyg."

"Barn börjar våga prata och berätta för sånt som händer hemma för vuxna vilket blir ett skydd även om behandlingen inte skulle gå vägen."

Övriga kommentarer rör vidare perspektiv:

"Minskad stress."

"Barnets utveckling i många avseenden får en skjuts, eller hämtas in. Förebygger psykisk ohälsa, orkar skolan igen m.m."

För att upprätthålla kvalitén i arbetet nämndes möjlighet till fortsatt handledning och att få delta på nätverksträffar som viktiga faktorer. Chefers stöd utifrån att de har kunskap om metoden men också möjliggör deltagande på nätverksmöten och påfyllnadsutbildningar nämns. Några nämnde behov av mer och nyare material till barn och ungdomar och uppdaterade arbetsblad.

Bild från KIBBs nätverksträff 2023.

Intresset för fördjupningsutbildning finns men många nämner att ekonomi är ett hinder att delta i såväl fördjupningsutbildning som nätverksträffar. Det finns ett stort intresse för ett utvärderingsformulär för föräldrar och barn att fylla i efter KIBB och endast ett fåtal säger sig ha ett sådant idag. 62 % av de som svarat har även Efter barnförhöret i sin kommun.

Spridning

Under 2023 spreds följande material från projektet:

- KIBB-projektets slutrapport laddades ner 9 gånger.
- En väg ut ur våldet delades ut i 99 exemplar och laddades ner 215 gånger.
- Prata om våldet laddades ner 294 gånger (finns endast som digital version).

Information om KIBB och möjlighet organisera internationell utbildning för KIBB-behandlare spreds på NFBO konferens på Island.

I slutet av 2023 hade totalt 337 personer från 66 kommuner genomfört utbildningen, varav 278 certifierats. 19 personer från Slovenien utbildades i CPC-CBT varav 16 certifierats.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset höll i en workshop och hade även en föreläsning om KIBB på Barnrättsdagarna 2023.

Arbetet framöver

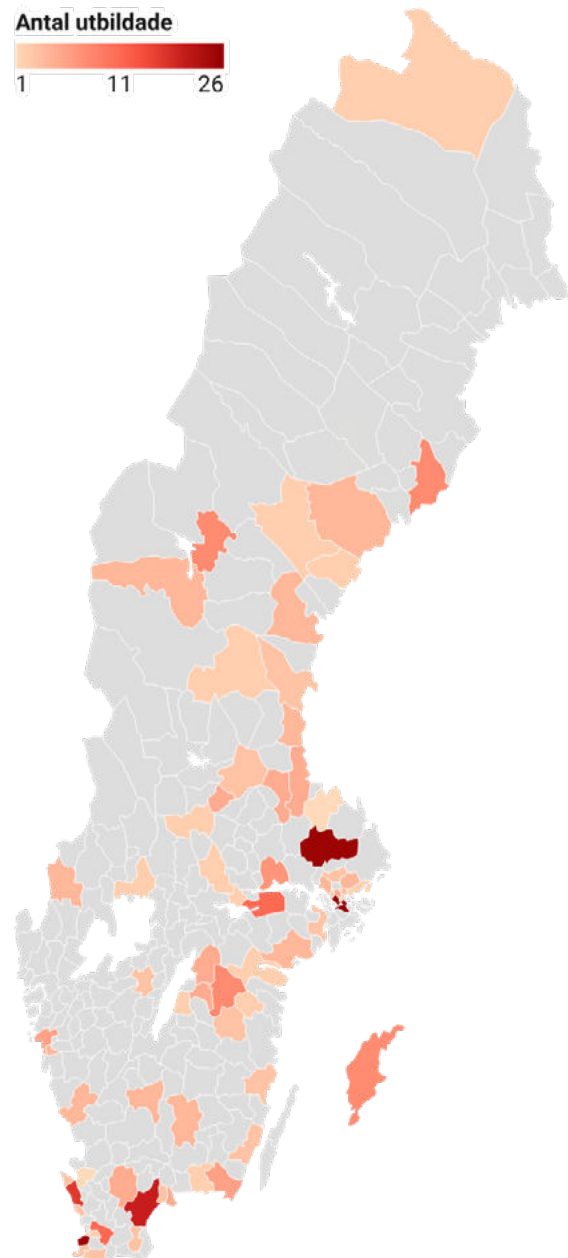
Resultaten visar att KIBB som behandlingsmetod är på rätt väg. Metoden är verksam och uppskattad och går att bygga in i en permanent verksamhet. Stiftelsen Allmänna Barnhuset ser behov av en utökad implementering i Sveriges kommuner där fler behandlare utbildas så att metoden blir tillgänglig för barn och föräldrar i många fler kommuner. Barnrättskommittén lyfter i sina rekommendationer fram vikten av att socialtjänsten har tillräckliga resurser för att stödja barn som utsatts

för våld.⁶⁵ En femtonde utbildningsomgång planeras starta under 2024 och intresse för utbildning förlagd till andra orter ska undersökas och eventuellt erbjudas. Stiftelsen Allmänna Barnhuset kommer även att undersöka intresset för och om möjligt erbjuda en internationell utbildning förlagd i Sverige. Arbetet med att kvalitetssäkra och följa upp utbildning, handledning och implementeringen av KIBB kommer att fortsätta och nätverksträffar för utbildade är en del av detta. Arbetet integreras i den breda satsning på stöd till kommuner och regioner att utveckla insatser för stöd och behandling för barn som utsatts för våld och sexuella övergrepp som görs inom projekt Det fjärde rummet. Barnrättskommittén rekommenderar att Sverige stärker åtgärderna för barn som utsatts för våld eller bevittnat våld så de har snabb tillgång till barnvänlig information och stöd i återhämtning och återintegrering i syfte att förhindra sekundär traumatisering.⁶⁶

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har även meddelat intresse att delta som samarbetspartner i två forskningsprojekt gällande KIBB. Det ena projektet; *Att tillsammans sätta ord på våld: gestaltningar av våld och offerskap i professionellas behandlande samtal med barn utsatta för barnmisshandel*, har forskare från Jönköping University och Linnéuniversitetet, beviljats 2,4 miljoner av Brottsoffermyndigheten. Genom att spela in 16-20 behandlingssessioner från olika faser i KIBB-behandlingen och därefter lyssna på behandlarnas motiveringar till sitt agerande är syftet med studien att undersöka hur professionella tar upp våld i samtalen och hur våldet begripliggörs i samtal med barn. Studien syftar till att ge insikt i olika överväganden som behandlare gör inom ramen för KIBB-insatsen och hur de följer barnens aktörskap samtidigt som de balanserar trohet mot manualen. Studien erhöll etik tillstånd under 2023 och datainsamlingen förväntas pågå under 2024.

Utöver detta söker forskarna medel från Forte för att vidare undersöka effekterna av behandlingsinsatsen KIBB. Representant från stiftelsen medverkar i referensgruppen för den planerade forskningen.

Kommuner utbildade i KIBB fram till 2023

65. CRC/C/SWE/CO/6-7. punkt 24 (b)

66. CRC/C/SWE/CO/6-7. punkt 26 (e)

Efter barnförhöret

När barn misstänks vara utsatta för våld eller övergrepp inom familjen är de beroende av att andra vuxna uppmärksammar och skyddar dem. Om samhället griper in och hör ett barn om brott som föräldrarna misstänks för, är det ett stort ingrepp i familjen och det för med sig ett ansvar.

Bakgrund

Stiftelsen Allmänna Barnhuset publicerade 2017 en beskrivning av arbetsmodellen Efter barnförhöret.⁶⁷ Bakgrunden är att barn som hörts av polisen på grund av misstänkt barnmisshandel i hemmet ofta inte får det stöd och den information de har rätt till.

Endast i undantagsfall placeras barn utanför hemmet efter förhöret. Det vanligaste är att barnet ska hem till en eller båda föräldrarna, även om de är misstänkta för brott. Intervjustudier har visat att barn ofta saknar information och upplever bristande delaktighet och kontrollförlust efter att de avslöjat våld i hemmet.⁶⁸ Många känner stark oro medan de väntar på besked om vad som ska hända med dem och familjen. Ibland får de ingen information alls.⁶⁹

Efter barnförhöret är en modell där socialtjänsten ger ett strukturerat krisstöd samma dag som barnet förhörts. Behandlingspersonal möter föräldrarna och ger dem stöd att ta emot socialtjänstens och polisens information om anmälan och utredningar. De erbjuder hembesök samma dag så att barnet får samma information. Barn och föräldrar får hjälp att prata om det barnet varit med om under dagen och stöd att hantera situationen. Barn och föräldrar erbjuds också uppföljande samtal parallellt med utredningen. Det ger goda förutsättningar att erbjuda fortsatt stöd till familjen.

Barnrättskommittén uttrycker en oro över socialtjänstens inkonsekventa hantering av ärenden som rör våld mot barn i hemmet och avsakna-

EFTER BARNFÖRHÖRET

den av tillräckliga resurser. Kommittén uppmanar Sverige att säkerställa att alla barn som är offer för eller vittne till våldsbrott snabbt får tillgång till information om rättsmedel i syfte att säkerställa deras återhämtning och återintegrering, samt att barnvänligt övergripande stöd, bland annat vid Barnahus, finns att tillgå i syfte att förhindra sekundär viktigmisering av dessa barn.⁷⁰

Resultat

Under 2023 har Stiftelsen Allmänna Barnhuset fortsatt sprida modellen, upprätthålla kontakt med och stödja implementeringen via intresserade barnahus och kommuner.

Under 2023 medverkade stiftelsen digitalt och fysiskt i 20 lokala nätverksmöten i samverkan med barnahus i kommuner som arbetar enligt modellen. Syftet har varit att bistå vid implementeringssvårigheter och spridning av modellen samt att bidra till att modellen följs och att kvaliteten upprätthålls. Sammanlagt 75 kommuner var representerade.

Utvärdering i fyra delstudier

2022 påbörjades en utvärdering av modellen Efter barnförhöret, som leds forskare vid Örebro Universitet.. Utvärderingen finansieras av FORTE och avslutas 2026. Utvärderingen är organiserad i fyra olika delstudier, samt att en av forskarna författar en avhandling på temat tidigt stöd till barn

67. Elfström, H., Landberg, Å. & Olofsson, G. (2017). Efter barnförhöret – en modell för att ge stöd och information till barn och föräldrar efter misstänkt barnmisshandel. Stiftelsen Allmänna Barnhuset.

68. Thulin, J., Kjellgren, C. & Nilsson, D. (2019): Children's disclosure of physical abuse – the process of disclosing and the responses from social welfare workers, Child Care in Practice.

69. Jonsson, L. & Landberg, Å. (2019) Barns, ungdomars och föräldrars erfarenheter av stöd och hjälpinsatser efter avslöjandet om barnmisshandel och andra övergrepp: Stiftelsen Allmänna Barnhuset. Stöd och behandling för barn som utsatts för våld och sexuella övergrepp - Projekttrapport och förslag till en modell. Stiftelsen Allmänna Barnhuset, s 36-51.

70. CRC/C/SWE/CO/6-7 Punkt 25 och 26.

utsatta för våld av förälder. Den första delstudien gäller familjebehandlares syn på modellen Efter barnförhöret och deras beskrivningar av att arbeta med den. Den andra delstudien baseras på socialtjänstens utredningar, både sådana där Efter barnförhöret har tillämpats och sådana där den inte har gjort det. Utredningarna jämförs sedan, för att undersöka vilka skillnader modellen eventuellt har till exempel för hur insatser beviljas och samtycks till. I tredje delstudien deltar barn och föräldrar med erfarenhet av att ha deltagit i Efter barnförhöret, i syfte att ge ord åt sina uppfattningar av modellen. Den fjärde delstudien utgår från en enkät riktad till professionella, vars arbete indirekt påverkas av Efter barnförhöret, såsom socialsekreterare, polis och åklagare.

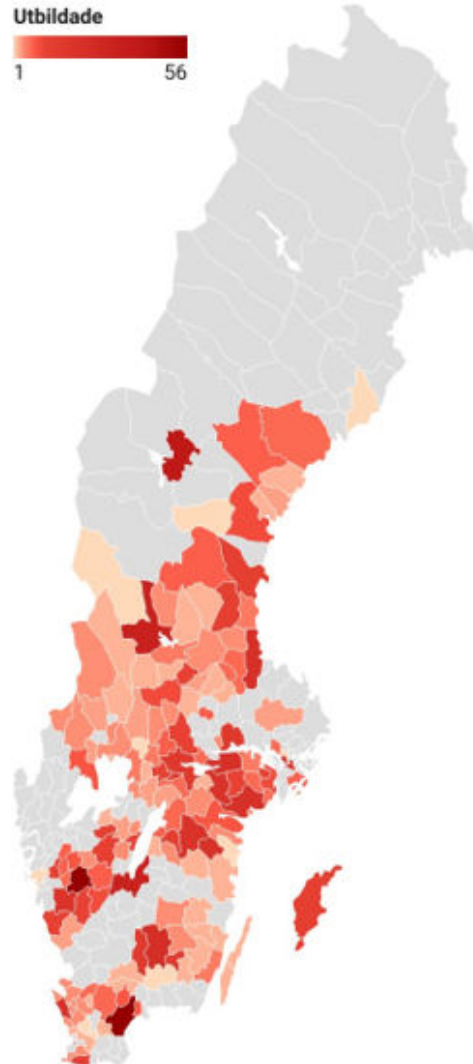
Under 2023 har forskarna vid Örebro universitet bearbetat och analyserat data från första delstudien, samt författat en vetenskaplig artikel på materialet. Artikeln skickas till tidskrift under 2024. Vidare pågår datainsamlingen inom ramen för delstudie 2, där forskarna besöker flera kommuner runt om i landet för att samla in utredningar. Materialet analyseras kontinuerligt och en artikel baserad på utredningarna är påbörjad. Parallellt med detta arbete pågår rekryteringen till delstudie 3. Resultat från delstudie 1 presenterades på Barnrättsdagarna i Karlstad i april och resultat från delstudie 1 och preliminära resultat från delstudie 2 presenterades i september på European Conference on Domestic Violence, Island.

Spridning

Intresset för arbetsmodellen har varit stor och handboken Efter barnförhöret har fått god spridning. Under 2023 har den laddats ner 139 gånger från vår webbplats och beställts i 379 exemplar.

Utbildningen i modellen Efter Barnförhöret äger rum under en heldag och innefattar föreläsningar, diskussioner och rollspel. Under året har sex utbildare engagerats som hållit utbildningen två och två eller ibland tre. Under 2023 genomfördes 22 utbildningar med sammanlagt 469 deltagare

Kommuner med Efter Barnförhöret - utbildade fram till 2023

och målet för året överskreds därmed stort. Inför varje utbildning och nätverksmöte sker ett antal samtal med barnhussamordnarna. Sedan 2017 har totalt 1303 deltagare från 177 kommuner utbildats vid 62 utbildningar, se kartan ovanför.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset erbjuder en introduktion till Efter barnförhöret för utredare, chefer och samverkande myndigheter som oftast ges digitalt. Den innefattar två timmars föreläsning om modellens bakgrund, syfte och innehåll samt hur

den kan implementeras i verksamheten. Under 2023 genomfördes 4 sådana utbildningar för kommuner anslutna till Barnhus i Helsingborg, Linköping, Varbergs samt Hofors. Dessutom hölls en föreläsning om modellen på Barnahusnätverkets träff i Linköping för ca 150 personer från bla polis, åklagarmyndighet och socialtjänst.

Stiftelsen hade föreläsning om Efter barnförhöret på Barnrättsdagarna och information om Efter barnförhöret har spridits på webinarium med temat "Var finns hjälpen när ett barn utsatts för våld" med 830 visningar.

Vid årsskiftet skickades en enkät ut till de som gått utbildningen och de barnahus som arrangerat utbildningen Efter barnförhöret enligt de uppgifter som fanns tillgängliga. De 93 som svarade hade erbjudit Efter barnförhöret på 34 orter i Sverige. Det var framför allt deltagare från de senaste utbildningarna som nåddes av utskicket.

De fick också besvara en anonym enkät om deras erfarenheter av Efter barnförhöret som modell. Totalt svarade 107 på enkäten. 72 procent av de som svarade hade gått utbildningen under 2023. 76 procent av de svarande var behandlare och 15 procent var socialsekreterare. Övriga var barnahussamordnare eller övrigt ospecificerat. 83 procent uppger att de arbetar med Efter barnförhöret och 67 procent av de som gått utbildningen tyckte att de gör det i fungerande team. 68 procent uppgav att de arbetar helt eller i stort sett enligt manualen. Vanligaste del som uppgavs att man inte följer är de efterföljande samtalen. De flesta tyckte att chefer och kollegor är positiva till modellen och alla instämde helt eller till stor del i att Efter barnförhöret är en värdefull behandlingsform. 96 personer svarade att det stämmer helt eller ganska bra att modellen bidrar till trygga återföreningar efter ett barnförhör. De angav också andra effekter av arbetet med modellen såsom att det är snabb hjälp till barnen och att det leder till fortsatt stöd och samt ökar medvetenheten om vad våld kan innebära. Några lyfte även fram ett en

ökad samsyn kring våld och ökat samarbete med utredningsenheten.

För att upprätthålla kvalitén i arbetet nämndes nätverksträffar, ledningens stöd, kontinuitet i arbetet och ett fungerande samarbete med utredningssidan som viktiga faktorer. Av de som svarade på enkäten angav 29 procent att kommunen arbetade med KIBB.

Arbetet framöver

Stiftelsen Allmänna Barnhuset kommer fortsätta utbilda i modellen Efter barnförhöret och bistå vid nätverksmöten. Vi kommer också att fortsätta presentera modellen digitalt, i nätverk och på konferenser. Under 2024 kommer manualen revideras tillsammans med forskare, utbildare och grundare av manualen. Då efterfrågan är fortsatt stor kommer två nya utbildare att utbildas för att kunna möta behovet av utbildningar.

Vi avser fortsätta det långsiktiga arbetet för spridning i hela landet, kvalitetssäkring och uppföljning. De tre nuvarande utbildarteamen kommer att engageras för gemensam framtidsplanering och fortbildning av fler utbildare. Arbetet integreras i en bred satsning på stöd till kommuner och regioner att utveckla insatser för stöd och behandling för barn som utsatts för våld och sexuella övergrepp inom projektet Det fjärde rummet. Forskarna kommer avsluta datainsamlingen för delstudie 2 under 2024 medan arbetet med delstudie 3 kommer intensifieras. Hösten 2024 planeras doktorand ha ett så kallat halvtidsseminarium vid Örebro universitet, där hon presenterar sitt avhandlingsarbete hittills. Vidare ska doktorand presentera sin forskning vid NaPSa, en nationell paperkonferens i socialt arbete som den här gången är förlagd till Mittuniversitetets campus i Östersund.

Det blir viktigt att fortsätta att samverka med och stödja forskarna vid Örebro universitet för att underlätta deras utvärdering.

Det fjärde rummet - stöd och behandling för barn som utsatts för våld och övergrepp

Barn har rätt till bästa möjliga hälsa, tillgång till hälso- och sjukvård och rehabilitering enligt Barnkonventionen (artikel 24). Barn som utsatts för våld, övergrepp och försummelse har rätt att få rehabilitering och stöd i social återanpassning i en miljö som främjar barnets hälsa, självrespekt och värdighet (artikel 39).

Bakgrund

Barn som utsatts för våld eller övergrepp kan ha svårt att få tillgång till rehabiliteringstjänster och psykiatrisk vård. Barnrättskommittén rekommenderar Sverige att vidta åtgärder för att säkerställa att de instanser som ska tillhandahålla stöd till barn som utsatts för våld har tillräckliga resurser.⁷¹ Sverige rekommenderas också att anta lagstiftning för samordning och kvalitetssäkring av de stödtjänster som tillhandahålls av barnahus, vilket innefattar stöd och behandling av barn som utsatts för våld och övergrepp.

I betänkandet av utredningen *En uppväxt fri från våld* (2022)⁷² lyfts barns rättigheter till stöd och behandling som ett av de fem långsiktiga målen i den nationella strategi som föreslås. Utredningen slår fast att väl fungerande samverkan och samordning är en förutsättning för att se till att barn får sina rättigheter tillgodosedda och att utgångspunkten ska vara en holistisk syn på varje barns behov. Trots detta så varierar tillgången till psykisk hälsovård kraftigt för barn som utsatts för våld och deras familjer, vilket framkom i en kvalitetsgranskning av barnahusen i Sverige 2013.⁷³ Många barn som har blivit utsatta för våld och övergrepp söker inte professionell hjälp och stöd trots att de hade behövt det (16 %). Av de som sökt stöd var 12 procent nöjda och 13 procent missnöjda med stödet de fått och 4 procent hade sökt stöd men inte fått kontakt.⁷⁴ I de fall man fått stöd

upplever föräldrar att det har varit värdefullt och hjälpsamt, men att det är svårt att veta var man ska vända sig. Barnhusens stödsatser beskrivs som hjälpsamma och professionella och man uppskattar möjligheten att som förälder kunna få stöd samtidigt som sitt barn.⁷⁵

I juni 2016 beviljade regeringen medel till Stiftelsen Allmänna Barnhuset för att genom ett utvecklingsprojekt ta fram en modell för stöd och behandling för barn som utsatts för sexuella övergrepp, sexuellt våld eller annat fysiskt våld. Inom projektet bedrevs ett utvecklingsarbete 2017–2019 tillsammans med regioner och kommuner i fem områden i Sverige: Gotland, Gävleborg, Jönköping, mellersta Skåne och centrala och västra Östergötland. Resultaten från den kartläggning som genomfördes i samband med projektet visade att det inte fanns någon verksamhet som hade ansvaret för att alla barn som utsatts för våld eller övergrepp fick stöd och behandling. Det fanns brister i samordningen och samverkan kring det stöd som gavs och stödet gavs av många olika aktörer. Slutsatsen som drogs från de utvärderingar som gjordes inom projektet visade att det behöver finnas en verksamhet i varje region som har som sin huvuduppgift att arbeta för att alla barn som utsatts för våld eller övergrepp får tillgång till det stöd och den behandling de har rätt till.⁷⁶

För att öka barnets tillgång till stöd och behandling föreslog Stiftelsen Allmänna Barnhuset en modell kallad Det fjärde rummet.⁷⁷ Modellen utgår från barnahus, den myndighetssamverkan kring brottsutsatta barn som de flesta kommuner redan ingår i. I modellen ger region och kommuner uppdrag till sitt barnahus att arbeta för att alla barn som utsatts för våld eller övergrepp får tillgång till stöd och behandling. Resurser för in-

71. CRC/C/SWE/CO/6-7. Punkt 24 och 26.

72. Statens offentliga utredningar (2022). Betänkande av Utredningen en Uppväxt fri från våld. SOU 2022:70.

73. Landberg, Å. & Svedin, C.G. (2013). Inuti ett Barnahus – en kvalitetsgranskning av 23 verksamheter. Rädda Barnen.

74. Landberg, Svedin & Johnson (2022). Det gäller en av fyra. Fakta om barn, sexuella övergrepp och sexuell exploatering i Sverige 2020–2021. Stiftelsen Allmänna Barnhuset.

75. Thulin & Jernbro (2023). När ett barn varit utsatt för våld. Föräldrars berättelser om våldets konsekvenser och vägen till stödinsats. Stiftelsen Allmänna Barnhuset.

76. Stiftelsen Allmänna Barnhuset. (2019). Stöd och behandling för barn som utsatts för våld och sexuella övergrepp - Projektrapport och förslag till en modell. Stiftelsen Allmänna Barnhuset.

77. Stiftelsen Allmänna Barnhuset. (2019). Det fjärde rummet – en modell för behandling av barn som utsatts för våld eller övergrepp. Stiftelsen Allmänna Barnhuset.

formation, stöd och behandling för alla kategorier av våldsutsatta barn, deras anhöriga och andra viktiga vuxna koncentreras och samordnas där. Alla andra verksamheter som arbetar med utsatta barn bistås med konsultation och rådgivning. Barnahus fungerar som kunskapscentrum i regionen genom information och kunskapsspridning om våld mot barn. Under 2022 tillsattes en nationell samordnare för Fjärde rummet och ett implementeringsprojekt startades efter beslut av Stiftelsen Allmänna Barnhusets styrelse.

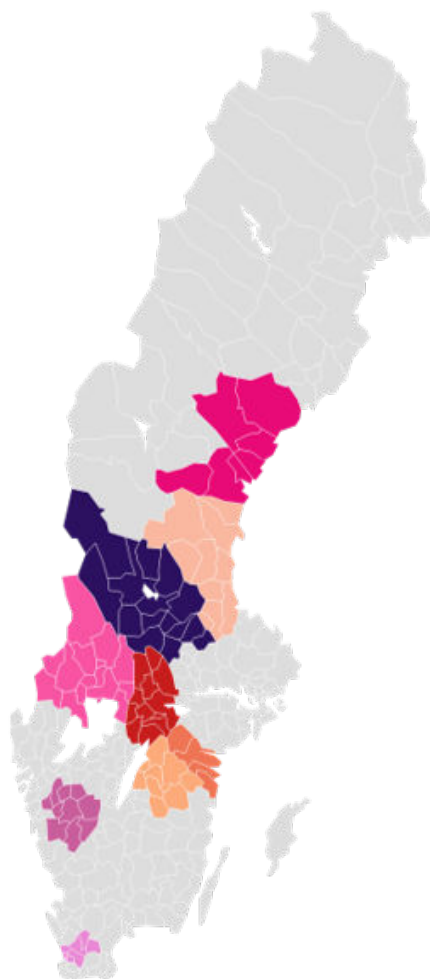
Resultat

Under början av 2023 rekryterades ytterligare två projektområden inom ramen för implementeringsprojektet. Tillsammans med de sju projektområden som rekryterades under hösten 2022 ökades därmed antalet projektområden till totalt nio under 2023.

Varje projektområde har följt den process- och arbetsmodell som tagits fram för projektet. Projektområdena har startat sitt arbete med en heldagsworkshop där projektledare från Stiftelsen Allmänna Barnhuset har varit på plats på barnahus. Utvalda representanter från barnahus samt verksamheter som barnahus samverkar med har deltagit. Syftet med workshopen har varit att kartlägga nuläge, förutsättningar och problemområden. Gruppen har därefter fått prioritera vilka problemområden som man vill fokusera på i arbetet i projektet. Dessa prioriterade problemområden har varit utgångspunkt för att sätta lokala mål för varje projektområde. Till varje mål har ett antal aktiviteter med tillhörande tidplan kopplats. Arbetet med mål och aktiviteter har fortsatt efter workshopen vid 1–2 digitala träffar som genomförts kort efter workshopen. Löpande processlednings- och implementeringsstöd till varje projektområde har getts via 2–4 digitala möten per termin, då mål, aktiviteter och tidplan gått igenom tillsammans med representant från Stiftelsen Allmänna Barnhuset. Vid behov har aktiviteter och tidplan reviderats vid dessa träffar.

Varje projektområde har arbetat med sina egna lokala mål, satta utifrån sina förutsättningar och resurser. Gemensamt för alla mål är att det övergripande syftet är att ge fler barn som utsatts för våld och övergrepp och deras närstående tillgång till stöd och behandling. Vi ser också att flera projektområden har valt att fokusera på barn med sexuella beteendeproblem, att vägleda/lotsa till rätt stöd på rätt nivå, traumascreening, olika typer av krisstöd och barn med funktionsnedsättning. I princip samtliga projektområden har startat sitt arbete med att genomföra en grundlig kartläggning av hur resurserna inom stöd och behandling ser ut inom de aktuella kommunerna och regionen. Tillvägagångssättet har varierat, men det

Deltagande projektområden i Fjärde rummet 2023

vanligaste och mest framgångsrika har varit att genomföra intervjuer via telefon eller videosamtal till utvalda representanter från kommun och region. Kartläggningarna har gett en god grund att stå på för det vidare arbetet och har hjälpt till att identifiera luckor i utbudet och flödet för barn som utsatts för våld och deras familjer.

Två nätverksträffar har arrangerats under året, en fysisk träff på plats på Sättra Bruk i april 2023 och en digital träff i november 2023. Syftet med träffarna har varit kunskapspåfyllnad, nätverkande, inspiration och kännedom om de andra projektområdenas arbete i syfte att skapa möjligheter till samverkan mellan barnhusen. Under våren 2023 påbörjades arbetet med att utveckla en kunskapsbank inom ramen för projektet. En allmän startside med information om olika typer av våld togs fram, samt ingångar för olika yrkesgrupper såsom personal inom förskola och skola, hälso- och sjukvård och rättsväsende. Den första versionen av kunskapsbanken presenterades på Barnrättsdagarna och deltagarna gav återkoppling kring innehåll och behov. Fortsatt utveckling av kunskapsbanken har genomförts kontinuerligt under 2023 och kommer att fortsätta under 2024.

Stiftelsen Allmänna Barnhusets generalsekreterare biträdde som expert i utredningen En uppväxt fri från våld och lämnade in två särskilda yttranden. Det särskilda yttrandet ”Nationella kartläggningar om våld mot barn och sexuella övergrepp”⁷⁸ fokuserade på Stiftelsen Allmänna Barnhusets fortsatta roll i genomförandet av nationella prevalensstudier kring våld mot barn, sexuella övergrepp och sexuell exploatering. Det andra särskilda yttrandet ”Särskilt yttrande Barnahus”⁷⁹ hade fokus på att stärka Barnahusens roll i den nationella strategin genom att lagstifta kring krav på tillgång till Barnahus av god kvalitet över hela landet, tillsätta en statlig utredning för att ta fram en ny lagstiftning och kriterier för Sveriges Barnahus och genomföra en översyn över sekretess och möjlighet till gemensam dokumentation, samt att modellen Det fjärde rummet och slutsatserna från projektet tas till vara i detta arbete.

Stiftelsen lämnade även in ett remissvar på förslag till En nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn. I remissvaret betonades (utöver de områden som lyfts upp i de särskilda yttrandena) civilsamhällets roll i genomförandet av den nationella strategin, bristen på konkreta

Projektets deltagare hade under våren en nätverksträff på Sättra Bruk.

78. Statens offentliga utredningar (2022). Betänkande av Utredningen en Uppväxt fri från våld. SOU 2022:70. Sidan 953-966.

79. Statens offentliga utredningar (2022). Betänkande av Utredningen en Uppväxt fri från våld. SOU 2022:70. Sidan 967-964.

förslag som kan åtgärda de problem som finns idag när det gäller tvister om vårdnad, boende och umgänge och våld samt bristen på ett skarpt förslag om att förbjuda användning av avskiljning och bältning på institution.

Spridning

Resultat från det ursprungliga projektet och information om modellen Det fjärde rummet och implementeringsprojektet har spridits vid möten med barnahus, styrgrupper och ledningsgrupper och chefer från kommuner och regioner runt om i Sverige samt i olika nätverk.

Projektet har presenterats i följande forum:

- Barnrättsdagarna, april 2023 (plenarföreläsning och seminarium)
- NFBO-konferensen på Island, maj 2023 (två föreläsningar)
- Barnrättstorget i Almedalen, juni 2023 (ett seminarium)
- Webbinariet "När ett barn varit utsatt för våld, hur vanligt är det och vilken hjälp finns att få?" , augusti 2023
- Konferensen "Vi kan alla göra skillnad" (Länsstyrelsen i Västmanland), oktober 2023 (föreläsning)
- Konferensen "I våldets spår" (Barnahus Fyrbodalen), november 2023

Resultat från projektet och modellen Det fjärde rummet har också presenterats och diskuterats vid alla utbildningar i KIBB och Efter Barnförhöret under året och i diverse olika nätverk och samarbetsmöten.

Under 2023 spreds följande material från projektet:

- Rapporten Det fjärde rummet laddades ned 232 gånger.
- Projektrapporten laddades ned 140 gånger och beställdes i 19 tryckta exemplar.
- Kunskapsöversikten laddades ned 39 gånger.

- Broschyerna När någon gjort dig illa beställdes i 350 exemplar för yngre barn, 410 exemplar för äldre barn och 260 exemplar för föräldrar.
- Filmen När någon gjort dig illa har haft ca 2 611 visningar och filmen Det fjärde rummet ca 272 visningar på Youtube.

Arbetet framöver

I juni 2023 blev det klart att projektet tilldelats 1,4 miljoner från Brottsofferfonden för det fortsatta arbetet. Denna externa finansiering gav möjlighet att utöka mängden personal som arbetar i projektet för att kunna ge ett utökat och bättre stöd till de befintliga projektområdena och ta in ytterligare projektområden under 2024.

Under kommande år kommer arbetet med de nio projektområden som startades i början av 2023 att fortsätta med nya mål och aktiviteter i enlighet med projektets processlednings- och implementeringsmodell. Dessutom kommer fem nya projektområden att påbörja sitt arbete i januari-mars 2024; Jämtland, Jönköping, Fyrbodalen, Älvsborg, Halland och Göteborg. Det innebär att över 40 procent av Sveriges barnahus ingår i projektet.

Ett arbete med att utveckla den modell för processlednings- och implementeringsstöd som ges till projektområdena kommer att genomföras under 2024 i syfte att vidareutveckla och fastställa modellen. En referensgrupp kommer att knytas till projektet för att både få input till Fjärde rummet-modellens fortsatta utveckling och arbetet med projektområdena, men också för att öka kunskapen och spridningen om projektets resultat och förankra modellen i andra verksamheter. Projektet kommer att fortsatt spridas i lämpliga kanaler och på konferenser och webinarier. Fortsatt påverkansarbete kommer att bedrivas för att få till nationella riktlinjer och lagändringar som säkerställer att alla barn i Sverige har en jämlik tillgång till stöd och behandling när de blivit utsatta för våld.

Uppströms

Barnkonventionen ratificerades för 33 år sedan och har varit lag i Sverige sedan januari 2020. Trots det får inte alla barn i Sverige sina rättigheter tillgodosedda och många barn lever i utsatthet. Många av dagens främjande och förebyggande insatser är fragmenterade mellan olika problemområden och inte designade utifrån barnets bästa och utifrån barnets perspektiv. Effekterna av främjande och förebyggande program är många gånger små.

Det behövs ökad kunskap om vilka insatser som fungerar, för vem och under vilka villkor - i stället för att utgå från föreställningar om att insatser fungerar på ett likvärdigt sätt trots att föremålen för insatserna och kontexterna varierar. Därtill behövs en ny systematik - från insatser som idag riktas till en målgrupp utifrån en fråga med ett perspektiv - till ett system som ser helheten - med ökad kapacitet att skapa långsiktig effekt. För att åstadkomma reell förändring krävs tvärgående sektorsövergripande samordning mellan de olika system ett barn interagerar med under sitt liv - såsom hem, skola, fritidsverksamheter, bostadsområdet och nätet.

Syftet med projektet Uppströms var att skapa ett heltäckande främjande och förebyggande system som säkerställer god och jämlik hälsa för barn, och ett välfungerande och attraktivt samhälle för dem att växa upp i. Projektet fick finansiering av Vinnova som ett förberedelseprojekt inför en ansökan till Impact innovation-utlysningen som Vinnova öppnade hösten 2023. Nio organisationer samarbetade i projektet: Stiftelsen Allmänna Barnhuset, Friends, Bris, Reach for change, ChildX, RISE, Länsstyrelsen, Örebro universitet och Linköpings universitet.

Resultat

Förberedelseprojektet pågick från februari 2023 till oktober 2023. Under denna tidsperiod pågick en mängd aktiviteter med syfte att utveckla en ansökan om ett programkontor inriktat mot barn och ungas hälsa. Stiftelsen Allmänna Barnhuset deltog i arbetet genom att anordna och delta i workshops med intressenter, genomföra en forskningssammanställning på området tillsammans med forskare från Linköpings och Örebros universitet och i arbetet med att skriva ansökan.

Förberedelseaktiviteterna resulterade i en ansökan tillsammans med ovan nämnda organisationer samt en rad ytterligare aktörer, då flera förberedelseprojekt valde att gå ihop och göra en gemensam ansökan om ett programkontor. Ansökan fick avslag från Vinnova. De aktiviteter som genomfördes i projektet gav värdefull kunskap om vilka insatser som är verksamma för att förbättra barns psykiska hälsa och skapa ett tryggt samhälle för alla barn som kan vara till stor nytta för den verksamhet som Stiftelsen Allmänna Barnhuset bedriver. Förberedelseprojektet gav också möjlighet att fördjupa samverkan med både andra civilsamhällesorganisationer, universitet och forskningsinstitut vilket kan komma att leda till nya samarbeten och möjligheter att gemensamt driva frågor som berör barn som lever i utsatthet.

Workshop på Stiftelsen Allmänna Barnhusets kontor.

Mötesplatser och digitala kanaler

De mötesplatser som anordnas av Stiftelsen Allmänna Barnhuset har som mål att uppmåna och stödja olika verksamheter, myndigheter och organisationer att arbeta utifrån ett barnrättsperspektiv. Det innebär att både den enskilda medarbetaren och hela verksamheten arbetar rättighetsbaserat och har strategier för arbetet med att genomföra barnkonventionen.

Enligt barnkonventionen ska konventionsstaterna genomföra lämpliga och aktiva åtgärder för att göra konventionens bestämmelser och principer allmänt kända bland såväl vuxna som barn. Att arrangera mötesplatser för erfarenhetsutbyten har visat sig vara en framgångsrik och uppskattad modell för att tillgängliggöra aktuell kunskap för forskare, professionella som möter barn och unga samt beslutsfattare och allmänhet.

Genom att arbeta aktivt med att skapa mötesplatser för professionella ökar vi möjligheten till kunskapsuppbyggnaden och lärandet mellan statliga myndigheter, universitet, ideella organisationer, kommuner, och regioner inom ramen för Stiftelsen Allmänna Barnhusets projekt och temaområden.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har sedan 2020 valt att utöka sin verksamhet med att arrangera en rad olika digitala mötesplatser i form av webinarier, inspelade seminarier, digitala utbildningar och livesända konferenser. Under 2023 har vi fortsatt att satsa på digitala mötesplatser parallellt med de fysiska mötesplatserna. I och med kombinationen av fysiska och digitala möten har vi fortsatt att nå fler målgrupper och deltagare än vad som tidigare har varit möjligt.

Kön ringlar sig lång till Barnrättsdagarna, som 2023 slog rekord med 1 375 anmällda deltagare.

Barnrättsdagarna

Barnrättsdagarna är en årlig kongress som sprider kunskap om barn i utsatta livssituationer från forskning, praktik och utvecklingsprojekt inom ramen för Stiftelsen Allmänna Barnhusets verksamhet. Arbetet med Barnrättsdagarna utgår alltid från FN:s kommitté om barnets rättigheter (Barnrättskommittén) rekommendationer.

Barnrättsdagarna är en ledande mötesplats för alla som arbetar med barnrättsfrågor. Bakom denna satsning står Stiftelsen Allmänna Barnhuset. Det huvudsakliga syftet är att via tematiserade årliga konferenser sprida kunskap och inspirera till ett fördjupat arbete med att genomföra barnkonventionen i praktiken.

Bakgrund

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har varit med och arrangerat den årliga kongressen Barnrättsdagarna sedan 2010. Regeringen beviljade medel för att genomföra den första kongressen 2010 med anledning av att de ansåg att det var viktigt att fördjupa arbetet med att implementera barnkonventionen i Sveriges kommuner och regioner. Genom åren har Barnrättsdagarna blivit en viktig mötesplats för yrkesverksamma som möter barn och för de som arbetar för genomförandet av barns rättigheter på olika nivåer i samhället. Sedan 2021 har Stiftelsen Allmänna Barnhuset gjort det som ensam arrangör.

Resultat

Barnrättsdagarna 2023 genomfördes i Karlstad den 18–19 april. Tema var "Varje barns rätt till en uppväxt fri från våld". Barnrättsdagarna 2023 genomfördes som fysisk konferens med deltagande publik på plats i Karlstad CCC. Totalt 18 plenarföreläsningar, 70 föreläsningar i form av seminarier och 5 workshops genomfördes under de två dagarna.

Barnrättsdagarna 2023 hade totalt 1 375 anmälda vilket inkluderade 120 föreläsare. Majoriteten av deltagarna på Barnrättsdagarna är yrkesverksamma som möter barnen i sin vardag från verksamheter så som socialtjänsten, förskola/skola, hälso- och sjuk-

vården samt idéburen sektor. En annan stor grupp deltagare kommer från statliga myndigheter.

Barnrättsdagarna 2023 slog rekord i antalet utställare som blev totalt 40 till antalet. Utställarna hade möjlighet att välja på tre olika priskategorier, guld, silver eller brons. Den populäraste kategorin var brons med 19 utställare, därefter silver med 15 utställare och guld som valdes av sex utställare.

Arbetet med Barnrättsdagarna pågår under hela året och utgörs av utvärdering av genomförd kongress, planering av nästa års kongress; innehåll, form, genomförande, administration, marknadsföring samt kontinuerlig uppdatering av hemsidan www.barnrattsdagarna.se.

Nytt för 2022 var att samtidigt som konferensen genomfördes kunde deltagarna ta del av utställningen "När vi inte längre kan gråta" som satts samman av föreningen Kollektiv sorg. "När vi inte längre kan gråta" var utställning som från ett

konstnärligt perspektiv behandlade det beväpnade våld som präglar Sverige. Utställningens hjärta var 10 unika historier med det gemensamma temat: Sorgen som blir kvar efter en skjutning.

Tema "Varje barns rätt till en uppväxt fri från våld"

Enligt barnkonventionen ska samhället ingripa när det avslöjas att barn utsatts för våld och övergrepp ska samhället ingripa. Kunnig personal behöver vara på plats, vålsmda samarbetsrutiner och upparbetade kanaler till stödresurser i civilsamhället. Detta ska fungera med både nyanställd och erfaren personal. Det ska fungera oavsett driftsformer och intern organisation. Det ska fungera oavsett barnets socioekonomiska status, vårdnadshavarnas möjligheter, religion, ursprung eller var i landet barnet bor; på landsbygden, i småkommunen, i villaområdet, i förorten och i citykärnan.

På Barnrättsdagarna 2023 fokuserade vi särskilt på varje barns rätt till en uppväxt fri från våld och vad det innebär för samhället i stort. Under konferensen berörde olika föreläsningar det förebyggande arbetet, tidiga insatser, risk- & skyddsfaktorer, lärande exempel, barnets bästa, rätt till delaktighet och hur barnet ska bli sin egen rättighetsbärare. Den senaste forskningen presenterades så väl som metoder som kan appliceras på den dagliga verksamheten.

På Barnrättsdagarna 2023 ville vi lyfta hur samhället kan arbeta rättighetsbaserat så att alla barn oavsett ålder får sin rätt till en uppväxt fri från våld tillgodosedd enligt barnkonventionen. Olika åldrar har vitt skilda behov när det gäller rätten till information och utbildning. Yngre barn har särskilda behov av fysisk omvårdnad, emotionell omsorg och vägledning, liksom tid och utrymme för lek, utforskning och inläring. Ungdomstiden för med sig andra behov och utmaningar. Ungdomstiden kännetecknas av snabba fysiska, kognitiva och sociala förändringar och en gradvis uppbyggnad av förmågan att anta vuxnas beteen-

de och roller, med nytt ansvar som kräver ny kunskap och nya färdigheter. Barnkonventionen gäller alla barn men åldersgrupperna 0–5, 6–12 och 13–18 kan ha olika behov, olika förutsättningar.

Utvärdering

97 procent av de som besvarade enkäten efter Barnrättsdagarna var helt eller mycket nöjda med Barnrättsdagarna 2023 som helhet. I kommentarerna nämndes bland annat att de ansåg att konferensen var bra ordnad, man hann ta del av mycket, proffsigt arrangemang, vilket enormt innehåll och utbud. Några tyckte att det var väldigt intensiva dagar och hade gärna velat ha lite mer tid för att gå vid utställarna och prata med de man lyssnat på.

Av de som deltog 2023 hade 59 procent aldrig deltagit på Barnrättsdagarna tidigare, 19 procent hade deltagit en gång tidigare och 22 procent hade deltagit mer än två gånger tidigare. Drygt 40 procent kände till Barnrättsdagarna sedan tidigare.

Innehållsmässigt vill 70 procent av deltagarna ha den senaste forskningen. 67 procent vill ha metoder och verktyg som de kan använda i den egna verksamheten och 53 procent vill träffa andra som arbetar inom samma verksamhetsområde (nätverkande). 92 procent av de som svarade på enkäten var nöjda med den kunskap som de erhållit under konferensen och 70 procent anger att de fått med sig metoder och verktyg som de kan använda i sin verksamhet. 70 procent säger sig ha fått uppslag om hur den egna verksamheten kan arbeta för att motverka våld mot barn/agera när våld har förekommit.

Av utställarna var 86 procent helt eller mycket nöjda med Barnrättsdagarna 2023 som helhet. Restande 14 procent var nöjda. Ingen var lite eller inte alls nöjd med sitt deltagande som utställare.

Bilder, filmer, citat och presentationer från föreläsningarna och seminarierna publicerades lö-

pande under hela kongressen på i sociala medier och i efterhand på Barnrättsdagarnas webbplats. Under själva konferensen hade webbsidan 1 370 respektive 799 besökare. Under april månad hade sidan 6 619 besök och under hela året har sidan besökts av 38 198 unika besökare.

Under konferensen ökade Barnrättsdagarnas följare på Facebook och Instagram med 200 personer. Under året nådde vi 18.6 tusen konton via Facebook och Instagram. Mest tillväxt hade vi under 2023 på vår Instagram där vi gick från ca 1 500 till 1850 vid årets slut. En ökning med 350 personer. På Facebook växte vi med 83 följare under 2023.

Barnrättsdagarna 2024

Planeringen av Barnrättsdagarna 2024 påbörjades i augusti 2023. Tema för konferensen 2024 beslutades vara "Barns rättigheter när föräldrar har svårigheter. Programmet påbörjades, marknadsföringen inleddes och ansökningsomgången gällande seminarium genomfördes. Anmälan till Barnrättsdagarna 2024 öppnade den 5 december 2023.

Under hösten genomfördes även ett möte med

Bild från möte under hösten 2023 med rådgivande kommittén för Barnrättsdagarna 2024.

Barnrättsdagarnas ny tillsatta rådgivande kommitté. Den rådgivande kommittén har till uppgift att bidra med kunskap inför val av tema, utformning av call for abstracts och framtagandet av programmet i plenum. Stiftelsen Allmänna Barnhuset kommer fortsatt vara ensam huvudarrangör och ha ensam beslutanderätt i frågor gällande kongressen. Medlemmarna i den rådgivande kommittén består av myndigheter och organisationer och väljs utifrån olika kriterier. Vissa väljs utifrån ett övergripande samhällsuppdrag kopplat till barn i utsatta situationer och inbjuds därmed att ha en fast plats i kommittén. Andra väljs utifrån ett specifikt område och det aktuella årets tema. Fasta medlemmar är representanter från:

- Barnombudsmannen
- Karlstads universitet
- Länsstyrelsen Dalarna
- Region Värmland
- SKR
- Socialstyrelsen

Medlemmar utifrån Barnrättsdagarnas tema 2024 är representanter från:

- Ersta Vändpunkten
- Junis
- Maskrosbarn
- NKA
- Randiga huset

Arbetet framöver

Barnrättsdagarna 2024 planeras att genomföras som en fysisk konferens i Karlstad CCC den 8–10 april 2024. Temat är barnets rättigheter när föräldrar har svårigheter.

Den rådgivande kommittén kommer ha två möten under året för att diskutera tema och call for papers till Barnrättsdagarna 2025.

Barnrättstorget

Barnrättstorget är en plats för kunskapsspridning och kunskapsutbyte om barnrättsfrågor i Almedalen. Stiftelsen Allmänna Barnhuset är värdorganisation på Barnrättstorget och samarbetar tillsammans med andra barnrättsorganisationer som är medarrangörer.

Genom att samla myndigheter och andra viktiga aktörer på samma plats får besökare lättare att hitta barnrättsfrågorna i Almedalen och det bidrar till att hålla nere kostnaderna för allas medverkan i Almedalen. Stiftelsen Allmänna Barnhuset medverkar under Almedalsveckan för att sprida kunskap om verksamheten och för att sätta barnrättsfrågorna på agendan.

Bakgrund

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har varit en av arrangörerna av Barnrättstorget tillsammans med Barnombudsmannen sedan sommaren 2014. Sommaren 2022 genomfördes Barnrättstorget för första gången i en ny konstellation med fler medarrangörer. Syftet med Barnrättstorget har sedan början varit att samla barnrättsfrågorna på en plats och på så vis undvika konkurrens mellan de olika barnrättaktörerna. Genom denna samlade plats har barnrättsfrågorna synliggjorts i Almedalsprogrammet och under Almedalsveckan som helhet. Barnrättstorget ska bidra till att sätta barnrättsfrågorna på agendan och lyfta olika vinklar på barnrättsfrågorna under politikerveckan i Almedalen. Barnrättstorget har sedan starten varit välbesökt och lockat många organisationer, myndigheter, politiker och tusentals besökare.

Resultat

Region Gotland tog 2022 fram ett nytt ramverk som säger att allt som händer under Almedalsveckan ska vara kostnadsfritt och öppet för deltagare. Därför godkänns till exempel inte evenemang med åldersgräns eller evenemang som enbart är för specialinbjudna. Försäljning i andra hand av ytor i hamnen får inte ske. Däremot är det tillåtet att

delat på kostnader och värdskapet. Som ett resultat av de ändrade förutsättningarna bjöds ett antal organisationer och myndigheter in att tillsammans arrangera och agera värd för Barnrättstorget 2023. Alla medverkande parter delade på kostnader för markplats, tält, möblering, teknik och gemensam marknadsföring. De medverkande parterna delade även på värdskapet för tältet under veckan. Det innebar ca en halvdags ansvar per medarrangör för värdskapet i tältet. Tillsammans samordnade vi seminarieschemat inför och under Almedalsveckan. Alla medverkande bistod med kompetens i varandras seminarier. Var och en av deltagarna i Barnrättstorget ansvarade för innehållet i sina egna seminarier och för de förberedelser som det krävde, såväl innehållsmässigt som tekniskt. Medarrangörer för Barnrättstorget 2022 var: Barnafrid vid Linköpings universitet, Brottsoffermyndigheten, Ecpat Sverige, Erikshjälpen, Junis, Majblomman, Maskrosbarn, Polisens Nationella Avdelning (NOA), SOS Barnbyar, Statens Medieråd och Stiftelsen Allmänna Barnhuset.

Barnrättstorget arrangerades i Visby hamn och var öppet för besökare från den 27 juni – 1 juli. Stiftelsen Allmänna Barnhuset medverkade för åttonde gången som en av arrangörerna till Barnrättstorget. Klockan 14 på tisdagen den 27 juni invigdes Barnrättstorget av Stiftelsen Allmänna Barnhusets ordförande Anne Marie Brodén samt öppningstal och bandklippning av socialtjänstminister Camilla Waltersson Grönvall. Därefter följde ett panel-

samtal med representanter från de medverkande arrangörerna där de belyste deras viktigaste frågor under veckan. Stiftelsen Allmänna Barnhuset valde att livesända alla sina egna seminarier på Barnrättstorget. Dessa visades på Barnhusets och Barnrättstorget Facebooksidor. Totalt har våra livesända seminarier haft över 1700 visningar på Facebook. Förutom invigningen och värdskapet på Barnrättstorget arrangerade Stiftelsen Allmänna Barnhuset sex egna seminarier.

Tisdag den 27 juni

Invigning av Barnrättstorget med panelsamtal med fokus på de viktigaste barnrättsfrågorna under Almedalsveckan 2023.

Seminarium: Vuxna har inte koll – om det allvarliga våldet mot barn IRL och online.

Onsdag 28 juni

Seminarium: Placerade barn en utsatt grupp – hur kan samhället skydda och stärka under och efter placering?

Torsdag 29 juni

Seminarium: När ett barn varit utsatt för våld – hur vanligt är det och vart finns hjälpen?

Fredag den 30 juni

Seminarium: När barn är anhöriga – vad är samhällets ansvar? Ett samtal om hur vi kan se barnets behov.

Seminarium: Mer utsatta än andra – om våld mot barn med funktionsnedsättningar, hur kan vi förebygga och stötta?

Lördag den 1 juli

Seminarium: Unga, sex och internet - hur kan vi skydda och hjälpa våra barn i deras liv online?

Placeringen i hamnen gjorde att Barnrättstorget blev lättillgängligt för alla på plats i Visby att besöka, det bidrog till att fler spontana besökare hit-

tade till Barnrättstorget och seminarierna besöktes av fler deltagare än tidigare år. Vi kunde även hålla planerade och spontana samtal i anslutning till seminarierna i ett mindre tält bredvid avsatt för material och förvaring.

2023 års upplaga av Barnrättstorget innehöll 30 olika programpunkter som hölls av 11 olika myndigheter och organisationer. Både besökare och deltagare har gett positiv respons gällande 2023 års arrangemang. Samtliga medverkande myndigheter och organisationer har svarat att de var mycket nöjda med Barnrättstorget som helhet.

Under hösten 2023 påbörjades arbetet med Barnrättstorget 2024. Ett första möte med de deltagande myndigheterna och organisationerna hölls där det diskuterades och beslutades att boka samma markplats som 2023.

Arbetet framöver

Arbetet med Barnrättstorget 2024 kommer arrangeras i samma format som under 2023. Gamla och nya medverkande arrangörer bjuds in att samarbeta med Stiftelsen Allmänna Barnhuset. Almedalsveckan 2024 kommer genomföras den 25 juni–27 juni och blir då tre dagar. Platsen för eventet kommer vara i hamnen, med ett stort tält för seminarier och panelsamtal och ett mindre tält bredvid för material och mingelyta för samtal och nätverkande.

Barnrättstorget ska även fokusera ännu mer på barnets perspektiv och kommer 2024 att ta tillbaka konceptet Lilla Almedalen, där syftet varit att lyfta barnets röst i den politiska debatten. 2024 kommer denna programpunkt att gå under namnet *Unga tar plats* och kommer syfta till att inkludera barn och unga i den politiska debatten genom att bjuda in barn och politiker för samtal med varandra.

Dags att prata om

Sedan 2015 sprider Stiftelsen Allmänna Barnhuset information om sexuella övergrepp via webbplatsen www.dagsattprataom.se, som inledningsvis finansierades av regeringen inom ramen för handlingsplanen mot människohandel av barn, sexuell exploatering av barn och sexuella övergrepp mot barn. Det var även en del i Europarådets kampanj One in five. Efter lanseringen har webbplatsen fortsatt utvecklas av Stiftelsen Allmänna Barnhuset och innehåller idag sidorna *Sexuella övergrepp mot barn*, *Våld mot barn* och *Skilda föräldrar*. Webbplatsen riktar sig till både barn, vuxna och yrkesverksamma med syfte att sprida samt öka kunskap inom dessa områden.

Dagsattprataom.se är under ständig utveckling, där material ses över av en arbetsgrupp på Stiftelsen Allmänna Barnhuset med jämna mellanrum, för att vara uppdaterad med nytt material, fungerande länkar och relevant forskning. Det finns även planer på att fortsätta bygga ut webbplatsen med en ny sida som fokuserar på barn som är anhöriga inom det kommande året.

Barnrättskommittén betonar särskilt vikten av utbildningsåtgärder om våld riktade mot olika målgrupper, bland annat informationsprogram riktade mot allmänheten, korrekt, tillgänglig och åldersanpassad information för barn samt utbildning av föräldrar och yrkesverksamma.⁸⁰

Sidorna Våld mot barn och Sexuella övergrepp mot barn innehåller information, fakta, filmer och texter som lämpar sig för fortbildning av personal i förskola och skola. Stiftelsen Allmänna Barnhuset har även tagit fram en handledning för skolpersonal med vägledning i hur de kan använda materialet i undervisningen.

Under 2020 uppdaterades webbplatsen med sidan Skilda föräldrar, som riktar sig till barn som lever med separerade föräldrar. Sidan bygger på

intervjuer med barn med erfarenheter av föräldrar som separerat. Innehållet innehåller material som samlats in under projektet Samverkansteam och som samlats in från frivilligorganisationer, forskning och praktiker. Materialet syftar till att ge barn vägledning och stöd när föräldrar har separerat och är i konflikt med varandra.

Resultat 2023

Under året har webbplatsen uppdaterats med nytt material och filmer. Webbplatsen www.dagsattprataom.se hade 36 000 besökare under 2023. Sidorna kring våld mot barn hade 26 400 sidvisningar och sidorna om sexuella övergrepp 29 000 sidvisningar. Sidorna under temat Skilda föräldrar hade 7 600 sidvisningar under 2023.

Spridning av material

Filmerna om separerade föräldrar (tre olika) hade totalt 7 500 visningar på Youtube.

Dags att prata om sexuella övergrepp – handledning till skolans personal laddades ned 406 gånger.

Broschyren *Bra att veta om sexuella övergrepp* (inkl. översättningar) laddades ned 68 gånger.

Broschyren för barn, *Lyssna, stötta, slå larm*, laddades ned 21 gånger.

80. Barnrättskommitténs allmänna kommentarer nr 13 (2011). Barns rätt till frihet från alla former av våld. Svensk översättning. Barnombudsmannen.

Broschyren *Våga se, våga agera* laddades ned 776 gånger.

Affischen *Dags att prata om sexuella övergrepp* laddades ned 32 gånger.

Filmerna *DET ÄR MITT LIV – om våld mot barn som inte får bestämma över sitt eget liv* bygger på kartläggningen om barnmisshandel från 2016⁸¹ och finns på tillgänglig på tio språk; amhariska, arabiska, dari, engelska, franska, kurmanji, somaliska, sorani, svenska och tigrinja. Filmerna är framtagna i samarbete med Länsstyrelsen Östergötlands nationella kompetensteam mot hedersrelaterat våld och förtryck. Dessa filmer har totalt haft över 4 000 visningar under 2023 på Stiftelsen Allmänna Barnhusets YouTube-kanal (finns även på webbplatsen hedersfortryck.se och migrationsverket.se).

Arbetet framöver

Framöver så planerar vi att hålla webbplatsen Dagsattprataom.se så aktuell och uppdaterad som möjligt. Vi arbetar med att revidera innehållet med jämna mellanrum för att hålla sidorna Sexuella övergrepp mot barn, Våld mot barn och Skilda föräldrar så aktuella som möjligt, och tar bort sådant material och/eller länkar som inte längre är aktuella. Sidan Våld mot barn kommer uppdateras med material kopplat till den nationella studien Våld mot barn 2022 - en nationell kartläggning, med de populärvetenskapliga rapporterna Våld i unga parrelationer och hedersrelaterat våld och förtryck samt Våld är aldrig okej. Det finns även planer på att fortsätta bygga ut webbplatsen med en ny sida som fokuserar på barn som är anhöriga inom det kommande året.

Under 2024 kommer det att tas fram en projektplan för att kunna lansera en ny flik på Dagsattprataom.se, nämligen med fokus på barn som är anhöriga, där barn och yrkesverksamma ska delta i framtagandet under hela processen. Syftet med fliken är att vara till stöd och ge den senaste kun-

skapen från forskning och praktik kring området. Fliken kommer att rikta sig till samma målgrupper som de övriga flikarna; barn, yrkesverksamma och vuxna (så som föräldrar och andra viktiga vuxna nära barnet).

81. Jernbro, C & Jansson, S (2017) Våld mot barn 2016 – en nationell kartläggning, Stiftelsen Allmänna Barnhuset.

Digitala kanaler

För att kunna förbättra villkoren för barn och ungdomar i socialt utsatta livssituationer, krävs att kunskap från forskning och praktik sprids till relevanta målgrupper så som professionella, forskare och beslutsfattare. Enligt artikel 42 i barnkonventionen ska konventionsstaterna genom lämpliga och aktiva åtgärder göra konventionens bestämmelser och principer allmänt kända bland såväl vuxna som barn.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har valt en strategi som fokuserar mycket på digital informations- och kunskapsspridning, vilket bidrar till en kostnadseffektiv kommunikation och bredare spridning. Digital kommunikation innebär även stora möjligheter att kunna rikta och anpassa de budskap vi vill nå ut med till olika målgrupper. I strategin ingår att Stiftelsen Allmänna Barnhuset ska upplevas som en aktör med bred och aktuell kunskap inom verksamhetens respektive kunskapsområden och informationen ska vara intressväckande och korrekt förmedlad.

Resultat

Webbplatser

Stiftelsen Allmänna Barnhuset driver och förvaltar fyra olika webbplatser; allmannabarnhuset.se, barnrattsdagarna.se, dagsattprataom.se och satrabruk.se.

Det mesta av verksamheten förmedlas via huvudsajten www.allmannabarnhuset.se. Webbplatsen kan ses som ett skyltfönster för verksamheten där besökare enkelt ska kunna överblicka vilken slags kunskap stiftelsen besitter och vad som är aktuellt i verksamheten. En av webbplatsens viktigaste uppgifter är att göra kunskapen lättillgänglig för besökarna och stiftelsens målgrupper genom att erbjuda nedladdningsbara publikationer med den senaste forskningen samt erbjuda utbildningar och webinarier. Under 2023 har allmannabarnhuset.se haft 37 000 unika besökare på webbplat-

sen, varav 11 000 var återkommande användare. Dessa har tillsammans besökt ca 155 000 sidor och laddat ner sammanlagt ca 14 000 publikationer. Antalet besökare var något färre än 2022 då vi lanserade den nya webbplatsen, men däremot valde en större andel av besökarna att ladda ned publikationer under 2023 (ca 37 procent i jämförelse med ca 30 procent under 2022).

Störst andel av besökarna, en tredjedel, hittar till webbplatsen via sökmotorer (Google Search, Bing m.m.). De flesta söker efter stiftelsens namn för att komma till webbplatsen, men en stor andel söker även efter specifika projekt/arbetsmodeller/rapporter t.ex. Skolfam, BRA-samtal och Våld mot barn 2022.

Sociala medier

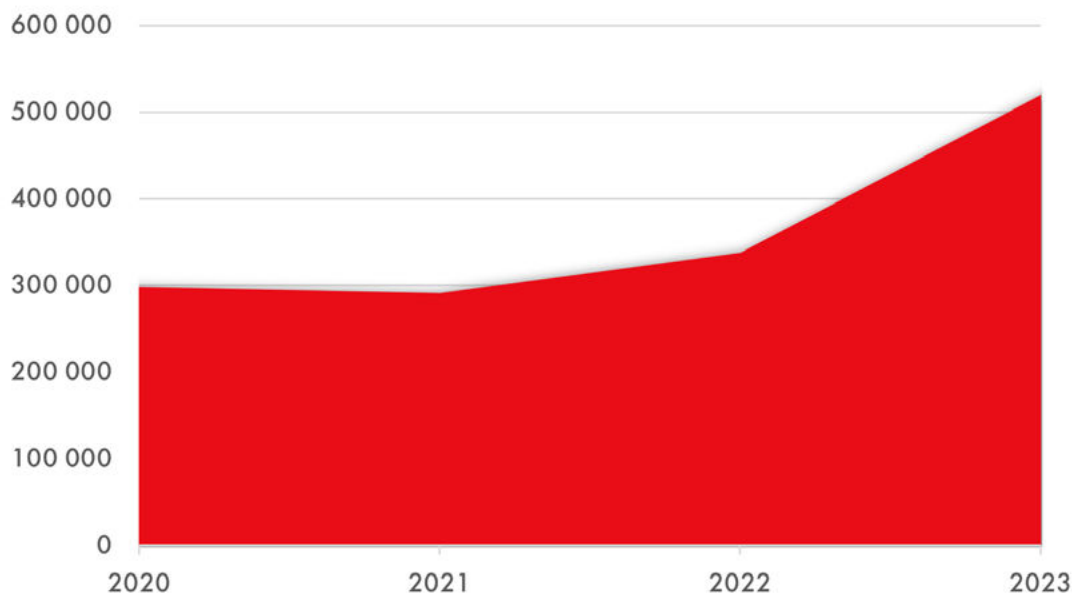
Vi kommunicerar i stor utsträckning genom våra sociala kanaler på Facebook, Instagram, X (tidigare Twitter), LinkedIn och Youtube. Vad som publiceras i vilken kanal avgörs beroende på det enskilda inläggets karaktär, då målgrupperna till viss del skiljer sig åt.

Sociala medier ger, förutom en ökad kunskapsspridning, våra målgrupper en möjlighet till större delaktighet genom att ha möjlighet att ta del av, kommentera och dela våra inlägg. Stiftelsen Allmänna Barnhusets sociala kanaler hade totalt en räckvidd på ca 520 000 visningar av inlägg, en ökning med ca 53 procent.

LinkedIn är den sociala kanal som har fortsatt flest följare och där antalet följare också ökar mest (5 888 personer, en ökning med drygt 40 procent från föregående år och långt över målet på 20 procent). Kanalen hade även det största räckvidden med 272 000 exponeringar av inlägg under 2023.

Facebook hade totalt 133 865 visningar under 2023, en ökning på drygt 48 procent i jämförelse

Räckvidd i sociala medier 2020-2023

mot föregående år – en markant ökning, särskilt med hänsyn till att antalet följare inte ökat i lika stor omfattning (ökat ca 4 %).

Instagram ökade antalet följare med 20 procent och räckvidden med 118 procent under 2023. Det visar att det finns stora möjligheter att få kanalen att växa ytterligare för ökad spridning, trots en mindre följarskara på drygt 1 400 personer fram till 2023.

X, som tidigare hette Twitter, är den minsta kanalen räknat till antal följare (842 följare vilket var en minskning med 1 % från föregående år) och inräknat inläggens räckvidd med ca 5 600 visningar (minskning med 72 %). Anledningen till att detta är den enda av stiftelsens kanaler som minskat i både räckvidd och antal följare, kan vara en följd av att själva plattformen har tappat följare sedan bolaget blev uppköpt i oktober 2022, då det under 2023 rapporterades att antalet dagliga användare har minskat sedan dess.

Filmerna på YouTube-kontot hade detta år sammanlagt ca 49 700 visningar (ökning med 22 %) och antalet prenumeranter ökade med ca 17 %. Stiftelsen Allmänna Barnhusets har även ett Vimeo-konto, som i första hand är tänkt att fungera som ett filmbibliotek för medarbetare och ge åtkomst till materialet oberoende av fysisk plats. Vimeo ger möjlighet för medarbetare att visa filmer vid exempelvis föreläsningar och utbildningar utan att behöva ha en fysisk kopia, samt befriar utrymme på vår server.

Webbinarier

Under 2022 startades ett nytt koncept - Dags att prata om-webbinarium som sändes en gång i månaden och fokuserade på barnkonventionen i praktiken inom våra olika temaområden. Den primära målgruppen är yrkesverksamma som möter barn i sitt arbete och får möjlighet att ta del av konkreta råd och ställa frågor till experterna. Detta koncept togs emot väl av tittarna och därför fortsatte vi sända webinarier även under 2023.

Under året hann vi med totalt nio livesändningar, varav tre var Dags att prata om-webbinarium och fem var lanseringar av rapporter. Webinarerna som sändes 2023 hade tillsammans fram till årsskiftet ca 5 400 visningar, en ökning med 35 procent, trots ett färre antal livesändningar i jämförelse med 2022. Webinarier finns även tillgängliga efter sändningen på Stiftelsen Allmänna Barnhusets webbplats och YouTube-kanal.

Följande webinarier sändes under 2023:

- 18 januari – Våld mot barn i Sverige – två föräldrastudier: Föräldraskap, våld och stöd & När ett barn varit utsatt för våld (940 visningar)
- 15 februari – Våld och övergrepp mot barn med funktionsnedsättning: lansering av rapporten Mer utsatta än andra tillsammans med MFD (760 visningar)
- 15 mars – Dags att prata om: Så kan bibliotek och socialtjänst samverka - kommuner och regioner berättar (270 visningar)
- 10 maj – Lansering av rapporten Våld mot barn 2022 – En nationell kartläggning (1000 visningar)
- 25 augusti – Dags att prata om: Var finns hjälpen när ett barn utsatts för våld? (830 visningar)
- 20 oktober – Hur kan vi öka möjligheten för barn i familjehem att lyckas i skolan? (550 visningar)
- 17 november – Hur kan man göra yngre barn delaktiga i utvecklingsprojekt? Lansering av rapporten När yngre barn är delaktiga – våga, vilja och genomföra (380 visningar)
- 24 november – Lansering av rapporten Kraftsamling för barn som far illa - att identifiera riskfaktorer i barnhälsovården (390 visningar)
- 7 december – Dags att prata om: Tidiga insatser för att främja barns språkutveckling (350 visningar)

Bild från webinariet Hur kan vi öka möjligheten för barn i familjehem att lyckas i skolan? som sändes den 20 oktober 2023.

Nyhetsbrev

För att få ytterligare spridning på det som är aktuellt inom verksamheten, använder vi oss av nyhetsbrev. Under 2023 gjorde vi totalt 42 utskick av nyhetsbrev till våra ca 14 000 prenumeranter. Prenumeranterna är fördelade mellan Stiftelsen Allmänna Barnhusets ordinarie nyhetsbrev, Barnrättsdagarna, BRA-samtalsutbildade, kommuner och de som anmält intresse för att få information specifikt kring våra webinarier.

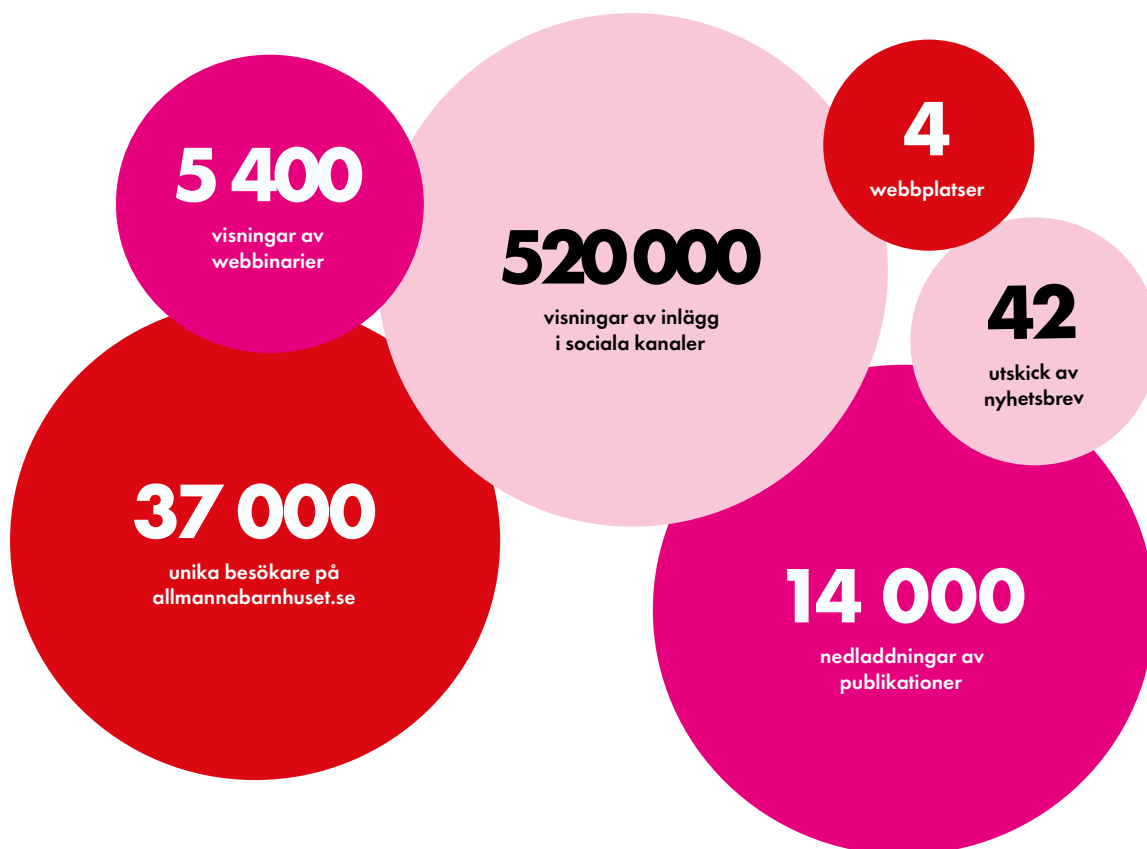
Arbetet framöver

Webbplatsen kommer fortsätta att utvecklas i samklang med övrig verksamhet och ses över kontinuerligt med bland annat publiceringar av nyheter kring forskning och uppdateringar av projekt-sidorna för att spegla aktuella aktiviteter.

Webbinarier är fortsatt ett uppskattat format hos vår målgrupp. Därför kommer vi under 2023 att fortsätta med våra lanseringswebbinarier i samband med rapportsläpp och webinarier-serien Dags att prata om där vi tar upp ämnen kopplat till något av våra temaområden med särskilt fokus

på barnkonventionen. För att fortsätta öka antalet tittare på våra sändningar är det viktigt att ta hänsyn till vilken målgrupp som respektive webinarium riktar sig till och anpassa uppläggen därefter – hur den kunskap vi besitter kan vara ett stöd för dem i det dagliga arbetet eller i beslutsfattande.

Spridning av vårt arbete i sociala medier är en viktig del av att nå ut till vår målgrupp och vi arbetar ständigt med att nå ut till fler personer för att sprida kunskap från forskning och praktik om barn och unga i socialt utsatta situationer. Under 2024 kommer vi fortsätta satsa på kontinuerlig uppdatering i samtliga kanaler, Facebook, LinkedIn, Instagram, Youtube och X med nya inlägg varje vecka. För att kunna öka spridningen ytterligare kommer vi att öka antalet inlägg under semesterperioder, då siffrorna ofta är lägre än under övriga perioder på året. LinkedIn har visat sig vara en extra relevant kanal för oss där vi når både yrkesverksamma och politiken. Ett av våra delmål är därför att öka följarantalet på LinkedIn med ytterligare 20 procent under 2024.

Externa konferenser och nätverk

Nordiska Barnavårdskongressen

Nordiska Barnavårdskongressen (NBK) är ett samarbete som pågått sedan 1921 mellan organisationer i de nordiska länderna som har ett alternerande värdskap för att vart tredje år anordna en kongress. De nordiska länderna delar äran att vara värd och 2024 är det Norges tur att stå värd för denna historiska kongress! Detta är en möjlighet att engagera sig och lära av både praktiker och forskare från alla de nordiska länderna. Syftet är att sprida kunskap från forskning och praktik inom socialt arbete med barn och ungdomar. De länder som ingår i samarbetet förutom Sverige är; Danmark, Färöarna, Finland, Island och Norge. Stiftelsen Allmänna Barnhuset är den organisation som representerar Sverige i samarbetet.

Resultat

Planeringsgruppen har under 2023 träffats i Oslo under två dagar i början av året samt digitalt ett antal gånger. Under mötet i Oslo påbörjades planeringen av programmet samt budget. Det gjordes även besök i den bokade kongressanläggningen.

FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) ligger till grund för allt vårt arbete inom barnskyddsområdet. Det omfattar alla aspekter av ett barns liv och fastställer barnets medborgerliga, politiska, ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. Barnens mänskliga rättigheter är dock hotade (psykisk ohälsa, tillgång till hälso- och sjukvård och sociala tjänster, utbildning), särskilt de som lever i de mest utsatta situationerna, dvs. omhändertagna barn, på grund av fattigdom och den ekonomiska krisen, coronaviruset, brist på en säker och hälsosam barn- och föräldraomsorg, systematisk rasism (fattigdom, överrepresenterad i barnavårds- och ungdomsrättssystemen) och migration. Barnkonventionen betonar också att staterna bör samarbeta för att se till att alla barn kan åtnjuta sina rättigheter. Härifrån har NBKs arbetsgrupp identifierat följande

Bild på programgruppen som möttes i Oslo för planering inför NBK 2024.

övergripande tema för NB 2024 är: "FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) i policy och praktik – vad kan vi lära av de andra nordiska länderna?"

Under hösten har NBKs arbetsgrupp arbetat med att ta fram texter och kriterier inför öppnandet av call for abstracts. Forskare, akademiker, politiker, praktiker och studenter inbjuds att skicka in abstracts för två olika presentationsformer muntlig presentation eller presentation av poster. Den muntliga presentationen kan författas av en individ eller av en grupp. Abstraktet ska ligga i linje med konferensens huvudtema och vara kopplat till konferensens underteman. Den muntliga presentationen kommer att grupperas i parallella sessioner utifrån undertemana. Varje paper som antas kommer tilldelas 20 minuter för presentation och 10 minuter för diskussion. Posterpresentationen kan skapas av en enskild person eller av en grupp och kommer visas på en portabel vägg. Vid utvalda tillfällen kommer författaren/författarna ombes stå vid sin poster för att svara på frågor från deltagarna.

Programgruppen beslutade att alla abstracts ska ha ett nordiskt perspektiv i vid bemärkelse och/eller vara av nyskapande karaktär. Underteman för NBK 2024 beslutades vara:

- Barnkonventionen 35 år senare: Hur har arbetet med barns rätt till skydd utvecklats?
- Den övergripande ideologin för skydd av barn: från stöd till familjen till barn i riskzonen.
- Kommunal barnavårdsförvaltning: Historisk utveckling, förändringar i tjänster och regelverk, utmaningar i att möta behoven hos barn och unga med psykisk ohälsa, Barn och familjer som lever i fattigdom, framtida roll, behov av reformer och innovation, systemisk diskriminering, familje- och nätverksinterventioner: Möjligheter och utmaningar.
- Barnskyddsstatistik: Jämförelse mellan de nordiska länderna.

- Barn och unga i sociala barnavården, familjehem, HVB-hem och eftervård: Nya inriktningar?
- Barn och föräldrars delaktighet – symbolism eller verklighet?
- Straffrätt: Barn som förövare eller utsatta brottsoffer?
- Ensamkommande flyktingungdomar/asylsökande barn: Vem bär ansvaret för barnavården?
- Familje- och nätverksinterventioner: Möjligheter och utmaningar
- Skydd av barn och klimatförändringar

Call for abstracts hölls öppen från den 6 november 2023 till 5 januari 2024. Den svenska delen av planeringsgruppen har varit ansvarig för att ta fram ny logotype för NBK 2024 samt layout av flyer och call for abstracts.

Under november och december arbetade planeringsgruppen med spridning av både flyer och call for abstracts genom sociala medier, nyhetsbrev och mailutskick. Syftet var att locka så många som möjligt att ansöka om att hålla seminarier och blocka datumen 2-4 september 2024 i sina kalendrar.

Förutom planering inför kongressen har träffarna med planeringsgruppen även gett möjlighet till intressant utbyte mellan länderna.

Arbetet framöver

Stiftelsen Allmänna Barnhuset kommer att bidra i arbetet med att läsa inkomna abstracts och välja ut de som antas till programmet, framtagande av plenarprogram samt att kongressen genomförs den 2-4 september 2024.

Centralförbundet för socialt arbete

Stiftelsen Allmänna Barnhuset deltar i styrelsen för Centralförbundet för Socialt Arbete (CSA) med en ordinarie ledamot och en suppleant som deltar i styrelsens arbetsutskott. CSA bildades 1903 och är en ideell och politiskt, religiöst och fackligt och obunden paraplyorganisation för ett antal andra svenska föreningar som har socialpolitik och socialt arbete på agendan.

Det huvudsakliga ändamålet för CSA i dag är att främja forskning på socialpolitikens område främst genom att ge ut publikationer av socialvetenskaplig betydelse och anordna konferenser i socialpolitiska frågor. CSA beviljar även två gånger om året medel ur egna och förvaltade fonder som kom till i början av 1900-talet. De beviljade medlen ska inspirera till att öka och sprida kunskaper med relevans för socialpolitik och socialt arbete. Sista ansökningsdag är den 1 februari och den 1 oktober (för mer information se csa.se).

Resultat

Under mandatperioden juni 2023-juni 2024 fyller CSA 120 år, vilket uppmärksammades på olika sätt under året. Med anledning av den internationella socialarbetardagen, World Social Work Day, 21 mars anordnade CSA konferensen "Vart är det sociala arbetet på väg? Om utvecklingen då,

nu och i framtiden". Konferensen modererades av Stiftelsen Allmänna Barnhusets generalsekreterare och behandlade bland annat ämnen som berörde fattigdom, forskning och praktik samt socialtjänstens utveckling och roll i framtiden.

CSA deltog även under Almedalsvecka med tre seminarier och en paneldebatt 29 juni på Campus Gotland. Det sammanhållande temat var även här aktuella problem inom socialpolitiken. Ett seminarium behandlade övergången från skola till arbetsliv som misslyckas för många oavsett ändringar i utbildningssystemet och ansträngningar att aktivera arbetslösa. Under paneldebatten, där både politiker och forskare deltog, diskuterades framför allt gängkriminaliteten och regeringens aktuella åtgärdsförslag som rör hårdare tag samt vad forskningen säger om repressiva åtgärder i utsatta områden.

På CSA:s webbplats firades 120 års jubileet lite extra med ett bildspel om CSA:s historia samt en intervju med CSA:s ordförande om vilka utmaningar Sverige stod inför när organisationen bildades. Som framtidsspaning intervjuades även två socionomstudenter på Marie Cederschiölds högskola om vilken fråga de tyckte var viktigaste inom socialt arbete just nu, och hur borde den lösas.

Stiftelsen Karin och Ernst August Bångs minne

Stiftelsen bildades år 1927 genom beslut och donation av Ernst August Bång och hans hustru Karin. Enligt testatorns önskemål skall disponibla medel för utdelning användas för sociala ändamål, i första hand sådana som det inte åligger stat, landsting och kommun att tillgodose. Särskilt framhölls främjande av fred och försonlighet mellan olika folk och samhällsklasser samt allmän folknykterhet. Vidare nämndes åtgärder till förebyggande av fattigdom och nöd samt till främjan-

de av sjukvård för behövande, särskilt psykiskt sjuka. Stiftelsen Allmänna Barnhuset har en ordinarie ledamot i styrelsen.

Resultat

Stiftelsen har medverkat vid åtta styrelsemöten. Under 2023 har 307 ansökningar inkommit för bedömning av styrelsen och 170 ansökningar beviljades medel till en summa av 5 333 000 kronor.

Remissvar och yttranden 2023

Deltagande i utredning, hearing, samrådsmöten, referensgrupper och remissyttranden

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har svarat på följande remisser:

- Alla tiders föräldraskap - ett stärkt skydd för barns familjeliv SOU2022:38
- Europeiska kommissionens förslag till föräldraskapsförordning, dnr Ju2023/00145
- Tryggare hem för barn SOU 2022:71
- Från delar till helhet - Tvångsvården som en del av en sammanhållen och personcentrerad vårdkedja SOU 2023:5
- Ett statligt huvudmannaskap för personlig assistans SOU 2023:9
- En uppväxt fri från våld SOU 2022:70
- Tandvårdens stöd till våldsutsatta patienter SOU 2023:10
- Utökade befogenheter på särskilda ungdomshem och LVM-hem Ds 2023:20
- Inbjudan att inkomma med synpunkter på regeringens forsknings- och innovationspolitik 2023/01467
- Elektronisk tillgång till barns uppgifter inom hälso- och sjukvården och tandvården Ds 2023:26
- En översyn av regleringen om frihetsberövande påföljder för unga SOU 2023:44

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har varit ledamot i följande styrelser:

- Barnrättsdelegationen
- Centralförbundet för socialt arbete, CSA
- Stiftelsen Karin och Ernst August Bångs minne

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har medverkat i följande referensgrupper:

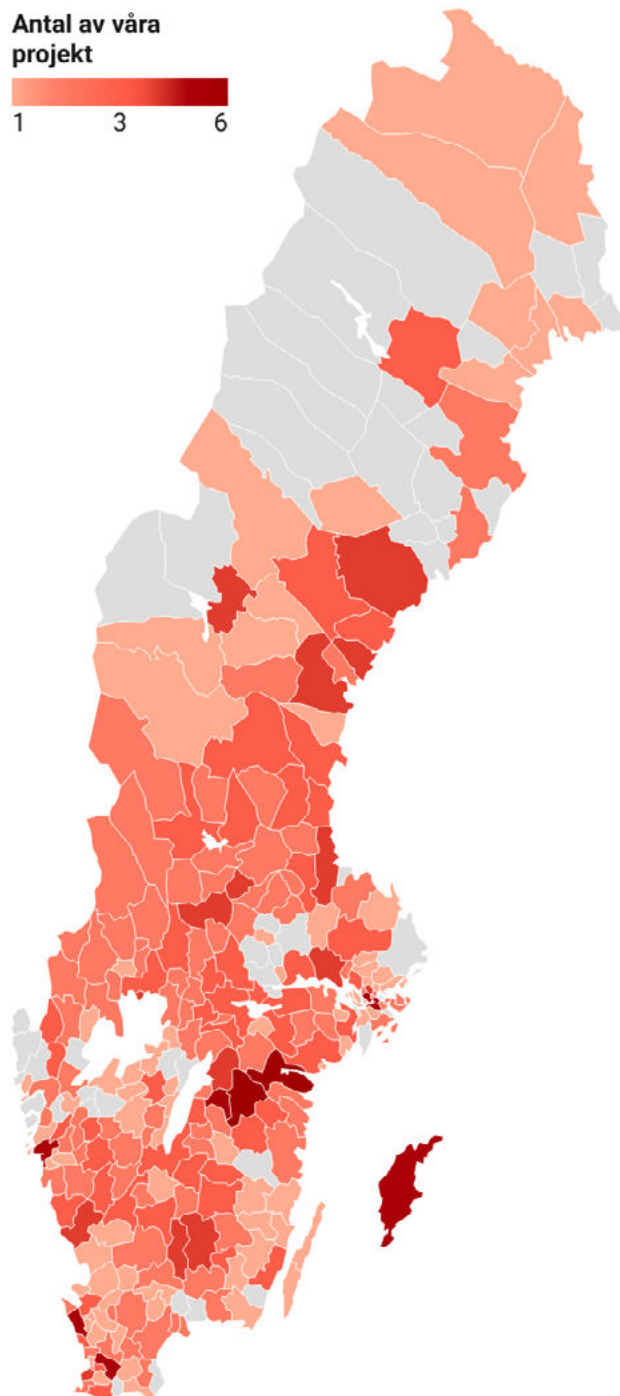
- Organisationen Män
- NOA

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har medverkat i följande dialogmöte:

- Socialstyrelsen, informations- och dialogmöte - utvärdering av hälso- och sjukvårdens och socialtjänstens följsamhet till de nationella riktlinjerna vid skadligt bruk, missbruk och beroende.

Spridning av Stiftelsen Allmänna Barnhusets utvecklingsprojekt i Sveriges kommuner fram till 2023

Kartan visar totalt 231 kommuner där ett eller flera av stiftelsens nuvarande projekt varit aktuella innan eller under 2023. En sammanslagning av kartorna i årets verksamhetsberättelse för projekten Skolfam, Letterbox Club Sverige, Det fjärde rummet, Efter barnförhöret och KIBB.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset
Döbelnsgatan 50
113 52 Stockholm

Tel: +46 8 679 60 78
info@allmannabarnhuset.se

Org.nr: 802000-1072

www.allmannabarnhuset.se